π. Γεώργιος Ἰ. Θεοδωρίδης

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΕΝΟ ΜΕ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

π. Γ. Θ.
https://www.youtube.com/user/KERMENI
(βλέπε στις πληροφορίες: τα αρχεια μου -για δωρεάν κατέβασμα-, μπλογκ, φέισμπουκ)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ-ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Την παρουσα εργασία μου την αφιερώνω σε όσους αγαπανε και το σημαινον και το σημαινόμενον της Καινης Διαθήκης και σας παρακαλω, αν έχετε κάποιες παρατηρήσεις-υποδείξεις, να μου τις στείλετε στο e-mail μου thgigr@yahoo.gr. Επίσης τα αρχεια μου και την σελίδα μου στο facebook μπορειτε να τα βρειτε αν επισκεφτειτε την σελίδα μου: https://www.youtube.com/user/KERMENI (στο πάνω δεξιά μέρος της πρώτης σελίδας).
Ευχαριστω, π. Γεώργιος Ι. Θεοδωρίδης, Κάλυμνος.

Υ.Γ.: τα ανωτέρω τα έχω γράψει «μονοξειακά», δηλαδή όταν μία λέξη παίρνει περισπωμένη (ή βαρεια) την αφήνουμε χωρίς τόνο. Αυτό για να θυμόμαστε τους κανόνες του πολυτονικου.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α΄. Πρότασις καὶ εἴδη αὐτῆς.

§1. Πρὸς σχηματισμὸν λόγου αἱ λέξεις συντάσσονται ἤτοι τάσσονται ἡ μία πλησίον τῆς ἄλλης, κατὰ ὡρισμένους κανόνας.

Τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῆς συντάξως ἢ περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων μιᾶς γλώσσης, λέγεται Συντακτικὸν αὐτῆς.

§2. Λόγος συντομώτατος, (προφορικὸς ἢ γραπτὸς), μὲ ἐντελῶς ἁπλοῦν περιεχόμενον καλεῖται (ἁπλῆ) πρότασις.

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν**.**

§3. Κατὰ τὸ ἰδιαίτερον περιεχόμενόν της μία πρότασις εἶναι:

α) **ἀποφαντικὴ** ἢ **κρίσεως** : Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν**.**

β) **ἐπιθυμίας** : Κύριε, ἐλέησον.

γ) **ἐρωτηματική** : Κύριε, τί ἐπληθύνθησαν οἱ θλίβοντές με;

δ) **ἐπιφωνηματική** : Ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην!

§4. Ὅταν μία πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (οὐ ἢ μή), λέγεται **ἀποφατικὴ** ἢ **ἀρνητική**:

Μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,
Οὐ φίλημά σοι δώσω, καθάπερ ὁ Ἰούδας.

Ἄλλως λέγεται **καταφατική** :
Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων.

§5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται μία πρότασις πρὸς ἄλλην ἢ ἄλλας προτάσεις, λέγεται
α) **κυρία** ἢ **ἀνεξάρτητος**, ὅταν ἐκφέρεται μόνη καθ' ἑαυτὴν ἤ συνδέεται μὲν μὲ ἄλλην ἤ μὲ ἄλλας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ παράταξιν, (ἤτοι διὰ συνδέσμου συμπλεκτικοῦ ἢ διαζευκτικοῦ ἢ ἀντιθετικοῦ):

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.

Τὸν Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν, Δέσποτα, **καὶ** τὴν ἁγίαν σου ἀνάστασιν δοξάζομεν.

Οὐδεὶς ἄξιος τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς προσέρχεσθαι **ἢ** προσεγγίζειν **ἢ** λειτουργεῖν σοι, Βασιλεῦ τῆς δόξης.

Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς **δὲ** δίδωσι χάριν.

β) **δευτερεύουσα** ἢ **ἐξηρτημένη**, ὅταν δὲν δύναται νὰ σταθῇ εἰς τὸν λόγον μόνη καθ' ἑαυτήν, χρησιμεύει δέ, ἵνα προσδιορίσῃ ἄλλην πρότασιν καὶ τρόπον τινὰ ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῆς:

Πιστεύω, Κύριε, καὶ ὁμολογῶ **ὅτι σὺ εἶ ἀληθῶς ὁ Χριστός.**

Τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐφοβήθην, **ὅτι γυμνός εἰμι.**

Οὐ φάγεσθε ἀπ΄ αὐτοῦ, οὐ δὲ μὴ ἅψησθε αὐτοῦ, **ἵνα μὴ ἀποθάνητε.**

Σημείωσις. Λόγος τις κατὰ τὸ μᾶλλον ἤ ἧττον μακρός, ὅταν εἶναι γραπτός, διαιρεῖται κανονικῶς εἰς περιόδους καὶ κῶλα περιόδων.

Περίοδος καλεῖται λόγος πλήρης, ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων τῆς μιᾶς προτάσεων καὶ καταλήγων, ὅταν εἶναι γραπτός, εἰς τελείαν στιγμὴν ἤ κατακλειόμενος μεταξὺ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον (ἡμιπερίοδος) δὲ περιόδου καλεῖται μέρος περιόδου μὲ ὁπωσδήποτε αὐτοτελὲς νόημα ἀποτελούμενον ἐκ μιᾶς ἢ πλειόνων προτάσεων καὶ κατακλειόμενον μεταξὺ τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξὺ δύο ἄνω στιγμῶν.

Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος· καὶ εἶπεν ὁ Θεός: «γενηθήτω φῶς», καὶ ἐγένετο φῶς· καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους· καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα· καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, σῶσον τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου· τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας σου φύλαξον· ἁγίασον τοὺς ἀγαπῶντας τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου σου· σὺ αὐτοὺς ἀντιδόξασον τῇ θεϊκῇ σου δυνάμει καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σέ.

Β΄. Συστατικὰ μέρη τῆς προτάσεως.

α) Ἁπλῆ πρότασις.
§6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκειται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἤτοι ἀπὸ ὑποκείμενον καὶ ἀπὸ κατηγόρημα.

1) ˋ**Υποκείμενον** μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος εἰς αὐτήν:

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.
Ἀνέστη Χριστός.

2) Κατηγόρημα τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς:

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.
Ἀνέστη Χριστός.

ˋΥποκείμενον καὶ κατηγόρημα ὁμοῦ λέγονται κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως.

§7. Τὸ κατηγόρημα μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι
1) μονολεκτικόν, ἤτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἕνα μόνον ῥηματικὸν τύπον:

Ἀνέστη Χριστός.

2) περιφραστικόν, ἤτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἕνα τύπον τοῦ ῥήματος εἰμὶ καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν:

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερώνει τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται κατηγορούμενον (ἀγάπη), ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ῥήματος εἰμὶ λέγεται ῥῆμα συνδετικόν, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον:

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα εἰμὶ δὲν εἶναι πάντοτε συνδετικόν. Πολλάκις χρησιμοποιεῖται καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὑπάρχειν (ὑπαρκτικὸν εἰμί):

Ἔστι Θεὸς (= ὑπάρχει Θεός).

§8. Τὸ ὑποκείμενον. ˋΥποκείμενον μιᾶς προτάσεως κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικὴ ἢ δεικτική):

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.
Ὁ ἱερεὺς ἀναγινώσκει.
Ἐγώ πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν.
Ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν.

Δύναται ὅμως τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὁλόκληρος καὶ οἱαδήποτε λέξις ἢ φράσις μὲ τὸ ἄρθρον **τὸ** πρὸ αὐτῆς, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς οὐσιαστικά:

Τὸ γὰρ διακονεῖν Σοι μέγα καὶ φοβερὸν (ἐστι).
Τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου.
Οἱ μισοῦντες Σιών αἰσχύνθητε ἀπὸ τοῦ Κυρίου**.**
Πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς αὐτοῦ**.**

Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν ὀνομαστικήν.

§9. **Τὸ κατηγορούμενον.** Τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν):

Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.
Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων.

Ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος, τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὁλόκληρος, ὅταν ἐπέχη θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον:

Τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα αὐτῷ;
Οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες, ψυχικοί.
Οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὧραι τῆς ἡμέρας;
Τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.
Σεισμὸς ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ ἄνθρωπος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς.
Ὃν ἂν φιλήσω**,** αὐτός ἐστι.

Σημείωσις. Τὸ ὑποκείμενον, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν δι' αὐτῶν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ποσόν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διά τινος τῶν προθέσεων εἰς, ἀμφί, περί, κατά, ὑπὲρ μετὰ αἰτιατικῆς:

Ἐσμὲν περὶ τοὺς πεντακοσίους.

§10. Τὸ συνδετικόν. Συνδετικὸν ῥῆμα κυρίως εἶναι τὸ ῥῆμα εἰμὶ (§7). Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα ῥήματα ἔχοντα συγγενῆ πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδετικά, ὡς
1) Τὰ ῥήματα ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος τοῦ ῥ. φύομαι, ἤτοι τὸ ἔφυν (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (εἶμαι ἐκ φύσεως) κ. ἄ.:

Ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι καὶ … μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος;
Ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα.
Τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε**.**

2) Τὰ ῥήματα γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω καὶ ὅσα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκλέγεσθαι ἢ διορίζεσθαι, ὡς αἱροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω (= ἐκλέγομαι διὰ κλήρου), ἀποδείκνυμαι (= διορίζομαι) κ. ἄ.:

Γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί.

Ὅς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται.

Θεόδωρος ἐχειροτονήθη Πατριάρχης**.**

Χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς κατ' ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ.

Ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καθίσαι ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἔστιν θεός.

3) Τὰ ῥήματα λέγομαι, νομίζομαι καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς ἀκούω, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι κλπ.

Οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριὰμ;
Ναζωραῖος κληθήσεται.
Προσεφώνησε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασε.

§10α. Ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον. Μὲ πᾶν σχεδὸν ῥῆμα, ἰδίᾳ δὲ μὲ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, δύναται νὰ συνδέεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου κατηγορούμενον, τὸ ὁποῖον εἶναι συνήθως ἐπίθετον, σημαῖνον τόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν κ.τ.τ.

Ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν τάχιον τοῦ Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον.

Σημείωσις. Μὲ μερικὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξέλιξιν τοῦ ὑποκειμένου πρὸς ἕν ἀποτέλεσμα (ὡς αὐξάνομαι, αἴρομαι, τρέφομαι κ.τ.τ.), ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῇ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ ῥῆμα. (Προληπτικὸν κατηγορούμενον ἢ κατηγορούμενον τοῦ ἀποτελέσματος):

Ὁ Εὐροκλείδων ἔκπνει μέγας.

β) Σύνθετος πρότασις

§11. Μία πρότασις εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ περισσότερα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται σύνθετος:

Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης**.**
Ἅγιος εἶ καὶ πανάγιος.

Γ΄. Συμφωνία τῶν ὅρων τῆς προτάσεως.

α) Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§12. Τὸ ῥῆμα μιᾶς ἁπλῆς προτάσεως μὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς γενικῶς συμφωνεῖ κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμόν:

Ἐγὼ εἰμὶ ὁ Ὤν.
Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός.
Αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ.
Ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.
Ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε.
Αὐτοὶ ἀπολοῦνται.

Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ γ΄ προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὄνομα οὐδετέρου γένους πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἑνικὸν ἀριθμόν:

Τὰ ἐμὰ σά ἐστιν**.**
Χαῖρε, ὅτι τὰ οὐράνια συναγάλλεται τῇ γῇ· χαῖρε, ὅτι τὰ ἐπίγεια συγχορεύει οὐρανοῖς.
Πάντα ματαιότης τὰ ἀνθρώπινα, ὅσα οὐκ ὑπάρχει μετὰ θάνατον.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται Ἀττική, ἐξηγεῖται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἡ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἦτο ἑνικοῦ ἀριθμοῦ, θηλυκοῦ γένους, μὲ περιληπτικὴν σημασίαν, ἤτοι ἀρχῆθεν π.χ. **ξύλα** - ξυλεία.

§13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς συνθέτου προτάσεως εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τότε
1) ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀριθμόν, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν:

Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης.

2) ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ β΄ καὶ τοῦ γ΄, τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ΄:
Ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν.

Σημείωσις. Πολλάκις τὸ ῥῆμα συνθέτου προτάσεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμὸν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἕν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λέγοντα:

Ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας.
Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἑστήκασιν ἔξω.
Ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ ἅπαντες.

β) Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§14. Τὸ κατηγορούμενον μιᾶς ἁπλῆς προτάσεως ἐὰν μὲν εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν· ἐὰν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαίως μόνον κατὰ πτῶσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν:

Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων.
Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.
Ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἀνομία.

Ἀλλὰ
α) πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν μὲ αὐτὸ δηλοῦται οὐχὶ ἓν ὡρισμένον ὂν ἢ ὡρισμένα τινὰ ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπίθετον γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἑνικοῦ:

Ὡς χαρίεν ἔστ' ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ᾖ (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει).
Ἀκατάσχετον κακόν ἡ γλῶσσά ἐστι.

β) πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν γενικήν, ἡ ὁποία καλεῖται γενικὴ κατηγορηματικὴ καὶ δηλοῖ συνήθως:

1) κτῆσιν : Σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία.

2) ἓν διῃρημένον ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι τὸ ὑποκείμενον:
Ἡ Γαλιλαία ἐστὶ τῆς Παλαιστίνης.

3) ὕλην: Ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως ἐστὶ χρυσοῦ.
4) ἰδιότητα : Ἦν ὁ Ἰησοῦς ἐτῶν τριάκοντα.
5) ἀξίαν : Ὁ φόρος ἦν ἑξακοσίων ἑξήκοντα καὶ ἓξ ταλάντων.

§15. Μιᾶς συνθέτου προτάσεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν, καὶ
1) ἐὰν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἔμψυχα ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν:

Ἠλίας καὶ Ἰωάννης πρόδρομοι εἰσί.
Παῦλος καὶ Ἀγάθων ἀγράμματοί εἰσιν καὶ ἰδιῶται.

2) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἔμψυχα ὄντα διαφόρου γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέστερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ οὐδετέρου:
Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα εἰσὶν Ἅγιοι.
Ὁ Ἀντίχριστος καὶ τὸ Θηρίον εἰσὶ βλάσφημοι.

3) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν πάντα ἄψυχα ὄντα, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἱουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα:
Ἡ Σελήνη καὶ ὁ Ἥλιος εἰσὶ καλά.

4) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἄλλα μὲν ἔμψυχα, ἄλλα δὲ ἄψυχα ὄντα, τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμψύχων ὑποκειμένων:
Πᾶς ἵππος Φαραὼ καὶ τὰ ἅρματα καὶ οἱ ἀναβᾶται ὑποβρύχιοι ἐγένοντο.

Δ΄. Ἐλλιπὴς πρότασις.

§16. Εἷς ἢ καὶ πλειότεροι ὅροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν ὡς εὐκόλως ἐννοούμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων.

§17. Ἔλλειψις τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α΄ ἢ τοῦ β΄ προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως τοῦ ῥήματος, κανονικῶς, δὲν τίθεται· τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔμφασις ἢ νὰ γίνῃ ἀντιδιαστολή:

Πρόσχωμεν (ἡμεῖς)!
Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς.
Ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν.

2) Ἐπὶ τοῦ γ΄ προσώπου τὸ ὑποκείμενο, ἐπειδὴ οὐδόλως δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ ἐπὶ τοῦ γ΄ προσώπου τὸ ὑποκείμενον
α) ὅταν ἡ ἔννοια τοῦ ῥήματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἓν μόνον ὡρισμένον ὑποκείμενον νὰ δύναται κανονικῶς ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτό, ὡς

ἐσάλπιγξε (ἐνν. ὁ σαλπιγκτής),
ἐκήρυξε (ἐνν. ὁ κῆρυξ) κ.τ.τ.

Οὕτως ἄνευ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ΄ ἑνικὸν πρόσωπον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικόν φαινόμενον, ὡς βροντᾷ, ἀστράπτει, ὕει, ἔσεισε κ.τ.τ., διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων νὰ ἐκφράζῃ τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ νὰ δηλώσῃ τίς ὁ τούτου αἴτιος. Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα ἐνίοτε τίθεται ὡς ὑποκείμενον τὸ ὄνομα ὁ Θεὸς.

Ἔσεισεν ὁ Θεὸς.
Βρέχει (ὁ Θεὸς) ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.

β) ὅταν εἶναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγουσι, φασὶ καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὁποῖα ὡς ὑποκείμενον δύναται νὰ νοῆται ἡ λέξις οἱ ἄνθρωποι:

Ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν (οἱ ἄνθρωποι) • δαιμόνιον ἔχει. Ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων καὶ λέγουσιν (οἱ ἄνθρωποι) ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης.

γ) ὅταν δύναται εὐκόλως νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων:

Καὶ ἐκάλεσε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ΄Αδὰμ καὶ εἶπεν (ὁ Θεὸς) αὐτῷ· ΄Αδάμ, ποῦ εἶ;

Ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν• δαιμόνιον ἔχει (ὁ Ἰωάννης).

§18 ΄΄Ελλειψις του ῥήματος. Οἱονδήποτε ρῆμα δύναται νὰ ἐλλείπῃ ἐκ μιᾶς προτάσεως, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται εἴτε ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγομένων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις:

Ἅγιος (εἶ) ὁ Θεός, ἅγιος Ἰσχυρός, ἅγιος Ἀθάνατος· ἐλέησον ἡμᾶς. (Ἅγιος εἶσαι ὁ Θεός, ἅγιος καὶ ἰσχυρός, ἅγιος καὶ ἀθάνατος· ἐλέησέ μας).

Ἑβραῖοί εἰσιν; κἀγώ (εἰμί). Ἰσραηλῖταί εἰσιν; κἀγώ· σπέρμα Ἀβραάμ εἰσιν; κἀγώ.

Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου (Ἀρχὴ καὶ θεμέλιον πάσης σοφίας εἶναι ὁ σεβασμὸς καὶ ὁ φόβος πρὸς τὸν Θεόν).

Σοφία! Ὀρθοί!

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος εἰμὶ τὸ γ΄ ἐνικὸν ἐστὶ συνηθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἀκμή, ἀνάγκη, καιρός, χρεών, ὥρα κλπ., ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων δῆλον, φανερόν, δυνατόν, οἷόν τε, ῥᾴδιον, χαλεπὸν - ἀμήχανον ὅσον, θαυμαστὸν ὅσον κλπ., ἐπὶ τῶν εἰς -τέον ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν δέον, εἰκός, πρέπον κλπ.

Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γὰρ (ἐνν. ἐστὶ) ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. (Ἀλλοίμονον στὸν κόσμον ἀπὸ τὰ σκάνδαλα· διότι ἕνεκα τῆς διαφθορᾶς τῶν ἀνθρώπων, κατ' ἀνάγκην θὰ ἔλθουν σκάνδαλα καὶ πειρασμοί. Ἀλλοίμονον ὅμως στὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, διὰ τοῦ ὁποίου ἔρχεται τὸ σκάνδαλον).

Ἰδοὺ νῦν καιρὸς (ἐνν. ἐστὶ) εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας.

Ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα ὑποτέτακται, δῆλον (ἐνν. ἐστὶ) ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. (Ὅταν δὲ ὁ Πατὴρ πῇ στὸν Υἱόν, ὅτι ὅλα πλέον ἔχουν ὑποταχθῇ εἰς αὐτόν, εἶναι φανερὸν ὅτι ἐννοεῖ ὅλα, ἐκτὸς βέβαια τοῦ Θεοῦ Πατρός, ὁ ὁποῖος ὑπέταξεν στὸν Χριστὸν τὰ πάντα).

Ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ δώσουσιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν (ἐνν. ἐστὶ), καὶ τοὺς ἐκλεκτούς.

Γενικῶς ἡ ἁπλῆ παράταξις ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, χωρὶς κανὲν συνδετικὸν ρῆμα ἦτο ἀρχῆθεν κανονική. Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχῃ πάντοτε ἡ τοιαύτη σύνταξις, ἰδίως εἰς γνωμικά, εἰς ἐπιγραφάς, εἰς τυπικὰς φράσεις τῶν νόμων κ.λ.π. :

Φοβερὸν (ἐνν. ἐστὶ), τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος.
Μέγα (ἐνν. ἐστὶ) τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Αἱ τοιαῦται ἄνευ ῥήματος προτάσεις καλοῦνται ὀνοματικαὶ προτάσεις.

§19. ΄΄Ελλειψις τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων τοῦ ἑνὸς ὅρων τῆς προτάσεως. Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλειότεροι τοῦ ἑνὸς ὅροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν, μόνον ὅταν εὐκόλως ἐννοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων:

Ἑβραῖοί εἰσιν; κἀγώ (Ἑβραῖος εἰμί).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄ ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΙΣ

§20. Οἱ κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως (§6 καὶ §7) δύνανται νὰ ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἤτοι προσδιορισμούς:

Ἀνέστη Χριστός ἐκ νεκρῶν.

Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος.

Ἀκατάσχετον (ἀσυγκράτητον) κακόν ἡ γλῶσσα ἐστί.

Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός.
1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικὰ ἢ ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου, καλοῦνται ὀνοματικοί. Οὗτοι:
α) ὅταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτῶσιν λέγονται ὁμοιόπτωτοι:
Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος.

Μέγα τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος.
β) ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτῶσιν λέγονται ἑτερόπτωτοι:
Υἱὸς Θεοῦ **.**
Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ.
2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐπιρρήματα ἢ ἐπέχουν θέσιν ἐπιρρήματος καλοῦνται ἐπιρρηματικοί :
Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι, καὶ νῦν καὶ ἀεὶ.
Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας.
Ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
Βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς.
1. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ὁμοιόπτωτοι.
α) Παράθεσις καὶ ἐπεξήγησις.
§21. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον τίθεται ὡς ὁμοιόπτωτος προσδιορισμὸς ἄλλου οὐσιαστικοῦ, καλεῖται παράθεσις ἢ ἐπεξήγησις αὐτοῦ.
1) ᾽Ο **κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς** προσθέτει ἓν ὁπωσδήποτε κύριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἁπλῶς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν:
Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος (= ὅς Ναζωραῖος ἦν).
Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς, μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον.
Ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρός.
2) ᾽Ο **κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς** ἐπεξηγεῖ ἤτοι διασαφεῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον συμβαίνει νὰ σημαίνῃ κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον. Κατὰ τὴν ἑρμηνείαν δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ ἡ λέξις δηλαδή :
Ἀνέβη Μωϋσῆς εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ.
Τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν οὐρανῷ, ὁ Σταυρός.
Σημείωσις. Ἡ ἐπεξήγησις ἐνίοτε δηλοῦται σαφέστερον μὲ τὴν προσθήκην τῆς λέξεως λέγω (= θέλω νὰ πῶ, ἐννοῶ). Τότε ὅμως ἡ ἐπεξήγησις ἐκφέρεται συνήθως κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ λέγω:
Καὶ ἐλάλησεν Κύριος πρὸς τὸν προφήτην, Μωϋσῆν λέγω.

§22 . Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συνηθέστατα καὶ ἀντωνυμίαι , ἰδίᾳ δὲ αἱ προσωπικαὶ και αἱ δεικτικαὶ:
Ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν.
Ἡμεῖς οἱ ζῶντες ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου.
Σημείωσις. Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος λαμβανόμενες μετ' ἐμφάσεως προστίθεται ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς ὁριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτός, καθόσον οἱ λέξεις ἡμέτερος, ὑμέτερος καὶ σφέτερος ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἡμῶν, ὑμῶν, σφῶν:
Πολὺ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν (= ἀπὸ τῆς χώρας ἡμῶν αὐτῶν).
Ὁμοία σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, π.χ. Ἀθηναῖος εἶ, πόλεως τῆς μεγίστης **(=** ἐξ Ἀθηνῶν**,** πόλεως κλπ**.).**
§23. ᾽Ως ἐπεξήγησις ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτικοῦ τῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλάκις ἀπαρεμφατικὴ ἢ ἄλλη πρότασις, ἰδίᾳ, εἰδική:
Εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.
Ἔδοξε γὰρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας.
Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν.
Ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ἀληθινὸς ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων.
Ἀντιστρόφως δὲ μία παράθεσις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς ὁλόκληρον πρότασιν, τῆς ὁποίας το περιεχόμενον να χαρακτηρίζῃ κατὰ τινα τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράθεσις κανονικῶς προτάσσεται και διὰ τοῦτο καλεῖται προεξαγγελτικὴ.
Συνηθέστατα λαμβάνονται ὡς προεξαγγελτικαὶ παραθέσεις αἱ φράσεις: τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὁμήρου, τὸ κεφάλαιον, τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότατον ἢ τὸ πάντων δεινότατον, τὸ ἔσχατον, δυοῖν θάτερον, ἀμφότερον, τοὐναντίον κ.ἄ.τ.
Τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἑορτῆς ἤκομεν (= ὅπως συνήθως λέγουν).
Συμβέβηκεν αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας· κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα.
β) ΄Επιθετικοὶ προσδιορισμοί.
§24. ΄΄**Επιθετικὸς προσδιορισμὸς** λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει ἓν οὐσιαστικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοια:
Παναγία Τριάς, ἐλέησον ἡμᾶς.
Ὁ Μονογενὴς Υἱὸς.
Ἡ Μεγάλη Ἑβδομάς.
Ἡ ἀειπάρθενος Μαρία.
Ο ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν ὄχι μόνον κατὰ πτῶσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν:
Τὸ Πανάγιον Πνεῦμα**.**
Ἡ Ὁμοούσιος Τριάς.
Ὑπερένδοξε, ἀειπάρθενε, εὐλογημένη Θεοτόκε, προσάγαγε τὴν ἡμετέραν προσευχὴν τῷ Υἱῷ σου καὶ Θεῷ ἡμῶν.
Σημείωσις. Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, δεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα ἀμφότερα δύνανται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμόν :
Σολομὼν ἐφόρει χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη**.**
Παῦλος ἀφίκετο εἰς Κόρινθον, πόλιν μεγάλην (μεγαλόπολιν), εὐδαίμονα.

Ὅταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ καί :
Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ἀχρεῖον δοῦλόν σου.
Μετάδος μοι, Δέσποτα, τὸ τίμιον καὶ πανάγιον σῶμα τοῦ Κυρίου.
Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν.
Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν μακαρίων καὶ ἀειμνήστων κτιτόρων.
§25. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, ἐκτὸς τῶν ἐπιθέτων, τῶν μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀριθμητικῶν, λαμβάνονται πολλάκις
1) μετὰ τῶν ὀνομάτων ἀνήρ, γυνή, ἄνθρωπος, ὀνόματα οὐσιαστικὰ προσηγορικά, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἡλικίαν, ἀξίωμα, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα κ.τ.τ.:
Τῷ Παύλῳ ὤφθη ἀνὴρ Μακεδών.
Καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἔκραζεν.
Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν.
Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης
Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ.
2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὄρων, ὄρος, λίμνη, ποταμὸς κ.τ.τ., τὰ γεωγραφικὰ κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ προτάσσωνται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου:
Ἀπεστρέφετο ποτέ, ὁ Ἰορδάνης ποταμός.
Ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ τῆς ἀπειραγάμου Νύμφης εἰκὼν διεγράφη ποτέ.
3) μετὰ οἱουδήποτε ὀνόματος γενικὴ πτῶσις, οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον μὲ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν:
Ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος = ὁ βασιλικὸς θρόνος.
Οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ.
Τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον Πνεῦμα Ἅγιον.
Οἱ ἐν τῇ χώρᾳ ἄνθρωποι = οἱ ἐγχώριοι.
§26. Ὁ σύναρθρος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλάκις ἐκφέρεται καθ' ἑαυτόν, ὡς οὐσιαστικὸν ἄνευ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως:
Σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά (χείρ) σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά (χείρ) σου.
Κἀκεῖθεν ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ (ἡμέρᾳ) κατηντήσαμεν ἄντικρυς Χίου, τῇ δὲ ἑτέρᾳ (ἡμέρᾳ) παρεβάλομεν εἰς Σάμον, τῇ δὲ ἐχομένῃ (ἡμέρᾳ) ἤλθομεν εἰς Μίλητον.
Οὕτω πολλὰ ἐπίθετα ἢ μετοχαὶ καὶ ἐπιρρήματα ἢ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ μὲ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ὡς
1) οἱ θνητοὶ (= οἱ ἄνθρωποι), οἱ ὀλίγοι (= οἱ ὀλιγαρχικοί), οἱ λέγοντες (= οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτευόμενοι), ὁ ἄκρατος (= ὁ οἶνος ὁ ἄκρατος), οἱ κάτω (= οἱ θεοὶ τοῦ Ἅδου ἤ οἱ νεκροὶ) κλπ.
Σήμερον τὰ ἄνω τοῖς κάτω συνεορτάζει, καὶ τὰ κάτω τοῖς ἄνω συνομιλεῖ.
Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου.
Ἀποστραφήτωσαν παραυτίκα αἰσχυνόμενοι οἱ λέγοντές μοι· εὖγε εὖγε. ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές σε, ὁ Θεός, καὶ λεγέτωσαν διαπαντός· μεγαλυνθήτω ὁ Κύριος, οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου.
Οἱ ἐκ τῆς Ἰουδαίας.
2) ἡ πατρίς, ἡ ξένη, ἡ οἰκουμένη, ἡ πολεμία (ἐνν. γῆ ἢ χώρα), ἡ ἐπιοῦσα, ἡ προτεραία, ἡ ὑστεραία (ἐνν. ἡμέρα), ἡ δεξιά, ἡ ἀριστερὰ (ἐνν. χείρ), ἡ γραφική, ἡ μουσική, ἡ ῥητορικὴ (ἐνν. τέχνη), ἡ εὐθεῖα (ἐνν. γραμμὴ ἢ ὁδός), ἡ πλατεῖα, ἡ ταχίστη (ἐνν. ὁδός), ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος (ἐνν. ναῦς), ἡ εἱμαρμένη, ἡ πεπρωμένη (ἐνν. μοῖρα), κλπ.
Οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι (ἐνν. γῇ ἢ χώρᾳ) αὐτοῦ.
Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ Τρῳάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθρᾴκην, τῇ δὲ ἐπιούσῃ (ἐνν. ἡμέρᾳ) εἰς Νέαν Πόλιν.
Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ (ἐνν. χειρί) αὐτοῦ.
Καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν (ἐνν. ὁδόν), (τὰ στραβὰ καὶ ἀνώμαλα μονοπάτια θὰ γίνουν εὐθεῖα ὁδός).
Ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας (ἐνν. ὁδούς), καὶ ῥύμας τῆς πόλεως καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπείρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε.
3) τὸ ἱερὸν (= ὁ ναός), τὰ ἱερὰ (= τὸ θῦμα ἢ ἡ θυσία), τὰ οἰκεῖα, τὰ τῆς πόλεως, τὰ τῶν πολεμίων, τὰ οἴκοι, τὰ δέοντα (ἐνν. πράγματα), τὸ κοινὸν (= ἡ κοινότης, ἡ πόλις, τὸ κράτος), τὸ πεζὸν ἢ τὸ πεζικόν, τὸ ἱππικόν, τὸ πελταστικόν, τὸ ναυτικὸν (ἐνν. στράτευμα), τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον (ὁ παρὼν χρόνος, κλπ.).
Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας.
Οὐ μόνον δὲ ἀργαί, ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περίεργοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα**.**
Πᾶσα παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι ἀλλὰ λύπης.
Κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον**·** εἰ δὲ μή γε, ἐκκόψεις αὐτήν.
Οὕτω ἀρκετῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν τὸ οὐδέτερον μετὰ τοῦ ἄρθρου κατήντησε νὰ λαμβάνεται καὶ ὡς ἀφῃρημένον οὐσιαστικὸν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν: τὸ κακὸν (= ἡ κακία), τὸ δίκαιον (= ἡ δικαιοσύνη), τὸ ῾Ελληνικόν, (οἱ Ἕλληνες ἢ ὁ ῾Ελληνισμός), τὸ βαρβαρικὸν (= οἱ βάρβαροι), τὸ ὑπήκοον (οἱ ὑπήκοοι).
Ἡ ἀγάπη οὐ λογίζεται τὸ κακόν.
Οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε.
γ) Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοί.
§27. Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς λέγεται ὁ δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοιόπτωτος προσδιορισμὸς ἑνὸς οὐσιαστικοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν

ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ἁπλῶς ἀποδίδει εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μίαν παροδικὴν ἰδιότητα:
Πᾶς ὁ λαὸς ὤρθριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.
Ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν:
1) Τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῇ μέρος τοῦ προσδιοριζόμενου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τὸ ὅλον ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη αὐτοῦ:
Ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας ἄκρους (= ἕως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν).
Ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη ἥλιος εἰς Γαβαών (= εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰθέρος).
Περὶ μέσας νύκτας (γύρω στὰ μεσάνυχτα) ἦλθεν ὁ Νυμφίος.
Ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ**.**
2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὅλος (= ὁλόκληρος), μόνος καὶ αἱ ἀντωνυμίαι αὐτὸς (ὡς ὁριστική) καὶ ἕκαστος:
Πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτουν ἅπτεσθαι αὐτοῦ.
Ἐὰν δὲ εἴπωμεν ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς.
Ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται.
Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατὴρ μόνος**.**
Καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται.
Ἕκαστον δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται.
Σημείωσις. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν π.χ. ὁ μέσος = ὁ εἰς τὸ μέσον εὑρισκόμενος· ὁ πᾶς ἢ ὁ ὅλος = τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ.
Ὁ πᾶς νόμος ἐν ἑνὶ λόγῳ πεπλήρωται ἐν τῷ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.
Οἱ πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου.
Ὁ μόνος Υἱὸς (= ὁ μονογενὴς Υἱός).
2. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ἑτερόπτωτοι.
α΄) Εἰσαγωγή. Αἱ πτώσεις.
§28. Αἱ πτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχῆθεν ἦσαν ὀκτώ: ἤτοι ἡ ὀνομαστική, ἡ κλητική, ἡ αἰτιατική, ἡ γενική, ἡ ἀφαιρετική, ἡ δοτική, ἡ τοπική, ἡ ὀργανική· ἀλλὰ σύν τῷ χρόνῳ ἐχάθησαν ἐξ αὐτῶν αἱ τρεῖς: ἤτοι ἡ ἀφαιρετική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ τοπικὴ καὶ ἡ ὀργανική, συγχωνευθεῖσαι μετὰ τῆς δοτικῆς.
1) Ἡ **ὀνομαστικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς; (= ποιός), ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸν φορέα τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, ἤτοι ἡ πτῶσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πτῶσις τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν ὁμοιοπτώτων προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ πτῶσις τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν κ.τ.τ.
Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.
Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος.
Ἡ Ἁγία Γραφή.
Σημείωσις. Πολλάκις συμβαίνει νὰ χρησιμοποιῆται εἰς μίαν πρότασιν μία ὀνομαστική, ἡ ὁποία συντακτικῶς, δὲν εὑρίσκεται εἰς καμμίαν σχέσιν με τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλην λέξιν τῆς προτάσεως.
Οἱ δὲ φίλοι, ἄν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρῆσθαι ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ᾽ αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι; (κι οἱ φίλοι, ἄν κάποιος ξέρει πῶς νὰ τοὺς συμπεριφερθῇ, ὥστε νὰ ὠφελεῖται ἀπὸ αὐτούς, τί θὰ ποῦμε ὅτι εἶναι;).
Ἡ τοιαύτη ὀνομαστικὴ λέγεται ψυχολογικὸν ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, διότι ἐκφράζει τὴν ἔννοιαν, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τὴν ὁποίαν οὗτος τὴν παρουσιάζει ἔτσι ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελῆ, ὡς τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς φράσεως, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν συντακτικὴν συμφωνίαν τῶν λέξεων.
2) Ἡ κλητικὴ εἶναι ἡ πτῶσις μὲ τὴν ὁποίαν καλοῦμεν καὶ ἐν γένει προσαγορεύομεν πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα:
Ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη.
Ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε, πᾶς ὁ κρίνων.
Ὦ Τιμόθεε, τὴν παρακαταθήκην φύλαξον.
Σημείωσις. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικη ἢ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς:
Ὦ ἄνδρες, ἔφη, οἱ παρόντες, (ἄνδρες, εἶπε, ἐσεῖς ποὺ εἶστε παρόντες).
Ὁ Θεός (ὦ Θεέ)**,** εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων.
Ἡ παῖς, ἔγειρε.
3) Ἡ **αἰτιατικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: τίνα; (ποιόν;), πόσον; ἤτοι ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου· προσέτι δὲ ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ ἔκτασιν τόπου ἢ χρόνου:
Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.
Τὸ δὲ πλοῖον ἤδη σταδίους πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπεῖχεν βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων.
Ἔμεινε δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς.
4) **Ἡ καθαρὰ γενικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίνος; ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς) τὴν περιοχήν, εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνεται κάτι τι, ἤτοι ἡ πτῶσις, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκφράζεται σχέσις κτήσεως ἢ ἐξαρτήσεως, τὸ ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι κάτι τι ἢ τὸ ὅλον, εἰς τὸ μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται μία ἐνέργεια:
Ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν.
Εἷς τῶν στρατιωτῶν (= εἷς ἐκ τῶν στρατιωτῶν) λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν.
Ἐγένετο ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.
Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ (= ὁ γιὸς τοῦ Ναυῆ).

Τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου (= ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά μου), Κύριε, τοῖς πτωχοῖς δίδωμι.

5) **Ἡ ἀφαιρετικὴ γενικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: πόθεν; (ἀπὸ τίνος; ἐκ τίνος;), ἤτοι ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τίς ἡ ἀφετηρία μιᾶς πράξεως:

Ἀπέρχομαι τῆς πόλεως (φεύγω ἀπὸ τὴν πόλη).

6) **Ἡ καθαρὰ δοτικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: εἰς τίνα; διὰ τίνα; (γιὰ ποιόν;), ἤτοι ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει ἢ τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει μία πρᾶξις ἢ ἓν πρᾶγμα:

Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις (= εἰς τοὺς ὑπερηφάνους) ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς (= εἰς τοὺς ταπεινούς) δὲ δίδωσι χάριν.

Τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ (=διὰ τὴν κοιλίαν) καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν, ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ Κύριος τῷ σώματι.

7) **Ἡ τοπικὴ δοτικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: ποῦ; πότε; ἤτοι ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι:

Καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κύκλῳ τοῦ θρόνου.

Ἀθήνησι.

Τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

8) Ἡ **ὀργανικὴ δοτικὴ** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: μὲ τίνα; μὲ τί (μὲ ποιόν, πῶς;), ἤτοι ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατά τινα ἐνέργειάν του (δοτικὴ τῆς συνοδείας) ἢ τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς ὄργανον αὐτοῦ διὰ αὐτήν (κυρίως ὀργανικὴ δοτική):

Ἰούδας ὄχλῳ ἱκανῷ ἀφίκετο.

Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ (= μὲ τὸν θάνατο) θάνατον πατήσας, καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι, ζωὴν χαρισάμενος.

Κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσί (= μὲ τὰ χέρια).

β) Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§29. Ἡ γενικὴ συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῖ

1) ἓν διῃρημένον ὅλον (γενικὴ διαιρετική):

Εἷς τῶν στρατιωτῶν (= εἷς ἐκ τῶν στρατιωτῶν) λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν.

Ὁ δὲ ὅφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων.

Τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου (= ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά μου), Κύριε, τοῖς πτωχοῖς δίδωμι.

Ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας γῆς (στὴν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας).

2) τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ:

Στέφανος ἀκανθῶν (=ἀπὸ ἀγκάθια).

Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων(= κοπάδι ἀπὸ χ.).

Χοῖνιξ σίτου δηναρίου καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῆς δηναρίου.

3) τὸν κτήτορα (γενικὴ κτητική):

Οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ.

Μαρία Κλωπᾶ.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συνήθη εἶναι τά: οἰκεῖος, ἴδιος, κοινός, συγγενής, ἑταῖρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος (τινός).

Οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ.

Εἶπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης· Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται.

Ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενίς σου.

Τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν.

Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου ψώμιζε αὐτόν.

Ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος ὁ ξένος μου.

4) τὸν δημιουργόν τινος :

Ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Ναὸς τοῦ Σολομῶντος.

Αἱ παραβολαὶ τοῦ Ἰησοῦ.

Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

Ἐγένετο λόγος Κυρίου ἐν χειρὶ Ἀγγαίου τοῦ προφήτου.

5) ἰδιότητα ἐπὶ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν μέγεθός τι ἢ ἡλικίαν, συναπτόμενα μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν:

Δύο ἡμερῶν πλοῦς.

Παῖς δώδεκα ἐτῶν.

Τεῖχος ἑκατὸν τεσσεράκοντα τεσσάρων πηχῶν.

Νομίσαντες δὲ αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν.

6) τὴν ἀξίαν ἢ τὸ τίμημα :

Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν δηναρίων διακοσίων ἄρτους καὶ δώσομεν αὐτοῖς φαγεῖν; (νὰ πᾶμε νὰ ἀγοράσωμε ψωμιὰ ἀξίας διακοσίων δηναρίων καὶ νὰ τοὺς δώσουμε νὰ φάγουν;).

Φόρος ἑξακοσίων ἑξήκοντα ἓξ ταλάντων .

Οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ.

Ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.

7) τὴν αἰτίαν :

Αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου.

Ἐπίθετα τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συνήθη εἶναι τά: αἴτιος, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογος (τινός).

8) τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ὑποκειμενική):

Μωσῆς ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ Ἀμαληκιτῶν (= οἱ Ἰ. καὶ οἱ Ἀ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (Πρβλ. εἶναι θέλημα Θεοῦ = θέλει ὁ Θεός).

Ἡ φιλοξενία τοῦ Ἀβραάμ (φιλοξενεῖ ὁ Ἀβραάμ).

Ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκός.

Ἡ ἀπιστία τῶν Ἰουδαίων.

Ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ ἀσώτου.

Ἡ πτῶσις τοῦ Ἀδάμ.

9) Τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ἀντικειμενική):
Ἡ τῆς ψυχῆς ἐπιμέλεια (πρβλ. ἐπιμελεῖται τῆς ψυχῆς).
Κοινωνοὶ θείας φύσεως.
Ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος.

§30. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλά, ἰδίᾳ δὲ ὅσα ἔχουν ἀντίστοιχα ἢ συνώνυμα ῥήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως
1. συντάσσονται μετὰ καθαρᾶς γενικῆς (§28,4) τὰ ἐπίθετα
α) τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά· ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλίγωρός **τινος** .
Ἐπιμελὴς τῶν θείων.
β) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά· μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσμων **τινός**.
Μνήμων τῆς Δευτέρας Παρουσίας.
γ) τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά· ἔμπειρος, ἄπειρος, τρίβων, ἀήθης **τινός**.
Ἄπειρος λόγου.
δ) τὰ μετοχῆς ἢ πλησμονῆς σημαντικά· μέτοχος, κοινωνός, μεστός, πλήρης **τινός**.
Πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου.
ε) τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά· φειδωλός, ἀφειδής **τινος** .
Ἀφειδὴς σώματος.
στ) τὰ ἀρχικὰ καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν· κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτωρ, ὑπήκοός **τινος** .
Κύριος τοῦ Σαββάτου.
2. Συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆς γενικῆς (§28,5) τα ἐπίθετα
α) τὰ χωρισμοῦ ἢ ἀπαλλαγῆς σημαντικά · μόνος (= ἀποκεχωρισμένος), ἔρημος, ἐλεύθερος, ἀγνός **τινος** .
Φίλων μὲν ἀγαθῶν ἔρημοι (ἔρημοι ἀπὸ καλοὺς φίλους).
β) τὰ στερήσεως σημαντικά· ἔνδεής, γυμνός, κενός, ὀρφανός **τινος** .
Τῶν ἐπιτηδείων ἐνδεεῖς (στερημένοι τὰ ἀπαραίτητα).
γ) τὰ διαφορᾶς σημαντικά· διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλότριός **τινος** :
Μητρότης παρθενίας ἀλλοτρία.
δ) τὰ παραθετικὰ καὶ ὅσα ἔχουν ἔννοιαν συγκρίσεως (γενικὴ συγκριτική)· πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιός **τινος** :
Ἰωάννης πρότερος Πέτρου εἰς τὸν τάφον ἀφίκετο.
Μαθητὴς ἀνώτερος τοῦ διδασκάλου (ἀπὸ τὸν διδάσκαλο)**.**
Ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν.
Σημείωσις. Ὅτι ἡ γενικὴ, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετικὴ (§28,5), ἤτοι πτῶσις, ἥτις δηλοῖ τὸ πόθεν ὁρμᾶταί τι, δεικνύει σαφῶς ἡ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικήν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μὲ ἐμπρόθετον, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἀπὸ καὶ αἰτιατικήν:
Ἐλεύθερος **ἀπὸ βάσανα** . Ὀρφανὸς **ἀπὸ πατέρα**. Διαφορετικὸς **ἀπὸ σένα**. Ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος **ἀπὸ τὸν Παῦλον.**

γ) Ἰδιαίτεραι παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν.

§31. α) Τὸ συγκριτικόν. 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται πρῶτος ὅρος τῆς συγκρίσεως· ἐκεῖνο δέ πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ καλεῖται δεύτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως:
Ἡ Παναγία ἐστὶ τιμιωτέρα τῶν Χερουβεὶμ. (Ἡ Παναγία α΄ ὅρος τῆς συγκρίσεως - τὰ Χερουβεὶμ β΄ ὅρος τῆς συγκρίσεως).
Τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων. (Διότι ἐκεῖνο ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου τὸ θεωροῦν μωρόν, εἶναι σοφώτερον ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς, ὅσην γνῶσιν καὶ σοφίαν καὶ ἂν ἔχουν οὗτοι. Καὶ τὸ ἀσθενὲς φαινομενικῶς κήρυγμα τοῦ Ἐσταυρωμένου εἶναι ἰσχυρότερον ἀπὸ τοὺς ἰσχυροτέρους κατὰ κόσμον ἀνθρώπους).
2) Ὁ α΄ ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὄχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἱονδήποτε ἄλλον ὅρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα:
Ἐξελεξάμην παραρριπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν.
Τὴν Παναγίαν κατέστησεν ὁ Θεὸς ὑψηλοτέραν τῶν οὐρανῶν.
3) Ὁ β΄ ὅρος τῆς συγκρίσεως
α) Ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντὶ οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη (πρβλ. §8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν (ἀφαιρετικήν), σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ μορίου **ἢ** (= παρὰ) καὶ ὁμοιοπτώτως πρὸς τὸν α΄ ὅρον τῆς συγκρίσεως:
Σιγὴ ποτ' ἐστὶν αἱρετωτέρα λόγου (= ἀπὸ τὸν λόγον).
Τὸ φυλάξασθαι τάγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαί ἐστιν.
Ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς.
β) ὅταν δὲ δὲν εἶναι οὐσιαστικόν, ἀλλὰ κάποια ἄλλη λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ ἢ καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν α΄ ὅρον τῆς συγκρίσεως:
Μακάριόν ἐστιν μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν.
Μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ.
Σημείωσις. Ὁ β΄ ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως ἀντὶ ἢ πρὸ μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς παρὰ μετὰ αἰτιατικῆς:
Αἱρετώτερος ἐστιν ὁ καλὸς θάνατος ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου.
Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε.

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ μεγάλη δυσαναλογία μεταξὺ τῶν συγκρινομένων, ὁ β΄ ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἢ κατὰ μετὰ αἰτιατικῆς ἢ διὰ τοῦ ἢ ὥστε ἤ διὰ τοῦ ἢ ὡς μετ' ἀπαρεμφάτου:
Χριστιανοὶ ἐν Σμύρνῃ μείζονα ἢ κατὰ δάκρυα ἔπαθον.
Ἱερεμίας δικαιότερος ἦν ἢ ὥστε τὸν τοῦ πλήθους φθόνον ἐκφυγεῖν.
§32. Ὁ β΄ ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλάκις παραλείπεται, ὡς ἐννοούμενος ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς:
Ἑτέροις τε λόγοις πλείοσιν (τούτων) διεμαρτύρετο.
Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον (τῆς δικαιοσύνης) τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
Σημείωσις . Βραχυλογικὴν ἔκφρασιν τοῦ β΄ ὅρου τῆς συγκρίσεως ἀποτελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ εἰωθότος κ.τ.τ. αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ τὸ ἢ καὶ ὁλόκληρον πρότασιν:
Ἡ Κακία ἐφαίνετο λευκοτέρα καὶ ἐρυθροτέρα τοῦ ὄντος (ἢ ὄντως ἦν, δηλ. ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦτο).
§33. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ἰδιότητά των καὶ δηλοῦται ὅτι τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμόν. Ἡ τοιαύτη συγκρισις καλεῖται σύγκρισις ὑπεροχῆς. (Οὕτως εἰς τὰ προηγούμενα παραδείγματα).
2) Πολλάκις γίνεται σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ὡς πρὸς τινα ἰδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν, ἢ συγκρίνονται δύο ἰδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ δύο ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦται ἡ ὑπάρχουσα μεταξὺ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σύγκρισις ἀντιθέσεως:
Εἰδωλολάτραι κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους (= οἱ εἰ. εἶναι κακοὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὄχι ἀγαθοί, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους).
Φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶν ἢ οἰκτίρεσθαι (= εἶναι καλύτερον νὰ φθονῆται κανεὶς παρὰ νὰ τυγχάνῃ οἴκτου).
Μακάριόν ἐστιν μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν.
Σημείωσις α΄. Ἐπὶ συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνωνται δύο ἰδιότητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ σχετικὰ ἐπίθετα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφότερα εἰς συγκριτικὸν βαθμὸν μὲ τὸ μόριον ἢ μεταξὺ αὐτῶν:
Στρατηγοὶ πλείονες ἢ βελτίονες (= μᾶλλον πολλοὶ παρὰ καλοί, ἤτοι πολλοί, ὄχι ὅμως καὶ καλοὶ).
Ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα (= ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὄχι σοφῶς).
Σημείωσις β΄. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλάκις τὸ συγκριτικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ θετικὸν καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μορίου πὼς (= κάπως, ὀλίγον):
Οἵ τε πρεσβύτεροι καὶ οἱ νεώτεροι (= οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ νέοι).
Παῦλος ἦν ἴσως πολυλογώτερος (= πολυλόγος πως).
§34. β) Τὸ ὑπερθετικόν. 1) Ἀρχῆθεν τὸ ὑπερθετικὸν εἶναι ἁπλῶς ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἡ δὲ κυρία διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν τοῦ συγκριτικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς ἓν ἢ πρὸς ἄλλα ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ ὡς ἓν τι θεωρούμενα:
Πέτρος ἦν πρεσβύτερος Ἰωάννου.
Διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, ἀλλὰ νοούμενα ἓν ἕκαστον χωριστά:
Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων (= φρονιμώτατος καὶ φρονιμώτερος ἐν συγκρίσει πρὸς ἕνα ἕκαστον τῶν θηρίων).

2) Ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχῆθεν (ἀφαιρετικὴ) γενικὴ συγκριτική, ὅπως καὶ ἡ γενική, ἡ ὁποία συνάπτεται μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπιν ὅμως καταντᾷ αὕτη νὰ εἶναι γενικὴ διαιρετικὴ (§29,1), ἐφόσον τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ συγκρινόμενον εἶναι ἓν ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων συγκρίνεται:
Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων (= ἑνὸς ἑκάστου τῶν θηρίων, εἰς τὰ ὁποῖα περιελαμβάνετο καὶ αὐτός).
Σημείωσις. Οὕτω ἐξηγεῖται ἡ σύνταξις ἐπιθέτων συγκριτικοῦ ἢ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ μετὰ γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ διαφόρου βαθμοῦ μιᾶς ἰδιότητος ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου εἰς διάφορα χρονικὰ σημεῖα:
Σοφώτερος ἐμαυτοῦ ἐγενόμην (= παρ' ὅ,τι ἤμουν πρὶν καθ' ὅλον τὸν βίον μου).
3) Τὸ ὑπερθετικὸν λαμβάνεται καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄνευ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικήν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἁπλῶς ὅτι μία ἰδιότης ὑπάρχει εἰς ἔν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμόν:
Φῦναι ὁ Πρόδρομος λέγεται κάλλιστος.
Σημείωσις. Τοῦ ὑπερθετικοῦ ἡ ἔννοια πολλάκις ἐπιτείνεται διὰ τῆς προσθήκης διαφόρων λέξεων, ὡς μάλιστα, ὅτι, ὡς, ἦ, οἷος, ὡς οἷόν τε, ἐν τοῖς ἀνθρώποις, δή:
Ἐν τοῖς πρώτοις Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθεντο (= πρῶτοι - πρῶτοι οἱ Αθην.)
Ὁμοίως καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τοῦ θετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου:
Κακῶν κάκιστε.
β) Ἡ δοτικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.
§35. 1) Μετὰ οὐσιαστικῶν σπανίως συνάπτεται ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς κατὰ δοτικήν. Εἶναι δὲ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα οὐσιαστικὰ παράγωγα ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς:
Ἡ τοῦ Θεοῦ δόσις ὑμῖν. (ἔδωκεν ὑμῖν ὁ Θεός).

Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ.
2) ΄Επίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς εἶναι πολλά:
α) Μετὰ καθαρᾶς δοτικῆς (§28,6) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὠφέλειαν ἤ βλάβην, φιλίαν ἢ ἔχθραν, εὐπείθειαν ἢ ὑποταγήν, τὸ ἁρμόζον ἢ τὸ πρέπον, καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων:
Ταῦτά ἐστιν τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις.
Ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ.
Ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς.
ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν.
Σημείωσις: Τὰ ἐπίθετα φίλος, ἐχθρός, πολέμιος κ.τ.τ. συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ἰδίᾳ ὅταν λαμβάνωνται μετὰ τοῦ ἄρθρου ὡς οὐσιαστκά:
Οἱ φίλοι, οἱ ἐχθροί, οἱ πολέμιοι τῆς Ἐκκλησίας (§29,3).
Τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν.
Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου ψώμιζε αὐτόν.
β) Μετὰ ὀργανικῆς δοτικῆς (§28,8) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἰσότητα ἢ συμφωνίαν, ἀκολουθίαν ἢ διαδοχήν, προσέγγισιν ἢ μεῖξιν, καὶ πολλὰ ἐπίθετα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως ἐν ἢ σύν.
ὁ αὐτός **τινι** - ὅμοιος, ἀνόμοιος, παραπλήσιος, προσφερής **τινι** - ἴσος, ἄνισος, ἰσόρροπος, σύμφωνος, συνῳδός, ὁμόγλωσσός **τινι** - ἀκόλουθος, διάδοχός **τινι** - πλησίος, γείτων, ὅμορος, συμμελής, ἄμεικτός **τινι** - συγγενής, σύμφυτος, ἔμφυτος, ἔνοχός **τινι** :
Ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν.
Πατέρα ἴδιον ἔλεγεν τὸν Θεόν ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ.
Ὅμοροι ἦσαν τοῖς Φιλισταίοις.
Ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. (θὰ εἶναι ἔνοχος καὶ θὰ παραπεμθῇ στὸ μικρὸν ἐπταμελές συνέδριον, ποὺ λέγεται κρίσις).
Σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου Αὐτοῦ. (σὰν δύο δένδρα ἀδιασπάστως ἡνωμένα εἰς ἕνα, ἐγίναμεν ἕνα σῶμα μὲ τὸν Χριστόν διὰ τοῦ βαπτίσματος, ποὺ εἶναι ὁμοίωμα τοῦ σταυρικοῦ του θανάτου).
Τὸ θρησκεύειν ἔμφυτον τοῖς ἀνθρώποις ἐστί.
Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

Σημείωσις. ΄Η μετὰ ἐπιθέτων συναπτομένη δοτικὴ σημαίνει ἐνίοτε ἀναφοράν, ἤτοι τὸ κατά τι :
Ἀσθενὴς τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ.
Ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν.
Τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες (νὰ μὴ εἶσθε ὀκνηροὶ ὡς πρὸς τὸν ζῆλον, νὰ εἶσθε κατὰ τὸ πνεῦμα θερμοί, νὰ ὑπηρετῆτε τὸν Κύριον).

γ) ΄Η αἰτιατικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§36. ΄Η αἰτιατικὴ ὡς ἑτερόπτωπος προσδιορισμὸς οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων δὲν εἶναι πολὺ συνήθης, σημαίνει δὲ αὕτη μετὰ τούτων τὸ κατά τι ἢ ἀναφοράν. Συνήθεις τοιαῦται αἰτιατικαὶ μετ' οὐσιαστικῶν εἶναι (τὸ) εὖρος, (τὸ) ὕψος, (τὸν) ἀριθμόν, (τὸ) πλῆθος, (τὸ) ὄνομα:
Ἕλληνες τὸ γένος.
Πόλις αὐτόθι ᾠκεῖτο, Οὔρ ὄνομα.
Τυφλὸς τά τ' ὦτα τόν τε νοῦν τά τ΄ ὄμματ' εἶ.

δ) Αἱ πλάγιαι πτώσεις μετ' ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§37. α΄) Γενική. 1) Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων συντάσσονται μετὰ γενικῆς. (Γενικὴ καθαρὰ τοῦ ὅλου· πρβλ. §29,1).
α) ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικὰ καὶ ποσοτικά:
Ὀψὲ τῆς ἡμέρας (ἀργὰ τὸ βράδυ).
Ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ.
Ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἦνεσά σε.
β) ἐπιρρήματα τροπικά, οἷον· πῶς, ὅπως, ὡς (μετὰ τοῦ ῥήματος ἔχω), εὖ, καλῶς, κακῶς, καὶ ἐπιρρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀπομάκρυνσιν καὶ χωρισμόν, οἷον· ἔξω, ἑκτός, πόρρω ἢ πρόσω, κρύφα, λάθρα (τινός):
Βασιλεὺς πῶς ἔχει παιδείας; (= ὡς πρὸς τὴν παιδείαν).
Η Κέρκυρα καλῶς παράπλου κεῖται (= ὡς πρὸς τὸν παράπλουν). (Γενικὴ ἀφαιρετική, τῆς ἀφετηρίας ἢ τῆς ἀναφορᾶς· πρβλ. §28,5 καὶ §30,II).
Ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος.
Ἐκτὸς τοῦ σώματος.
Πέραν τοῦ Ἰορδάνου.
Σημείωσις. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθετικὰ ἐπιρρήματα ἐντός, εἴσω, ἐγγὺς, πλησίον, πόρρω ἢ πρόσω, ἔμπροσθεν, ὄπισθεν, ἐκατέρωθεν, μεταξύ, ἐναντίον κλπ. καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ γενικῆς:
Μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε.
Ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων.
Πλησίον τοῦ χωρίου.
Οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων.
Ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ.
Μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται.
Ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ Θεοῦ.
2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενικὴ (ἀφαιρετική), ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ τὴν ἀναφώνησιν:
Ὢ τοῦ παραδόξου θαύματος!
Ὢ τῆς παραφροσύνης, καὶ τῆς Χριστοκτονίας, τῆς τῶν προφητοκτόνων!
Βαβαὶ τῶν σῶν μυστηρίων ἀγνή!

§38. β΄) Δοτική. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς ὀργανικῆς, (§28,8) συνήθη εἶναι τὸ ἅμα (= σύν, συγχρόνως μέ), ὁμοῦ (= μαζὶ μέ), καί τινα παράγωγα ἐπιθέτων ἢ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς:
Μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον.

Τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμοίως ἐμοὶ διακειμένους (τοὺς ἄλλους ποὺ εἶναι στὴν ἴδια κατάσταση μὲ μένα).
Δυσμενῶς αὐτοῖς ἔχουσιν (εἶναι ἐχθρικοὶ πρὸς αὐτούς).
§39. γ΄ Αἰτιατική. Επιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατικῆς συνήθη εἶναι τὸ νὴ ἢ ναὶ μὰ (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ μὰ ἢ οὐ μὰ (ἐπὶ ἀρνήσεως):
Νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ (Μὰ τὴν καύχησιν, ποὺ ἔχω γιὰ σᾶς ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ Ιησοῦ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄ ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ
§58. Ἡ σχέσις, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται ἡ ρηματικὴ ἔννοια μὲ τὸ ὑποκείμενον, λέγεται **διάθεσις** τοῦ ῥήματος. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες: **ἐνεργητική, μέση, παθητική** καὶ **οὐδετέρα**, καὶ ἐπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι ἐνεργητικά, μέσα, παθητικὰ καὶ οὐδέτερα.
α) Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα.
Τὸ ἀντικείμενον.
§59. Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα σημαίνουν ἁπλῶς κάποιαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Ἐξ αὐτῶν
1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἕν ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, λέγονται **μεταβατικὰ.**
Καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ.
Πηλὸν ἐπέθηκέ μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς.
Ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω.
2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς κάτι ἄλλο, λέγονται **ἀμετάβατα.**
Ἰδού, βαδίζω πρὸς θείαν κοινωνίαν.
Ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμε τάχιον τοῦ Πέτρου.
Ἐγέλασε δὲ Σάῤῥα ἐν ἑαυτῇ.
§60. Τὰ μεταβατικὰ ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας των **τὸ ἀντικείμενον**, ἤτοι προσδιορισμόν, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου:
Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν**.**
Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.
Ὦ Τιμόθεε, τὴν παρακαταθήκην φύλαξον.
Φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί.
Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὁλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχῃ χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ (πρβλ. §8):
Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.
Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν.
Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν.
Ἁγίασον τοὺς ἀγαπῶντας τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου σου.
§61. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων
1) ἄλλων μὲν ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ ἕν μόνον ἀντικείμενον.
Ὁ Πατὴρ φιλεῖ τὸν Υἱόν.
Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν.
Ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε.
Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **μονόπτωτα** .
2) ἄλλων δὲ ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς διδάσκω (τινά τι), πληρῶ (τινά τινος), δίδωμί (τινί τι).
Ὁ δὲ παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.
Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος**.**
Κἀγὼ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς.
Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **δίπτωτα** .
Ἐπὶ τῶν διπτώτων ρημάτων τὸ μὲν ἓν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἄμεσον** , τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον δεύτερον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἔμμεσον**.
Ὁ δὲ παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει (τίνας;) (τί;) πάντα καὶ ὑπομνήσει (τίνας;) ὑμᾶς (τί;) πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.
Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· γεμίσατε (τίνας;) τὰς ὑδρίας (τίνος;) ὕδατος**.**
§62. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἤτοι 1) Εἰς αἰτιατικὴν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδὸν τὰ μεταβατικὰ ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), 2) εἰς γενικὴν καὶ 3) εἰς δοτικήν:
Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.
Ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον.
Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε.
§63. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν
1) ῥήματα ἀρχῆθεν μεταβατικὰ λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβατα. Τοῦτο προέρχεται ἕνεκα παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι κάτι τι ὅλως γενικὸν
Λάχανα ἐσθίει.(μεταβατικόν)
Ἐσθίει μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν.(ἀμετάβατον)
εἴτε διότι ἦτο κάτι τι ὅλως ὡρισμένον καὶ ἐπομένως αὐτονόητον,
Τελευτῶ τι = τελειώνω. (μεταβατικόν)
Τελευτῶ = ἀποθνῄσκω. (ἀμετάβατον)· ἀρχῆθεν τελευτῶ **τὸν βίον**).
πρβλ. ἀνοίγω ἢ κλείνω **τὴν θύραν** (μεταβατικόν) - ἀνοίγει ἢ κλείνει **ἡ θύρα** (ἀμετάβατον)· γυρίζω **τὸν τροχὸ** (μεταβατικόν) - γυρίζει **ὁ τροχὸς** (ἀμετάβατον) κλπ..
Μερικὰ ῥήματα μεταβάλλονται ἀπὸ μεταβατικὰ εἰς ἀμετάβατα καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως·
Ἰδοὺ βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην (μεταβατικόν). Ἰδού θὰ τὴν ρίψω στὸ κρεββάτι.

Ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει ἢ εἰσβάλλει ἢ ἐμβάλλει εἰς ... (ἀμετάβατον) (= χύνεται εἰς... Ἀρχῆθεν, ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει **τὸ ὕδωρ** εἰς ...).

2) ἀντιστρόφως μερικὰ ῥήματα ἀρχῆθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικὰ ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων:

ἀποδιδράσκω (= δραπετεύω) - ἀποδιδράσκω **τινὰ** (κατὰ τὸ ἀποφεύγω **τινά**).

μένω (που) - μένω **τινὰ** (= περιμένω τινὰ ἐχθρικῶς, ἀνθίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ προσδέχομαί **τινα**).

πλέω (= ταξιδεύω ἐπὶ πλοίου) - πλέω **τὴν θάλασσαν** (= διέρχομαι **ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασσαν**).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ῥήματα εἰς μεταβατικὰ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως:

Βαίνω (= βαδίζω) - διαβαίνω **ποταμόν**, παραβαίνω **νόμον**, ὑπερβαίνω **τεῖχος.**

Ἵσταμαί (που) - ὑφίσταμαι **κινδύνους**.

Πλέω - παραπλέω **νῆσον**.

Σημείωσις. Μερικὰ μεταβατικὰ ῥήματα εἶναι ἀμετάβατα μόνον εἰς ὡρισμένους χρόνους αὐτῶν (ἰδίᾳ εἰς τὸν ἐνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἐνεργ. ἀόριστον β΄):

δύω τι (= βυθίζω τι) - δέδυκα (= ἔχω βυθισθῆ), ἔδυν (= ἐβυθίσθην).

φύω τι (= κάμνω νὰ φυτρώσῃ), πέφυκα (= ἔχω γεννηθῆ, εἶμαι ἐκ φύσεως), ἔφυν (= ἐγεννήθην, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως).

ἵστημι τι (= στήνω τι) - ἕστηκα (= στέκομαι), ἔστην (= ἐστάθηκα, ἐσταμάτησα).

Νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο, ἀλλὰ νόμον ἱστῶμεν (τὸν στηρίζομεν).

Ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω.

ἐγείρω τινὰ (= σηκώνω ἢ ἐξυπνῶ τινα) - ἐγρήγορα (= εἶμαι ξύπνιος).

Ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς.

Εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν (θὰ ἀγρυπνοῦσε).

ὄλλυμι τινα (= καταστρέφω τινα) - ὄλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος).

πείθω τινὰ (= προσπαθῶ νὰ πείσω τινὰ) - πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος).

§64. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§17), δύναται νὰ παραλείπεται.

1) ὅταν ἐννοῆται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου:

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι (Μὴ νομίσετε ὅτι ἦλθα νὰ καταλύσω τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως ἢ τὴν διδασκαλίαν τῶν προφητῶν. Δὲν ἦλθα νὰ καταλύσω αὐτά, ἀλλὰ νὰ τὰ τηρήσω, νὰ τὰ ἐκπληρώσω καὶ νὰ τὰ ὁλοκληρώσω εἰς ἕνα τέλειον νόμον).

Ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω (αὐτήν).

Ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὔ; δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; (ἐπιτρέπεται νὰ πληρώνωμεν φόρον στὸν Καίσαρα, ναί ἢ ὄχι; Νὰ δώσωμεν ἢ νὰ μὴ δώσωμεν αὐτόν τὸν φόρον);

Οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου εὕρῃ (αὐτήν); (δὲν ἀνάβει τὸ λυχνάρι καὶ δὲ σκουπίζει τὸ σπίτι καὶ δὲν ψάχνει προσεκτικὰ καὶ ἐπίμονα, μέχρι ποὺ νὰ τὴ βρεῖ);

Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας.

2) ὅταν νοῆται ὡς περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐξικνῆται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γνωμικὸν χαρακτῆρα:

Πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἕρπει (= τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθόν τι οἱονδήποτε).

Τὸν τεθνηκότα μὴ κακολογεῖν (οἱονδήποτε τεθνηκότα).

Τὴν νεότητα παιδαγώγησον τὸ γῆρας περικράτησον.

Ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν.

1. Μονόπτωτα ρήματα.

α) Μὲ αἰτιατικήν.

§65. Τὸ κατ᾽ αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) **ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον.** Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον φθάνει καὶ τὸ ὁποῖον εὑρίσκει καὶ διαθέτει οὕτως ἢ ἄλλως ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐπίδρασιν ἐπὶ ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα καὶ κάποιαν μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεώς του:

Ἰδοὺ ὀλίγον πῦρ ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει! (Δεῖτε, λίγη φωτιὰ πόσο μεγάλο δάσος κατακαίει).

Εἷς τῶν στρατιωτῶν (= εἷς ἐκ τῶν στρατιωτῶν) λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν.

Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου ψώμιζε αὐτόν.

Ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρός.

Ἔπεμψεν φίλους ὁ ἑκατοντάρχης.

Σὺ κατ' ἀρχάς, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας.

2) **ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον.** Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει

α) τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν δημιουργίαν τινός, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἡ ἐνέργεια, τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ ῥῆμα (Ἐσωτερικὸν **ἀντικείμενον τοῦ ἀποτελέσματος**):

Καὶ γράψω ἐπ᾽ αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου.

Ἄνθρωπός τις...ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησε πύργον.

Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

β) αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος (Κυρίως ἐσωτερικὸν ἢ **σύστοιχον ἀντικείμενον**):

Θύσατε θυσίαν δικαιοσύνης (Προσφέρετε θυσίας πρὸς τὸν Θεόν, αἱ ὁποίαι νὰ συνοδεύωνται ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης).
Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι.
Ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν.
§66 α) Μὲ σύστοιχον ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ῥῆμα οἱασδήποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου ἀντικειμένου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ:
Ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα.
Μὴ κρίνετε κατ᾽ ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.
Καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα.
β) Τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει κάποιαν ἀναγκαίαν ἔννοιαν, ἀλλ᾽ ὅ,τι ἀκριβῶς καὶ τὸ ῥῆμα, δύναται νὰ παραλείπεται, νὰ παραμένῃ δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικός του προσδιορισμός, ὁ ὁποῖος δηλοῖ κάτι τι τὸ οὐσιῶδες:
Δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς ᾽Ιεροσόλυμα καὶ πολλὰ (παθήματα) παθεῖν.
Βάδιζε τὴν εὐθεῖαν (= τὴν εὐθεῖαν ὁδόν).
Καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίαν.
Ἀλλὰ τότε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλειπομένου συστοίχου ἀντικειμένου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος, σπανίως μὲν ἐνικοῦ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ:
Ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς (ἔκαμε μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἔργα εἰς ἐμὲ ὁ παντοδύναμος Κύριος).
Δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς ᾽Ιεροσόλυμα καὶ πολλὰ (παθήματα) παθεῖν.
Ὀλίγα παιδευθέντες, μεγάλα εὐεργετηθήσονται.
Ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς (ἐκήρυξεν εἰς αὐτοὺς πολλὰς ἀληθείας μὲ παραβολάς).
Σημείωσις α΄. Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προῆλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς **α** : καλά, κακά, ὡραῖα, ἄσχημα, χαμηλά, ὑψηλά, κλπ.
Σημείωσις β΄. ᾽Εκ τῆς συντάξεως ῥημάτων μὲ αἰτιατικὴν συστοίχου ἀντικειμένου προῆλθον μερικαὶ ἰδιόρρυθμοι ἐκφράσεις λίαν συνήθεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται:
ἀγωνίζεσθαι **στάδιον, δρόμον, πάλην** , κ.τ.τ. (= μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ ἀγωνίζεσθαι **καλὸν ἀγῶνα.**
Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως.
Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα.
νικᾶν **μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον** κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς μάχην κλπ.) ἢ νικᾶν **᾽Ολύμπια, ῎Ισθμια** κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς τοὺς ᾽Ολυμπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.), κατὰ τὸ νικᾶν **νίκην λαμπρὰν** ἢ **᾽Ολυμπιακὴν νίκην** κ.τ.τ.
διώκειν **δίκην** (= ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ). εἰσιέναι **δίκην** (= ἔρχεσθαι εἰς δίκην), ἀγωνίζεσθαι **δίκην** ἢ **γραφὴν** (= ὑπερασπίζειν ὑπόθεσιν τινα δικαστικὴν μέχρι τέλους), φεύγειν **δίκην** (= δικάζεσθαι ὡς κατηγορούμενος περί τινος), κατὰ τὸ δικάζειν ἢ δικάζεσθαι **δίκην τινά.**
ὀφλισκάνειν **δίκην** ἢ **δίαιταν** (= καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκην ἢ δίαιταν), ὀφλισκάνειν **αἰσχύνην** ἢ **γέλωτα** (= ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν καταισχύνην ἢ γέλωτα, ἤτοι καταισχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), ὀφλισκάνειν **μωρίαν** (= ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρόν), κατὰ τὸ ὀφλισκάνειν **πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμὰς** κ.τ.τ. (= καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε ταλάντων κλπ.).
β) Μὲ γενικήν.
§67. Μὲ γενικὴν (καθαρὰν ἢ ἀφαιρετικὴν, §28, 4 καὶ 5) συντάσσονται τὰ ῥήματα
1) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά, ὡς μεμνῆσθαι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαί (τινος· καθαρὰ γενική):
Μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ (νὰ ἐνθυμῆσθε τὴν γυναῖκα τοῦ Λώτ).
Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ δούλου Σου (θυμήσου, Κύριε, τὸν δοῦλο Σου).
Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε (μὴ λησμονεῖτε ποτὲ νὰ ἀσκῆτε τὴν φιλοξενίαν).
Τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμην.
2) τὰ φροντίδος, ἐπιμελείας, φειδοῦς ἢ τῶν ἐναντίων τούτων σημαντικά, ὡς φροντίζειν, ἐπιμέλεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φείδεσθαι, ἀφειδεῖν κλπ. (τινος καθ. γενική):
῎Εδωκε τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ (τὰ ἔδωσε στὸν ξενοδόχον καὶ τοῦ εἶπε· περιποιήσου τον).
Εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται; (Ἐάν δὲ κανεὶς δὲν γνωρίζῃ νὰ κυβερνᾷ καλὰ τὸ σπίτι του, πῶς θὰ ἐνδιαφερθῇ καὶ θὰ φροντίσῃ ὀρθῶς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ;).
Εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἤρνηται (ἐάν δὲ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους, περὶ τῶν ὁποίων ἔκαμα λόγον ἀνωτέρω, δὲν φροντίζῃ καὶ δὲν λαμβάνῃ πρόνοιαν διὰ τοὺς ἰδικούς του ἀνθρώπους καὶ μάλιστα τοὺς οἰκιακούς του, ἔχει ἀρνηθῆ τὴν πίστιν).
Πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; (πῶς ἡμεῖς θὰ διαφύγωμεν τὴν τιμωρίαν, ἐὰν παραμελήσωμεν μίαν τόσον μεγάλην καὶ ἀνεκτίμητον σωτηρίαν;).
Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος (μὴ ἀδιαφορῆς καὶ μὴ παραμελῆς τὸ χάρισμα, ποὺ ὑπάρχει εἰς σέ).
Χρόνου φείδου.
῞Ος φείδεται τῆς βακτηρίας μισεῖ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.
Ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι (Ἐγὼ ὅμως σᾶς λυποῦμαι (ἢ νοιάζομαι)).
Υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου (Γιέ μου, μὴ καταφρονεῖς τὴν παιδεία τοῦ Κυρίου).

Ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.
3) τὰ ἐπιθυμίας, ἀπολαύσεως, μετοχῆς, πλησμονῆς, στερήσεως σημαντικά, ὡς ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν ἢ ἐρᾶσθαι, ἀπολαύειν, ὀνίνασθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βρίθειν, πίμπλασθαι, εὐπορεῖν κλπ. (τινος· καθ. γεν.) - σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι κλπ. (τινος· ἀφαιρετική),
Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ.
Ἀπολαύοντες, Πάναγνε, τῶν σῶν δωρημάτων εὐχαριστήριον ἀναμέλπομεν.
Ναί, ἀδελφέ, ἐγώ σου ὀναίμην ἐν Κυρίῳ (Ναί, ἀδελφέ, περιμένω ἀπὸ σὲ αὐτὴν τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἐξυπηρέτησιν ἐν Κυρίῳ).
Οὐ δύνασθε τραπέζης Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων.
Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν(ἐπειδὴ δὲ τὰ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ, ἔχουν πάρει ὅλα τὴν ἀσθενὴ καὶ φθαρτὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, σάρκα καὶ αἷμα, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς κατὰ παρόμοιον τρόπον ἐπῆρε σάρκα καὶ αἷμα, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, χωρὶς ὅμως καμμίαν ἁμαρτίαν).
Πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν (ἐχόρτασε μὲ πλούσια ἀγαθὰ πεινασμένους).
Δέομαί σου, μή με βασανίσῃς.
Δεῖ χρημάτων.
Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ποθῶ, ἀγαπῶ, φιλῶ (= ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ αἰτιατικήν.
Τὸ στόμα μου ἤνοιξα καὶ εἵλκυσα πνεῦμα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐπεπόθουν (ἤνοιξα τὸ στόμα μου καὶ εἰσέπνευσα τὸν ζωογόνον ἀέρα. Ἔτσι ἐλαχτάρησα καὶ λαχταρῶ τὰς ἐντολάς σου).
Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν (ὀφείλεις νὰ ἀγαπᾶς τὸν πλησίον σου, ὅπως τὸν ἑαυτόν σου).
Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων; λέγει αὐτῷ· ναί, Κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε («Σίμων, παιδὶ τοῦ Ἰωνᾶ, μὲ ἀγαπᾶς περισσότερο ἀπὸ αὐτούς, ὅπως εἶχες ἰσχυρισθῇ κατὰ τὴν νύκτα τῆς συλλήψεώς μου»; Ὁ Πέτρος, χωρὶς τώρα νὰ ὑποτιμήσῃ τὴν ἀγάπην τῶν ἄλλων μαθητῶν, μὲ ταπεινοφροσύνην πολλὴν λέγει· “ναί, Κύριε, σὺ γνωρίζεις ὅτι σὲ ἀγαπῶ”).
4) τὰ αἰσθήσεως, ἁφῆς, ἀκοῆς, ὀσφρήσεως καὶ γεύσεως σημαντικά, ὡς αἰσθάνεσθαι, ἅπτεσθαι, δράττεσθαι, ἀντιλαμβάνεσθαι, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι, ὀσφραίνεσθαι, γεύεσθαί (τινος· καθ. γεν.):
Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἅπτηται.
Καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς σοροῦ (καὶ ἀφοῦ ἐπλησίασε, ἤγγισε τὸ φέρετρον).
Δράξασθε παιδείας, μήποτε ὀργισθῇ Κύριος.
Παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν (νὰ παρηγορῆτε καὶ νὰ ἐνισχύετε τοὺς ὀλιγοψύχους, νὰ στηρίζετε καὶ νὰ βοηθῆτε τοὺς ἀσθενεῖς κατὰ τὴν πίστιν).
Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε («Αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς τὸν ὁποῖον εὐαρεστοῦμαι. Αὐτὸν νὰ ἀκοῦτε»).
Καὶ οὐ μὴ ὀσφρανθῶ τῆς ὀσμῆς τῶν θυσιῶν ὑμῶν (καὶ δὲν θὰ ὀσφρανθῶ πλέον τὴν ὀσμὴν τῶν θυσιῶν σας).
Εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου (ὑπάρχουν μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ στέκονται ἐδῶ, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ γευθοῦν τὸν θάνατον).
Σημείωσις. Τὸ ὁρῶ συντάσσεται κανονικῶς μὲ αἰτιατικήν. Μὲ αἰτιατικὴν δὲ συνηθέστερον παρὰ μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ τὰ ῥ. αἰσθάνομαι καὶ ἀκούω καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ κάποιον πρόσωπον ἢ ζῷον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχεται ὅ,τι αἰσθάνεται κανεὶς ἤ ἀκούει, ἀλλ’ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται ἢ ἀκούει (ἤτοι λόγοι, βοή, ἦχος κ.τ.τ.).
Ἑωράκαμεν τὸν Κύριον.
Οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ’ αὐτῶν ἵνα μὴ αἴσθωνται αὐτό, (Ἀλλ’ αὐτοὶ δὲν καταλάβαιναν τὰ λόγια αὐτὰ καὶ τοὺς ἦσαν καλυμμένα, διὰ νὰ μὴ ἀντιληφθοῦν τὴν σημασίαν τους).
Τῆς φωνῆς μου ἄκουσον, Κύριε. (γενική).
Ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ.(αἰτιατική).
5) τὰ ἀποπείρας, ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας σημαντικά, ὡς πειρᾶν, πειρᾶσθαι, τυγχάνειν κλπ. (τινός· καθ. γεν.) - ἁμαρτάνειν, ἀποτυγχάνειν, ψεύδεσθαι κλπ. (τινός· ἀφαιρ.):
Πρεσβεύει, ὅπως τύχωμεν θεώσεως.
Πολλῶν κακῶν πεπειράμεθα.
Διὰ πίστεως...ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν (χάρις εἰς τὴν πίστιν των...ἐπέτυχαν τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ).
6) τὰ ὀσμῆς σημαντικά, ὡς ὄζειν, πνεῖν (τινος · καθ. γεν.):
Ὄζει Προτεσταντισμοῦ.
Μύρου πνεῖ.
7) τὰ ἐνάρξεως ἢ λήξεως σημαντικά, ὡς ἄρχειν, ἄρχεσθαί (τινος · καθ. γεν.) - λήγειν, παύεσθαί (τινος · ἀφαιρ.):
Τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε (κι ἄρχισε τὸν λόγο του ὡς ἐξῆς).
Ὁ παθὼν ἐν σαρκί πέπαυται ἁμαρτίας (ὅποιος νεκρώθηκε σαρκικὰ ἔχει πάψει νὰ ἁμαρτάνει).
Παύσασθε ὑμεῖς τοῦ θρήνου.
8) τὰ ἀρχῆς, ἤτοι ἐξουσίας σημαντικά, ὡς ἄρχειν, κρατεῖν, δεσπόζειν, ἡγεῖσθαί (τινος · καθ. γενική):
Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν (Ξέρετε ὅτι ἐκεῖνοι ποὺ θεωροῦνται ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν, τὰ καταδυναστεύουν, καὶ οἱ μεγάλοι ἄνδρες τους τὰ καταπιέζουν).
Ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον.

Ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρχοῦντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρῴδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχοῦντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος…

Σημείωσις. Τὸ ῥ. κρατῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ νικῶ, καταβάλλω συντάσσεται συνήθως μὲ αἰτιατικήν:

Ὁ γὰρ Ἡρῴδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδησεν αὐτὸν καὶ ἔθετο ἐν φυλακῇ.

9) τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως, ἀποχῆς, ἀπαλλαγῆς σημαντικά, ὡς χωρίζεσθαι, ἀφίεσθαι, ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι, ἀπαλλάττεσθαί (τινος · ἀφαιρ.):

Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους, ἀπέχεσθε τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν (ἀγαπητοί, σᾶς παρακαλῶ σὰν πάροικοι καὶ προσωρινοὶ κάτοικοι τῆς γῆς, νὰ ἀπέχετε ἀπὸ τὶς σαρκικές ἐπιθυμίες).

Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου (γυναῖκα, ἐλευθερώνεσαι ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν σου).

Οἴμοι, οἷον ἀγῶνα ἔχει ἡ ψυχή, χωριζομένη τοῦ σώματος!

10) τὰ καταγωγῆς σημαντικά, ὡς γίγνεσθαι, εἶναι, πεφυκέναι, φῦναί (τινος · ἀφαιρ.):

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο.

Μὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀντικειμένου ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐκ ἢ ἀπὸ καὶ γενικήν:

Ἐκ Θεοῦ ἐγεγόνει.

11) τὰ συγκρίσεως, διαφορᾶς, ὑπεροχῆς σημαντικά, ὡς πλεονεκτεῖν, μειονεκτεῖν, ὑστερεῖν, ὑπερτερεῖν, ἡττᾶσθαι, διαφέρειν, περιγίγνεσθαι, περιεῖναι, πρωτεύειν, κρατιστεύειν, (τινός · ἀφαιρ.):

Καὶ ὑστερήσαντος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν.

Ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ.

Πράττουσα ἐδίδασκες ὑπερορᾶν σαρκὸς.

12) ῥήματα, τὰ ὁποῖα συντάσσονται κανονικῶς μὲ αἰτιατικήν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς μέρος μόνον τοῦ ἀντικειμένου:

Κῦρος λαβὼν τῶν κρεῶν διεδίδου (= ἀφοῦ ἐπῆρε ἀπὸ τὰ κρέατα).

§68 Μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετά τινος τῶν προθέσεων ἀπό, ἐκ, κατά, πρό, ὑπέρ, ὡς καταφρονεῖν, καταγελᾶν, προτρέχειν, ὑπερέχειν (τινός).

Ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως.

Μηδείς σου τῆς νεότητος καταφρονείτω.

Τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει· καὶ κατεγέλων αὐτοῦ.

Πολλάκις ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας.

γ) Μὲ δοτικήν.

§69. Μὲ δοτικὴν (καθαρὰν ἢ ὀργανικήν, §28,6 καὶ 8) συντάσσονται (τὰ ῥήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προέρχεται ἡ ἐρώτησις σὲ ποιόν; σὲ ποιό; γιὰ ποιόν; γιὰ ποιό; ἢ μὲ ποιόν; μὲ ποιό; ἤτοι)

1) τὰ ῥήματα πρέπειν, ἁρμόζειν, καὶ τὰ συνώνυμα (καθ. δοτ.):

Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεύς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν.

Σοὶ πρέπει αἶνος, σοὶ πρέπει ὕμνος, σοὶ δόξα πρέπει.

Προσήκει ἡ μετάνοια πᾶσιν (ἁρμόζει καὶ πρέπει ἡ μετάνοια σὲ ὅλους).

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν προσέγγισιν ἢ συνάντησιν ἁπλῆν ἢ φιλικὴν ἢ ἐχθρικήν, ἀκολουθίαν, διαδοχήν, ἐπικοινωνίαν, ἕνωσιν, ὡς πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγχάνειν (τινί · ὁργ. δοτ.):

Ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει.

Ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ (ἀποτείνεται εἰς τὸν Θεὸν κατὰ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ).

Οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον (δὲν μποροῦσαν νὰ τὸν πλησιάσουν ἐξ αἰτίας τοῦ κόσμου).

Εἴμεθα ἐπόμενοι τοῖς ἁγίοις πατράσι.

Ἀκολούθει μοι.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν ἐνέργειαν, ἢ διάθεσιν, ἅμιλλαν, ἔριν ἢ συμφιλίωσιν, ὡς εὐνοεῖν, ἀρέσκειν, χαλεπαίνειν, ὀργίζεσθαι, φθονεῖν, ἐπιβουλεύειν, βοηθεῖν, ἀμύνειν, δουλεύειν, πείθεσθαι, ἀπειθεῖν, εὔχεσθαί (τινι· καθ. δοτ.) - ἀμιλλᾶσθαι, διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαι, μάχεσθαι, πολεμεῖν, διαφέρεσθαι, λοιδορεῖσθαι, σπένδεσθαί (τινι · ὁργ. δοτ.):

Ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου (δεῖξε τὴν συμφιλιωτικήν σου διάθεσιν πρὸς τὸν ἀντίδικόν σου).

Οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται (ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι σαρκικοὶ δὲν μποροῦν νὰ ἀρέσουν εἰς τὸν Θεόν).

Πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει (καθένας ποὺ ὀργίζεται ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του χωρὶς λόγον, πρέπει νὰ δικασθῇ).

Μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες (ἂς μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, προκαλοῦντες ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ φθονοῦντες ὁ ἕνας τὸν ἄλλον).

Κύριε, βοήθει μοι.

Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν.

Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε (νὰ πείθεσθε καὶ νὰ ὑποτάσσεσθε μὲ προθυμίαν, χωρὶς δισταγμοὺς καὶ δυσφορίας, στοὺς πνευματικοὺς προϊσταμένους σας).

Ὑμεῖς ποτε ἠπειθήσατε τῷ Θεῷ (σεῖς στὸ παρελθὸν εἴχατε ἀπειθήσει στὸν Θεόν).

Ὁποῖοί ποτε ἦσαν οὐδέν μοι διαφέρει (τί ἦσαν μιὰ φορὰ δὲν μὲ ἐνδιαφέρει).

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ὠφελεῖν, βλάπτειν καὶ τὰ συνώνυμα πλὴν τοῦ λυσιτελεῖν (= προξενῶ ὠφέλειαν) συντάσσονται μὲ αἰτιατικὴν:
Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; (Διότι τὶ θὰ ὠφελήσῃ τὸν ἄνθρωπον νὰ κερδίσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ νὰ ζημιωθῇ τὴν ψυχήν του;)
Κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ **(**καὶ ἄν τυχὸν πιοῦν κάτι θανατηφόρον, δὲν θὰ τοὺς βλάψῃ).
Λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ (Τὸν συμφέρει νὰ κρεμασθῇ μιὰ μυλόπετρα γύρω ἀπὸ τὸν λαιμόν του).
᾽Ομοίως τὸ (ἐνεργητικὸν) λοιδορεῖν συντάσσεται μὲ αἰτιατικήν.
Τὸν ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ λοιδορεῖς**;**
4) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἰσότητα, ὁμοιότητα, συμφωνίαν, ὡς ἰσοῦσθαι, ὁμοιάζειν, ἐοικέναι, συμφωνεῖν, συνᾴδειν (τινί · δοτ. ὁργ.):
Ὡμοιώθην πελεκᾶνι ἐρημικῷ.
Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις.
Ὁ γὰρ διακρινόμενος ἔοικε κλύδωνι θαλάσσης (ἐκεῖνος ποὺ ἀμφιβάλλει καὶ κλονίζεται, μοιάζει μὲ κῦμα θαλάσσης).
Τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.
§70. Μὲ δοτικὴν (ὀργανικὴν ἢ τοπικήν, § 28,7 καὶ 8) συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τοῦ ὁμοῦ ἢ μετά τινος τῶν προθέσεων σύν, ἐν, ἐπί, παρά, περί, πρός, ὑπό, ὡς ὁμολογεῖν, ὁμονοεῖν, συνεῖναι, συνοικεῖν (τινι · ὀργανικὴ δοτικὴ) - ἐμμένειν, ἐπιτίθεσθαι, παρακαθῆσθαι, περιπίπτειν, προσφέρεσθαι, ὑπόκεισθαί (τινι · τοπικὴ δοτική):
Τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς.
Ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου (Καταραμένος εἶναι ὅποιος δὲν μένει σταθερῶς εἰς ὅλα τὰ γραμμένα εἰς τὸ βιβλίον τοῦ νόμου).
Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ ᾽Ιερουσαλὴμ εἰς ᾽Ιεριχώ, καὶ λησταῖς περιέπεσεν.
Εἰ παιδείαν ὑπομένετε, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός (ἐάν δείχνετε ὑπομονὴν καὶ δέχεσθε τὴν παιδαγωγίαν αὐτὴν τοῦ Κυρίου, ἅς ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας, ὅτι ὁ Θεὸς συμπεριφέρεται πρὸς σᾶς, σὰν πρὸς παιδιά του).
§71. Δοτικὴ προσωπική. Δοτικὴ ὀνόματος **προσώπου** (ἢ ἀντωνυμίας προσωπικῆς) τίθεται συχνάκις παρὰ τὸ ῥῆμα εἶναι (καθὼς καὶ παρὰ τὰ ῥήματα γίγνεσθαι καὶ ὑπάρχειν) καὶ δηλοῖ αὐτὴ τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἔχει κάτι τι· (δοτικὴ προσωπικὴ **κτητική**):
Ἦσαν τῷ Ἰησοῦ δώδεκα μαθηταί (εἶχεν ὁ Ἰησοῦς δώδεκα μαθητάς).
Γίνεσθέ μοι μάρτυρες... ὑμεῖς ἐμοὶ μάρτυρες (εἶσθε οἱ μάρτυρές μου) καὶ ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός.
Εἶπε δὲ Πέτρος· ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι (Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε, «Ἀσῆμι καὶ χρυσάφι δὲν ἔχω»).

Ἀλλὰ δοτικὴ ὀνόματος προσώπου, καὶ συνηθέστερον προσωπικῆς ἀντωνυμίας, δύναται νὰ τίθεται εἰς πᾶσαν πρότασιν, ἀνεξαρτήτως τῆς σημασίας καὶ τῆς διαθέσεως τοῦ ῥήματος αὐτῆς. Ἀναλόγως δὲ τῆς σχέσεώς της πρὸς τὸ νόημα τῶν συμφραζομένων ἡ δοτικὴ αὕτη λέγεται:
1) δοτικὴ **τῆς συμπαθείας.** Αὕτη δηλοῖ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον συμμετέχει εἰς ὅ,τι σημαίνει τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως:
Διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπὶς (τοῦ Κροίσου τοῦ χάθηκαν οἱ ἐλπίδες).
2) δοτικὴ χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστική. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι:
Ἔθυσεν ἑαυτὸν τῷ λαῷ Ἰησοῦς (χάριν τοῦ λαοῦ, πρὸς ὠφέλειάν του).

Ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ Δαυῒδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ (καὶ ἤγειρε δύναμιν σωτηρίας γιὰ μᾶς ἀπὸ τὸν οἶκον τοῦ Δαυῒδ τοῦ δούλου του).

3) δοτικὴ **ἠθικὴ** (Κανονικῶς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α΄ καὶ τοῦ β΄ προσώπου). Αὕτη δηλοῖ τὸ ἐνδιαφερόμενον πρόσωπον, ἤτοι τὸ πρόσωπον, πρὸς εὐαρέσκειαν ἢ δυσαρέσκειαν, πρὸς χαρὰν ἢ λύπην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι:

Ὡς καλός μοι ὁ γέρων (τί ὡραῖος ποὺ μοῦ εἶναι ὁ γ.).
Καὶ μοι μὴ θορυβήσητε (= παρακαλῶ μὴ θορυβήσητε, πρᾶγμα ποὺ θὰ μὲ λυπήσῃ).
Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτικὴ μὲ τὴν ὁποίαν συνάπτεται μετοχὴ τοῦ ῥήματος βούλομαι (ἢ ἐθέλω) ἢ ἤδομαι ἢ ἄχθομαι ἢ ἡ λέξις ἄσμενος, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται φράσεις ἐκφράζουσαι παραστατικώτερον τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ῥημάτων:
Εἰ μὴ ἀσμένοις ὑμῖν ἀφῖγμαι (ἂν ἔχω ἔλθει χωρὶς νὰ εἶμαι εὐπρόσδεκτος ἀπὸ σᾶς).
Κατὰ τὸ β΄ πρόσωπον ἡ δοτικὴ αὕτη χρησιμεύει πολλάκις, ἁπλῶς, ἵνα διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκούοντος πρὸς τὸ ὅλον περιεχόμενον τῆς προτάσεως:
Ἤδη μὲν οὖν ὅλως ἥττημα ὑμῖν ἐστιν ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ᾽ ἑαυτῶν (Καὶ μόνον τὸ ὅτι ἔχετε δίκες μεταξύ σας δὲν εἶναι πρὸς τιμήν σας).
4) δοτικὴ **τοῦ κρίνοντος προσώπου** ἢ **τῆς ἀναφορᾶς.** Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, σχετικῶς μὲ τὸ ὁποῖον ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποίου ἰσχύει κάτι τι:
Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι ἐς τὸν Ἰόνιον κόλπον (ἡ Ἐπίδαμνος εἶναι μία πολιτεία στὰ δεξιὰ ὅποιου μπαίνει στὸν Ἰόνιο κόλπο).

Τὰ ἀγαθὰ τοῖς ἀγαθοῖς ὄντως ἀγαθὰ (ἐστι) τοῖς δὲ κακοῖς κακά (τὰ καλὰ κατὰ τὴν κρίσιν τῶν καλῶν εἶναι ὄντως καλά...).

Ἐμοὶ δὲ τὸ προσκολλᾶσθαι τῷ Θεῷ ἀγαθόν ἐστι (εἰς ἐμὲ ἕνα μόνον ὕψιστον ἀγαθὸν ὑπάρχει, νὰ προσκολλῶμαι στὸν Θεόν).

5) δοτικὴ **τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου**. Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτική, ἡ ὁποία κανονικῶς τίθεται μετὰ τῶν εἰς - τέος καὶ -τός ρηματικῶν ἐπιθέτων, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ παθητικῶν ρημάτων, ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα εἶναι χρόνου συντελικοῦ:

Ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστιν ἡμῖν μεθεκτή.
Ὁ ποταμὸς ἐστιν ἡμῖν διαβατέος (πρέπει νὰ διαβαθῇ ἀπὸ ἡμᾶς, πρέπει ἡμεῖς νὰ τὸν διαβῶμεν).
Ταῦτα Μάρκῳ γέγραπται (ὑπὸ τοῦ Μάρκου ἔχουν γραφῇ, τὰ ἔχει γράψει ὁ Μ.).

Ἀγαπητοὶ ἡμῖν γεγένησθε.

Ὁμοία εἶναι ἡ δοτική, ἡ ὁποία τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα τριτοπρόσωπα ἢ ἀπρόσωπα ῥήματα, ὡς μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκεύασταί τινι κλπ.:
Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; (Διδάσκαλε, δὲν σὲ ἐνδιαφέρει ποὺ χανόμαστε;).

Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος (ἀπεφασίσθη ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ ἀπὸ μᾶς νὰ μὴ σᾶς ἐπιβληθῇ κανένα περιπλέον βάρος).

Ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ...τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας...διὰ παθημάτων τελειῶσαι (Διότι ἦτο πρέπον δι' αὐτόν...νὰ κάνῃ τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας...τέλειον διὰ τῶν παθημάτων).

2. Δίπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ δύο αἰτιατικάς.

§72. Μὲ δύο ἀντικείμενα, ἀμφότερα κατ' αἰτιατικὴν πτῶσιν, συντάσσονται
1) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐρωτᾶν, εἰσπράττειν, ἀποστερεῖν, ἀποκρύπτειν :
Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα (Θὰ σᾶς κάνω καὶ ἐγὼ μίαν ἐρώτησιν).

Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν (τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν θὰ μὲ παρακαλέσετε γιὰ τίποτε).

Ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν Θεόν, δώσει σοι ὁ Θεός.
Σημείωσις. Λέγεται ὅμως καὶ αἰτεῖν ἢ εἰσπράττειν τι παρά τινος καὶ ἀποστερεῖν τινά τινος:
Ἀνὴρ χωλὸς... ὃν ἐτίθουν...τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν·
Μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους τῆς ἀγάπης.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν διδάσκειν ἢ ὑπενθυμίζειν :
Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς... ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά.

Ὁ δὲ παράκλητος... ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.

Διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον... ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς ὁδούς μου τὰς ἐν Χριστῷ.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνδύειν :
Περιβαλὼν αὐτὸν ἐσθῆτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ.
Ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι.
4) πᾶν μεταβατικὸν ῥῆμα συντασσόμενον μὲ αἰτιατικήν, ὅταν ἔχῃ ἐκτὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ σύστοιχον ἀντικείμενον (§65,2β):

Οἱ ἀδελφοὶ εὐηργέτουν ἡμᾶς τὰ μέγιστα.

Οὕτω συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ῥήματα δρᾶν, ἐργάζεσθαι, ποιεῖν, ἀγορεύειν, λέγειν (τινά τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν):
Αἰγύπτιοι ἔδρασαν τοὺς Ἑβραίους πολλὰ καὶ δεινά.

Τί οὖν ποιήσω ᾽Ιησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν;
§73 . Μὲ δύο αἰτιατικὰς συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν, ποιεῖν. ᾽Επὶ τούτων δὲ ἡ μία ἐκ τῶν δύο αἰτιατικῶν περιέχει κατηγορούμενον τῆς ἑτέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις μετατραπῇ εἰς παθητικήν:
Πάντα χορηγεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, βρύει προφητείας, ἱερέας τελειοῖ, ἁγραμμάτους σοφίαν ἐδίδαξεν, ἁλιεῖς θεολόγους ἀνέδειξεν.
Εἰ οὖν Δαυῒδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον, πῶς υἱός αὐτοῦ ἐστι; (Ἐὰν λοιπὸν ὁ Δαυῒδ, τὸν ὀνομάζῃ Κύριον, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι υἱός του;).
Ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν (Σεῖς ὅμως τὸν ἐκάνατε φωλιὰ ληστῶν).
Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ᾽ ὑμᾶς; (Ἄνθρωπε, ποιὸς μὲ διώρισε δικαστήν σας ἢ μεριστήν;).
Σημείωσις. ᾽Επὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐνίοτε τὸ δεύτερον ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον εἶναι κατηγορούμενον τοῦ πρώτου, λαμβάνεται προληπτικῶς, ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ῥημάτων αὔξειν, αἴρειν, τρέφειν:

β) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικήν.

§74 Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατὰ αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ γενικήν, συντάσσονται:
1) τὰ ῥήματα ἐστιᾶν, πληροῦν, κενοῦν κ.τ.τ.:
Λέγει αὐτοῖς ὁ ᾽Ιησοῦς· γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος.

Πεπληρώκατε τὴν ᾽Ιερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν.

Πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀκούειν ἢ πληροφορεῖσθαι :
Ἀκούει ἡμῶν ὃ ἂν αἰτώμεθα.
3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πιάνειν, ὁδηγεῖν, ἕλκειν κ.τ.τ. ἢ ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποστερεῖν, κ.τ.τ.
Καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρε.

Καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους… δουλείας.

Ὁ δὲ ἑκατοντάρχης βουλόμενος διασῶσαι τὸν Παῦλον ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος (Ἀλλ' ὁ ἑκατόνταρχος, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ σώσῃ τὸν Παῦλον, δὲν τοὺς ἄφησε νὰ ἐκτελέσουν τὸ σχέδιόν τους).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀνταλλάσσειν, ἀγοράζειν, πωλεῖν κ.τ.τ. - ἀξιοῦν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν κ.τ.τ. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν :
Ἠλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν (=μὲ πολλὴν εὐδαιμονίαν).
Οἱ Αἰγύπτιοι τὸν Ἰωσὴφ μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν.
5) τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα, ὡς θαυμάζειν, εὐδαιμονίζειν, μακαρίζειν, οἰκτίρειν, ὀργίζεσθαι, κλπ. καὶ τὰ δικαστικὰ καὶ ἀνταποδοτικά, ὡς αἰτιᾶσθαι, διώκειν, γράφεσθαι, δικάζειν, κρίνειν, τιμωρεῖσθαι κλπ. Ἐπὶ τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὴν αἰτίαν:
Ἐθαύμαζε αὐτὸν τῆς πίστεως**.**

Ζηλῶ σε τῆς ἀρετῆς (διὰ τὴν ἀρετήν).

Ἰησοῦς ὤκτιρεν αὐτὴν τοῦ πάθους**.**
Μέλητος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράψατο.
§75. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετά τινος τῶν προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μὲ γενικήν, ὡς ἀπό, ἐκ, πρό, πρὸ πάντων δὲ ῥήματα σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν κατά, ἔχοντα δικαστικὴν ἔννοιαν, ὡς κατηγορεῖν, καταγιγνώσκειν, καταψηφίζεσθαι κλπ.:
Καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά**.**

Ἴδε πόσα σου καταμαρτυροῦσιν.

Ἐξέβαλε πάντας τοῦ οἴκου**.**
Προέταξε τῶν ὁπλιτῶν τοὺς ἱππέας.
γ) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικήν.
§76. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικήν, συντάσσονται
1) τὰ ῥήματα λέγειν, ὑπισχνεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύναι, διδόναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμόζειν, ἀντιτάσσειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν:
Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι.

Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

Φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε.

Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθε, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ.

Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί;

Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον**.**
2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξίσωσιν, ὁμοίωσιν, μεῖξιν, συνδιαλλαγήν :
Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην;
Ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρί.
Κεράννυμι ὕδωρ τῷ οἴνῳ**.**
§77. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται προσέτι πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ δὲ τὰ σύνθετα μετὰ τῆς ἐν ἢ τῆς σύν :
Καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν.

Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωϋσῆς;

Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο.

Τότε προσηνέχθη αὐτῷ παιδία, ἵνα ἐπιθῇ αὐτοῖς τὰς χεῖρας.

Αἱ ἡδοναὶ οὔτε εὐεξίαν τῷ σώματι ἐνεργάζονται οὔτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ ἐμποιοῦσι.
δ) Μὲ γενικὴν καὶ δοτικήν.
§78. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατὰ γενικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικήν, συντάσσονται
1) τὰ ῥήματα μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδιδόναι, μεταλαμβάνειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν:
Κεκοινώνηκεν σαρκὸς τοῖς παιδίοις.

Μεταδίδως τοῦ ἄρτου τῷ ἀδελφῷ.

Μετεσχήκαμεν τραπέζης ὑμῖν.

Χρὴ τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις.
2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ παραχωρεῖν καὶ τὸ ῥῆμα φθονεῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀρνεῖσθαι τι εἴς τινα ἐκ φθόνου:
Ὁ Ἰορδάνης παρακεχώρηκε τῆς ὁδοῦ Ἰουδαίοις.
Μὴ μοι φθονήσῃς τοῦ μαθήματος**.**
3) τὰ ῥήματα τιμῶ καὶ τιμῶμαι εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν· τιμᾷ (ὁ δικαστὴς) τινί τινος = ὁρίζει εἴς τινα ὡς ποινὴν κάτι τι· τιμᾶται (ὁ κατήγορος) τινί τινός = προτείνει διά τινα ὡς ποινὴν κάτι τι:
Ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμήσαιτε.
Τιμᾶταί μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου.
β) Τὰ μέσα ῥήματα

§79. Τὰ μέσα ῥήματα ἐν γένει σημαίνουν ἐνέργειαν, ἡ ὁποία εὑρίσκεται εἰς ἰδιαιτέραν σχέσιν μὲ τὸ ὑποκείμενον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται, καὶ ἐνδιαφέρει αὐτό. Κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν των σημασίαν τὰ μέσα ῥήματα λέγονται **ἀντανακλαστικά**, μέσα **ἀλληλοπαθῆ**, μέσα **δυναμικά.**

§80. α) Μέσα **ἀντανακλαστικὰ** λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἡ ὁποία ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀμέσως καὶ κατ᾽ εὐθεῖαν ἢ ἐμμέσως καὶ πλαγίως. Οὕτω τὰ μέσα ταῦτα ῥήματα ὑποδιαιροῦνται εἰς

1) **μέσα εὐθέα** ἢ αὐτοπαθῆ, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν, ἡ ὁποία ἐπιστρέφει ἀμέσως καὶ κατ᾽ εὐθεῖαν εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ὡς λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι κ.τ.τ. Οὕτω τῶν ῥημάτων αὐτῶν τὸ ὑποκείμενον εἶναι συγχρόνως καὶ ἀντικείμενόν των, καὶ δι᾽ αὐτὸ ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὸ ἐνεργητικόν των μὲ ἀντικείμενον κατ᾽ αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν:

γυμνάζομαι= γυμνάζω ἐμαυτόν, ὁπλίζεσθε= ὁπλίζετε ὑμᾶς αὐτούς.

Πηλὸν ἐπέθηκέ μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ <u>ἐνιψάμην</u>, καὶ βλέπω.

Συμβέβηκε δὲ αὐτοῖς τὸ... ὗς <u>λουσαμένη</u> εἰς κύλισμα βορβόρου (τὸ γουρούνι, ἀφοῦ λούστηκε, κύλισε ξανὰ στὸ βοῦρκο).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν, οὐχὶ σπανίως, λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον κατ᾽ αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν:

<u>Φανερῶν</u> <u>ἑαυτὸν</u> τοῖς μαθηταῖς σου Σωτὴρ, μετὰ τὴν ἀνάστασιν, Σίμων δέδωκας τὴν τῶν προβάτων νομὴν.

<u>Ἔρριψαν</u> <u>σφᾶς αὐτοὺς</u> εἰς φρέατα (=ἐρρίφθησαν εἰς).

Καὶ <u>ἐμφανίσω</u> αὐτῷ <u>ἐμαυτόν</u>.

Παρασκευάζομαι (= <u>παρασκευάζω</u> ἐμαυτόν)

Ἐὰν ἄδηλον φωνὴν σάλπιγξ δῷ, τίς παρασκευάσεται εἰς πόλεμον; (Ἐὰν ἡ σάλπιγγα δώσῃ ἀκατάληπτον ἦχον, ποιός θὰ παρασκευασθῇ διὰ πόλεμον;).

Πολλάκις δὲ καὶ μὲ τὸ μέσον αὐτοπαθὲς ῥῆμα τίθεται ἡ ἀντίστοιχος αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία κατ᾽ αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρώτερον καὶ ἐντονώτερον δηλοῦται ἡ αὐτοπάθεια:

<u>Ἑαυτὸν</u> ἀποκρύπτεται ὁ ποιητής. (πρβλ. νίβεται - καὶ - νίβεται μόνος του. Χτενίζεται - καὶ - χτενίζεται μόνη της).

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς ἕν μόνον μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται μὲ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ οἰκείου ὀνόματος ὡς ἀντικείμενον τοῦ μέσου ῥήματος:

<u>Ἐνιψάμην</u> <u>τοὺς πόδας</u> μου, πῶς μολυνῶ αὐτούς; (Ἔπλυνα τοὺς πόδας μου, πῶς νὰ τοὺς λερώσω πάλιν;).

<u>Νίψομαι</u> ἐν ἀθῴοις <u>τὰς χεῖράς</u> μου καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου, Κύριε.

2) **μέσα πλάγια,** ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἡ ὁποία ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ ἐμμέσως καὶ πλαγίως. Ταῦτα πάλιν ὑποδιαιροῦνται εἰς

α) **μέσα διάμεσα.** Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι εἰς ἑαυτὸ ἢ εἰς κάτι, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήκει, **διὰ μέσου ἄλλου:**

Κείρομαι (=βάζω τὸν κουρέα καὶ μὲ κουρεύει).

Ὁ πατὴρ τοὺς παῖδας <u>παιδεύεται</u> (=ἐκπαιδεύει τοὺς παῖδας διὰ τῶν διδασκάλων).

β) **μέσα περιποιητικὰ** ἢ **μέσα ὠφελείας.** Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ἢ προκαλεῖ τὸ ὑποκείμενον χάριν ἑαυτοῦ, δηλαδὴ πρὸς χρῆσίν του ἢ πρὸς ὠφέλειάν του:

<u>Οἰκοδομοῦμαι</u> οἰκίαν (=οἰκοδομῶ τὴν οἰκίαν μου διὰ τῶν οἰκοδόμων).

Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, θέλων πύργον <u>οἰκοδομῆσαι</u>, οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην;

<u>Ἄγομαι</u> γυναῖκα (=ἄγω εἰς τὴν οἰκίαν μου γυναῖκα, παίρνω γυναῖκα ὡς σύζυγόν μου).

Ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ <u>μισθώσασθαι</u> ἐργάτας.

Οὕτω περὶ μὲν τῆς πόλεως ἢ τοῦ λαοῦ λέγεται τίθεσθαι ἢ γράφεσθαι νόμους (=τιθέναι ἑαυτοῖς νόμους διὰ τῶν νομοθετῶν), περὶ δὲ τοῦ νομοθέτου λέγεται τιθέναι ἢ γράφειν νόμους:

Ὁ Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους <u>ἔθηκεν</u> ἢ <u>ἔγραψε</u>.

Οἱ Ἀθηναῖοι νόμους <u>ἔθεντο</u> ἢ <u>ἐγράψαντο</u>.

Πρεσβεύω = διαπραγματεύομαι ὡς πρεσβευτής.

Πρεσβεύομαι = στέλνω πρεσβεία ὡς πόλη γιὰ νὰ προασπίσω τὰ συμφέροντά μου.

Σημείωσις. Λαμβάνεται, οὐχὶ σπανίως, καὶ τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἀντὶ τοῦ μέσου πλαγίου:

Λύσανδρος τὰς ναῦς <u>ἐπεσκεύαζε</u> (=ἐπεσκευάζετο, ἤτοι διὰ τῶν τεχνικῶν ἐπεσκεύαζε· πρβλ. κτίζει σπίτι, κόβει τὰ μαλλιά του στὸ κουρεῖο, κλπ.).

§81. Μέσα ἀλληλοπαθῆ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀλληλοπάθειαν, ἤτοι μίαν κοινὴν ἐνέργειαν δύο ἢ περισσοτέρων ὑποκειμένων, ἡ ὁποία μεταβαίνει ἀπὸ τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο. Ταῦτα ὡς ἐκ τῆς σημασίας των λαμβάνονται κανονικῶς εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν:

<u>Φιλοῦνται</u>**,** <u>μισοῦνται</u> (=φιλοῦσι, μισοῦσιν, ἀλλήλους).

Τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς <u>μαχομένοις</u>, καὶ συνήλασεν αὐτούς.

Οὐ <u>συγχρῶνται</u> Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις.

Ἡ κοινὴ καὶ ἀμοιβαία ἐνέργεια τῶν ὑποκειμένων δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς κάτι τι ἐκτὸς τοῦ

ἑαυτοῦ των εὑρισκόμενον, τὸ ὁποῖον ὅμως τὰ ἑνδιαφέρει ἀπὸ κοινοῦ:

Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια (ἐμοίρασαν μεταξύ των τὰ ἐνδύματα).

Διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Διοκλητιανὸς καὶ ὁ Μαξιμιανός (=διένειμαν ἀλλήλοις, διεμοίρασαν ἀναμεταξύ των τὴν ἐξουσίαν).

Σημείωσις. Ἀπὸ τὸν πληθυντικὸν, μετεδόθη ἡ ἔννοια τῆς ἀλληλοπαθείας καὶ εἰς τὸν ἑνικόν:

Διαλεγόμεθα περί τινος - διαλέγομαί τινι περί τινος.

Ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται (ἐξεχάσατε τὴν παρηγορίαν καὶ προτροπήν, τὴν ὁποίαν μᾶς κάμνει ὁ Θεός, ὅταν συνομιλῇ μαζῆ μας σὰν πρὸς παιδιά του).

Ἀντὶ δὲ τοῦ μέσου ἀλληλοπαθοῦς λαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ἢ τὴν αὐτοπαθῆ τοῦ γ΄ προσώπου), ἐνίοτε δὲ καὶ ῥῆμα παρασύνθετον μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν :

Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

Ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ (ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπᾶ τὴν γυναῖκά του, ἀγαπᾶ τὸν ἑαυτόν του).

Εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπ΄ ἀλλήλων ἀναλωθῆτε.

Ἀλληλοκτονοῦσιν (= κτείνουσιν ἀλλήλους).

§ 82. **Μέσα δυναμικὰ** λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι ἐντεῖνον τὰς δυνάμεις του, ἤτοι καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του:

Πρεσβεύω (=εἶμαι πρεσβευτὴς)- πρεσβεύομαι (=διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβευτῶν ἢ ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτής).

Ἅγιε τοῦ Θεοῦ, πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν.

Συνηθέστατον δὲ μέσον δυναμικὸν ῥῆμα εἶναι τὸ ποιοῦμαι εἰς φράσεις, οἷαι: ποιοῦμαι πόλεμον, συμμαχίαν, εἰρήνην κτλ. ἢ ποιοῦμαί τινα φίλον, σύμμαχον, πολέμιον κτλ.

Ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιοῦμαι (σᾶς ἐνθυμοῦμαι χωρὶς διακοπήν).

Τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; (ποιός ποτὲ ὑπηρετεῖ εἰς τὸν στρατὸν μὲ δικά του ἔξοδα;).

Καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων (χαίρουν μαζὶ καὶ ὁ σπορεὺς καὶ ὁ θεριστής).

Τὰ μέσα δυναμικὰ ῥήματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ῥήματος (ὅπως π.χ. σκοπῶ καὶ σκοποῦμαι, στρατοπεδεύω καὶ στρατοπεδεύομαι).

Σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν (πρόσεχε λοιπὸν μήπως τὸ φῶς, ποὺ εἶναι μέσα σου, γίνῃ σκοτάδι).

΄Αλλὰ ἄρχω λόγου=λαμβάνω τὸν λόγον πρῶτος, ὁμιλῶ πρῶτος-ἄρχομαι τοῦ λόγου=ἀρχίζω τὸν λόγον μου.

Μισθῶ τι = δίδω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι εἰς ἄλλον- μισθοῦμαι τι =λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι ἀπὸ ἄλλον πρὸς ἰδίαν μου χρῆσιν.

Ποιῶ τινα δοῦλον = καθιστῶ τινα δοῦλον, γίνομαι αἴτιος νὰ γίνῃ κάποιος δοῦλος ἄλλου- ποιοῦμαί τινα δοῦλον = καθιστῶ κάποιον δοῦλόν μου, ὑποδουλώνω κάποιον (εἰς τὸν ἑαυτόν μου).

γ) Τὰ παθητικὰ ῥήματα.

§83. Τὰ παθητικὰ ρήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει κάτι τι ἀπὸ ἄλλον. **΄Ως πρὸς τὸν τύπον** τὰ παθητικὰ ρήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συμπίπτουν μὲ τὰ μέσα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα καὶ προέρχονται.

Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι.

Ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος (ὠδηγείτο βιαίως ἀπὸ τὸν δαίμονα).

Αἰχμαλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ Ἰερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν (θὰ ὁδηγηθοῦν αἰχμάλωτοι εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ ἡ Ἰερουσαλὴμ θὰ καταπατῆται ἀπὸ ἐθνικούς).

§84. Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται **ποιητικὸν αἴτιον.** ΄Εκφέρεται δὲ καὶ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

1) μὲ τὴν πρόθεσιν ὑπὸ καὶ γενικὴν ἢ σπανιώτερον μὲ τὴν ἀπό, ἐκ, παρά, πρὸς καὶ γενικήν:

Καὶ διαρρήσσων τὰ δεσμὰ ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος εἰς τὰς ἐρήμους.

Ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων.

Εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

Τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῇς.

Μόνον παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται.

Τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον.

2) μὲ δοτικὴν προσωπικήν, τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου, (Βλ. §71, 5):

Ταῦτα Παύλῳ γέγραπται. (=ὑπὸ τοῦ Π.).

Ἰησοῦς ἀγαπητὸς τῷ λαῷ ἦν.

§85. Παθητικὰ ῥήματα κανονικῶς σχηματίζονται, ἀπὸ τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ῥήματα, κυρίως μὲν ἀπὸ τὰ συντασσόμενα μὲ αἰτιατικὴν ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§65, 1), σπανίως δὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἢ ἀπὸ τὰ ἀμετάβατα.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ:

Οἱ Μάγοι ἐνέπαιξαν τὸν Ἡρώδην.

Ὁ Ἡρώδης ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν Μάγων.

Ὁ Χριστὸς ἐθεράπευσεν τὸν τυφλόν.

Ὁ τυφλὸς ἐθεραπεύθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ.

§86. Ἐπὶ τῶν διπτώτων ῥημάτων (§72 κ.ἑ.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, ἐὰν μὲν τὸ δίπτωτον ῥῆμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσομένων μὲ δύο αἰτιατικάς καὶ τούτων ἡ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§73), τότε ἀμφότεραι αἱ αἰτιατικαὶ αὗται γίνονται ὀνομαστικαί, ἡ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἡ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου:

Δαυίδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον.
Αὐτὸς καλεῖται ὑπὸ τοῦ Δαυὶδ Κύριος.

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἡ μία πτῶσις, ἡ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς αἰτιατικὴ), τρέπεται εἰς ὀνομαστικὴν γινομένη ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἡ δὲ ἄλλη, ἡ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (αἰτιατικὴ ἢ γενικὴ ἢ δοτική), παραμένει:

Ὁ Θεὸς δέδωκέ μοι ὑγιείαν.
Ὑγιεία ἐκ Θεοῦ δέδοταί μοι.

Σημείωσις. Ἐπὶ τῶν διπτώτων ῥημάτων ἀποκόπτω ἀποτέμνω, ἐκκόπτω (τινός τι) καὶ ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω (τινί τι), κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται οὐχὶ τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικὴν ἢ δοτικήν:

Ὁ Ἡρώδης ἀπέτεμε τοῦ Ἰωάννου τὴν κεφαλήν.
Ὁ Ἰωάννης ἀπετμήθη τὴν κεφαλήν.

§87. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ὡς παθητικὸν χρησιμεύει ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβατον.

ἀποκτείνω τινὰ - ἀποθνῄσκω (=φονεύομαι) ὑπό τινος.
Τὸ θηρίον νικήσει αὐτοὺς καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς.
Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω (κάθε ἡμέραν ἀντικρύζω κίνδυνον θανάτου διὰ τὸ Εὐαγγέλιον).
διώκω τινὰ - φεύγω (=καταδιώκομαι) ὑπό τινος.
Σαοὺλ Σαούλ, τί με διώκεις;

Ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ (Ἕναν ξένον ὅμως δὲν θὰ τὸν ἀκολουθήσουν ἀλλὰ θὰ φύγουν ἀπ' αὐτόν).
εὖ λέγω (=ἐπαινῶ) τινὰ - εὖ ἀκούω (=ἐπαινοῦμαι) ὑπό τινος.
εὖ ποιῶ (=εὐεργετῶ) τινα - εὖ πάσχω (=εὐεργετοῦμαι) ὑπό τινος.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. αἱρῶ (=συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικὸν εἶναι τὸ ἁλίσκομαι (=συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι).

Ἑάλω ἡ Πόλις.

Τοῦ δὲ μέσου αἱροῦμαι (=ἐκλέγω τινὰ) παθητικὸν εἶναι πάλιν τὸ αἱροῦμαι (=ἐκλέγομαι) ὑπό τινος:
Τί αἱρήσομαι οὐ γνωρίζω (δὲν ξέρω τί νὰ προτιμήσω).
Ματθίας αἱρεῖται ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων μαθητής.
2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων τὸ παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ῥῆμα γίγνομαι, τυγχάνω, λαμβάνω, ἔχω, κ.τ.τ. καὶ ἓν συνώνυμον πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν:

μισῶ τινα - (μισοῦμαι καὶ) μισητὸς γίγνομαι ἢ μῖσος ἔχω πρός τινος.
θεραπεύω τινὰ - (θεραπεύομαι καὶ) θεραπείας τυγχάνω ὑπό τινος.
ζημιῶ τινα (ζημιοῦμαι καὶ) ζημίαν λαμβάνω παρά τινος.

Διὰ τοιαύτης δὲ περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ παθητικὸν **ἀποθετικῶν** ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως:

αἰδοῦμαι (=ἐντρέπομαί) τινα· - αἰδοῦς τυγχάνω ὑπό τινος.
αἰτιῶμαι (=κατηγορῶ) τινα - αἰτίαν ἔχω ἢ αἰτίαν λαμβάνω ὑπό τινος.
(Πρβλ. **ἐπιθυμῶ** - γίγνομαι ἐπιθυμητός· **συγχωρῶ** - λαβαίνω συγχώρεσι· **παρηγορῶ** - ἔχω παρηγοριά· **περιποιοῦμαι** - εὑρίσκω περιποίησι).

Σημείωσις. Τοῦ δίκην λαμβάνω παρά τινος (τιμωρῶ τινα) παθητικὸν εἶναι τὸ δίκην δίδωμι τινι (=τιμωροῦμαι ὑπό τινος): οἱ τοὺς νόμους παραβαίνοντες **δίκην διδόασιν** (=τιμωροῦνται).

δ) Τὰ οὐδέτερα ῥήματα.

§88. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἁπλῶς εὑρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδετέραν): ζῶ, ὑγιαίνω, νοσῶ, σωφρονῶ, εὐδαιμονῶ κτλ.
Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος.
Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται.
Εὔχομαί σε ὑγιαίνειν.

Τὸ Σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν (τὸ Σάββατον ἡσύχασαν καὶ δὲν ἔκαναν τίποτε, σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴν περὶ τῆς σαββατικῆς ἀργίας).

Σημείωσις . Τὰ οὐδέτερα ῥήματα εἶναι κυρίως ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα ῥήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄ ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

§89. ΄Επιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ καλοῦνται οἱ ἰδιαίτεροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος (ἢ καὶ ἄλλων ὅρων τῆς προτάσεως), διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται αἱ διάφοροι ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις, ἤτοι ἡ σχέσις **τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ ὀργάνου, τοῦ τρόπου, τοῦ αἰτίου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς** .

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται

1) δι' ἐπιρρήματος· ἐνταῦθα, ἐκεῖ, χθὲς, σήμερον, οὕτω, ἄλλως κτλ. (**Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί**).

Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω (ἐὰν εἶσαι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ρίξε τὸν ἑαυτόν σου ἀπ' ἐδῶ κάτω).

Καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρῴδου.

Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος.

2) διά τινος ὀνόματος πλαγίας πτώσεως ἢ δι' ἐμπροθέτου τινός(᾽Ως **ἐπιρρηματικοὶ** προσδιορισμοί):

Ἐπιστάτα, δι᾽ ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν (Διδάσκαλε, ὅλην τὴν νύχτα ἐκοπιάσαμε χωρὶς νὰ πιάσωμε τίποτε).

Καὶ ἔρχεται εἷς τῶν ἀρχισυναγώγων, ὀνόματι Ἰάειρος (καὶ ἔρχεται ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀρχισυναγωγοὺς, ὀνομαζόμενος Ἰάειρος).

Ἄγγελος Κυρίου διὰ τῆς νυκτὸς ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς φυλακῆς (ἄγγελος Κυρίου ἄνοιξε τὴν νύχτα τὶς πόρτες τῆς φυλακῆς).

Ὁ μὴ ὢν μετ᾽ ἐμοῦ κατ᾽ ἐμοῦ ἐστι.

1) Αἱ πλάγιαι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς.

§90. α) **᾽Η αἰτιατικὴ** λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) τὴν διεύθυνσιν ἢ τὸ τέρμα μιᾶς κινήσεως· (ποῦ ; ἕως ποῦ ;)

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς εἶναι μόνον ποιητική:

Κνίση δ' οὐρανὸν ἷκε (=εἰς τὸν οὐρανόν, ἕως τὸν οὐρανόν) (Πρβλ. πάω σπίτι, πάω σχολεῖο).

2) ἔκτασιν τοπικῶς ἢ χρονικῶς · (πόσον;):

Ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ Ἰερουσαλήμ (τὴν ἴδια ἡμέρα ἐπῆγαν σ' ἕνα χωριὸ ποὺ ἀπεῖχε ἑξῆντα στάδια ἀπὸ τὴν Ἰερουσαλὴμ).

Νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ νύκτας τεσσαράκοντα ὕστερον ἐπείνασε.

Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες· σήμερον καὶ αὔριον πορευσόμεθα εἰς τήνδε τὴν πόλιν καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν ἕνα καὶ ἐμπορευσόμεθα καὶ κερδήσομεν (ἐλᾶτε τώρα σεῖς, ποὺ χωρίς νὰ λογαριάζετε τὸν Θεὸν λέτε· "σήμερα ἢ αὔριον θὰ πᾶμε εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν καὶ θὰ μείνωμεν ἐκεῖ ἕνα ἔτος καὶ θὰ ἐπιδοθῶμεν στὸ ἐμπόριον καὶ θὰ κερδήσωμεν χρήματα").

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν, γίνεται χρῆσις μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας οὗτος (οὐτοσί), πρὸς δήλωσιν τοῦ χρόνου, ὁ ὁποῖος ἔχει παρέλθει, ἀφότου ἔχει γίνει κάτι τι:

Τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον ἀφ᾽ οὗ ταῦτα ἐγένετο (εἶναι σήμερα ἡ τρίτη ἡμέρα ἀφ' ὅτου συνέβησαν αὐτά).

3) αἰτίαν ἢ σκοπόν · (γιατί; πρὸς τί;). Μὲ τοιαύτην σημασίαν λαμβάνεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἐρωτηματικῆς ἢ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς:

Τί με λέγεις ἀγαθόν; (γιατὶ μὲ λὲς ἀγαθόν;)

Τί δειλοί ἐστε;

Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; (γιατὶ λοιπὸν λέγουν οἱ γραμματεῖς ὅτι πρέπει νὰ ἔλθῃ πρῶτα ὁ Ἠλίας;).

4) τὸ κατά τι, ἤτοι ἀναφοράν · (σὲ τί ; ὡς πρὸς τί;):

Νοσοῦντα τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν...

Διαφέρει γυνὴ ἀνδρὸς τὴν φύσιν (διαφέρει ἡ γυναῖκα ἀπὸ τὸν ἄντρα ὡς πρὸς τὴν φύση).

Ὃ ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφός ἐστι (=ὡς πρὸς τοῦτο).

§91. β) **᾽Η καθαρὰ γενικὴ** λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) περιοχὴν τόπου τινός, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἢ διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (ποῦ; ἀπὸ ποῦ;). ᾽Η τοιαύτη χρῆσις τῆς γενικῆς εἶναι μόνον ποιητική:

Ἔρχονται πεδίου μαχησόμενοι (=διὰ τῆς πεδιάδος).

Βαβυλώνιοι κατέκλησαν Ἱεροσολύμων (ἐντὸς τῶν Ἱεροσολύμων) Ἰουδαίους.

Ἐν Ἱεροσολύμοις τῆς Ἰουδαίας γῆς, οὗ (ὅπου) ὁ Ναὸς τοῦ Σολομῶντός ἐστιν.

Σημείωσις: Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς γενικῆς τοπικῶς λαμβανομένης βλ. §28,5.

2) διάστημα χρόνου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (πότε; τὶ καιρό;). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ γενικὴ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν:

Προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος.
Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω (εἰς τὸ ἐξῆς ἂς μὴ μὲ ἐνοχλῇ κανείς).
Ὁρθρίσωμεν ὄρθρου βαθέος.

3) αἰτίαν· (γιατὶ;):

Ἀθανάσιος φεύγει φόνου (ὁ Ἀθανάσιος κατηγορεῖται γιὰ φόνο).
πρβλ. §74, 5 καὶ §37,1,β΄.

4) ποσόν· (πόσον;), (πρβλ. §74,4):

Καὶ πόσου διδάσκει; (και πόσα παίρνει για τη διδασκαλία του);

§92. γ) **Ἡ δοτικὴ** λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ
Ι. **ἡ τοπικὴ δοτική** (§28,7)
1) τὸν τόπον ἐπὶ στάστως· (ποῦ; σὲ ποιὸ μέρος;).
Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς δοτικῆς εἶναι κυρίως ποιητική:

Ἀλλ᾽ ἔα με ναίειν ὄρεσιν (ἀλλὰ ἄφησέ με νὰ κατοικῶ στὰ βουνά).

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εὔχρηστοι οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ τῇδε (=ἐδῶ), ταύτῃ (=αὐτοῦ), ἐκείνῃ (=ἐκεῖ), ἄλλῃ (=ἀλλοῦ), ᾗ (=ὅπου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἰδίᾳ δὲ ὀνομάτων δήμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς Πανάκτῳ, Βραυρῶνι, Ἐλευσῖνι, Ῥαμνοῦντι κλπ.:

Ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Μακαρία ἡ ὁδός, ᾗ πορεύει σήμερον.

Οἱ υἱοί σου ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλῳ τῆς τραπέζης σου (τὰ παιδιά σου θὰ παρακάθηνται ὁλόγυρα ἀπὸ τὴν τράπεζάν σου, σὰν νεόφυτα δενδρύλλια ἐλαιῶν).

Στήλας δὲ στῆσαι Ὀλυμπίασι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Ἀθήνησιν ἐν πόλει καὶ ἐν Λακεδαίμονι ἐν Ἀμυκλαίῳ (καὶ νὰ στήσουν στῆλες (μὲ τὴν συνθήκη) στὴν Ὀλυμπία καὶ στοὺς Δελφοὺς καὶ στὸν Ἰσθμὸ καὶ στὴν Ἀθήνα στὴν ἀκρόπολη καὶ στὴν Σπάρτη στὸ Ἀμύκλαιο).

2) χρόνον ὡρισμένον, κατὰ τὸν ὁποῖον συμβαίνει κάτι τι. (ποιά ἡμέρα; ποιόν μῆνα; κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν χρόνον, καὶ ὀνομάτων ἑορτῶν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, τῇδε τῇ νυκτί, τῷ ἐπιόντι μηνὶ, τῷ ἐπιόντι ἔτει κλπ. Παναθηναίοις, Διονυσίοις, Ἀπατουρίοις, Θεσμοφορίοις κλπ. (=στὴν ἑορτὴ τῶν Παναθηναίων κλπ.):

Τῷ ἕκτῳ μηνί, ὁ Ἀρχιστράτηγος ἀπεστάλη πρὸς σὲ τὴν Παρθένον Ἁγνήν.

Κἀκεῖθεν ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἀντικρὺ Χίου, τῇ δὲ ἑτέρᾳ παρεβάλομεν εἰς Σάμον, καὶ μείναντες ἐν Τρωγυλίῳ τῇ ἐχομένῃ ἤλθομεν εἰς Μίλητον (ἀπ' ἐκεῖ ἀπεπλεύσαμεν καὶ τὴν ἐπομένην ἐφθάσαμεν ἀντίκρυ τῆς Χίου· τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐπλησιάσαμεν τὴν Σάμον, ἐμείναμεν εἰς τὸ Τρωγύλλιον καὶ τὴν ἐπομένην ἤλθαμεν εἰς τὴν Μίλητον).

Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων... ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς (κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, τῆς πρώτης τῆς ἑβδομάδος...)

Παῦλος ἐπορεύθη χειμῶνι.

Προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτῳ (προσεύχεσθε νὰ μὴ γίνῃ ἡ φυγή σας κατὰ τὸν χειμῶνα ἢ κατὰ τὸ Σάββατον).

ΙΙ. ἡ ὀργανικὴ δοτική (ἢ τοῦ μέσου)(§28, 8)
1) τὸ ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖται κάτι τι:

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ σῶσον ἡμᾶς.

Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ (= μὲ τὸν θάνατο) θάνατον πατήσας, καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι, ζωὴν χαρισάμενος.
Κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσί (= μὲ τὰ χέρια).
2) συνοδείαν· ἤτοι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν πρᾶξιν:

Ἰούδας ὄχλῳ ἱκανῷ ἀφίκετο.
Τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; (ποιός ποτὲ ὑπηρετεῖ εἰς τὸν στρατὸν μὲ δικά του ἔξοδα;).

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ καὶ εἰς φράσεις, οἷα π.χ. μίαν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν (=μαζὶ μὲ τοὺς ἄνδρας, μαζὶ μὲ τὸ πλήρωμά της).

3) τρόπον·Τοιαύτη δοτικὴ ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις ἢ φράσεις τῇδε, ταύτῃ (=ἔτσι), τῷδε ἢ τούτῳ τῷ

τρόπῳ, οὐδενὶ τρόπῳ, σιγῇ, σιωπῇ, κραυγῇ, βίᾳ, σπουδῇ, παντὶ σθένει, πάσῃ τέχνῃ κλπ.

Μέλλων φαγεῖν, ἄνθρωπε, Σῶμα Δεσπότου, φόβῳ πρόσελθε, μὴ φλεγῇς... τῷδε πρόσευξαι τῷ τρόπῳ μετὰ τρόμου.
Καὶ ἀνεφώνησε φωνῇ μεγάλῃ (καὶ μὲ μεγάλην φωνὴν ἐφώναξε).
Τεκνία μου, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μηδὲ τῇ γλώσσῃ, ἀλλ᾽ ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ (ἀγαπημένα μου παιδιά, ἂς μὴ ἀγαπῶμεν μὲ τὰ λόγια μόνον καὶ μὲ τὴν γλῶσσαν, ἀλλ' ἂς ἀγαπῶμεν μὲ τὰ ἔργα τῆς καλωσύνης καὶ μὲ τὴν εἰλικρίνειαν ποὺ ἐπιβάλλει ὁ Θεός).
Οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν μάχαιραν φορεῖ (δὲν φέρει μαχαίρι χωρὶς λόγον).

4) αἰτίαν:
Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλλυμαι! (πόσοι μισθωτοὶ ἐργάται τοῦ πατέρα μου ἔχουν ἀρκετὴν τροφὴν καὶ τοὺς περισσεύει, ἐνῷ ἐγὼ χάνομαι ἀπὸ τὴν πεῖνα!).

Συγχωρήσωμεν πάντα τῇ Ἀναστάσει.
Τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἔστηκας. μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ (ἐκόπηκαν ἔνεκα τῆς ἀπιστίας των, καὶ σὺ στέκεσαι διὰ τῆς πίστεως. Μὴ ὑπερηφανεύεσαι ἀλλὰ φοβοῦ).

5) ποσόν, ἤτοι μέτρον ἢ διαφοράν. Βλ. καὶ §71.:

Πολλῷ μεῖζόν ἐστιν (=κατὰ πολύ).
Τοσούτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ᾽ αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα (κι ἀποδείχτηκε ἔτσι, πὼς εἶναι τόσο ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους, ὅσο πιὸ ξεχωριστὸ εἶναι τὸ ὄνομα ποὺ ἔχει κληρονομήσει σὲ σύγκριση μ᾽αὐτούς).
Οὐ πολλαῖς δ' ὕστερον ἡμέραις ἦλθε καὶ ἡ πεζὴ στρατιά (λίγες μέρες ἀργότερα ἔφτασε καὶ τὸ πεζικό στράτευμα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄ ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

...§121. Ἀνασκόπησις. Ἀνασκοποῦντες τὰ εἰρημένα περὶ τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις παρατηροῦμεν ὅτι
1) ἡ (κυρίως) ὁριστικὴ καὶ αἱ δύο δυνητικαὶ (ἤτοι ἡ δυνητικὴ εὐκτική, §119, 2 καὶ ἡ δυνητικὴ ὁριστική, §117, 2) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων κρίσεως, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι **οὐ** (=δὲν).
2) ἡ ὑποτακτική, ἡ προστακτικὴ καὶ αἱ δύο εὐχετικαὶ (ἤτοι ἡ εὐχετικὴ εὐκτική, §119, 1, καὶ ἡ εὐχετικὴ ὁριστική, §117, 3) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι **μή.**

᾽Ιδιαίτεραι παρατηρήσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις, ἤτοι τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτήσεως.
§122. 1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐν γένει οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ προτάσεις κρίσεως ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας ὑπὸ ἐρωτηματικὴν μορφήν. Καὶ ὅταν μέν ἔχουν ἀντίστοιχον πρότασιν κρίσεως ἐκφέρονται κατά τινα τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§121, 1):

Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων; λέγει αὐτῷ· ναί, Κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε.

Ὅταν δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς πρότασιν ἐπιθυμίας, ἤτοι ὅταν εἶναι ἀπορηματικαί, ἐκφέρονται καθ᾽ ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν (§118, 2)·

Εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν**;** (εἴπατε, σιγᾶτε - μὴ εἴπητε κτλ.).

2) Αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι
α) **ἐρωτήσεις ὁλικῆς ἀγνοίας**, ἤτοι ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ζητεῖται βεβαίωσις ἢ ἄρνησις τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι ἓν ἁπλοῦν **ναὶ** ἢ ἓν ἁπλοῦν **οὐ** (=ὄχι), ἢ κάποια ἄλλη βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἔκφρασις (μάλιστα, πάνυ μὲν οὖν, πῶς γὰρ οὔ : κτλ. - οὐδαμῶς, ἥκιστά γε, κτλ.)
Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἢ ἐξαγγέλλονται ἁπλῶς διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διά τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων, ἆρα, ἄρᾰγε, ἆρ᾽ οὖν, ἦ, μῶν (=μὴ οὖν), οὐκοῦν, οὔκουν κλπ.:

Συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ, ναί, Κύριε. («ἐκαταλάβατε ὅλα αὐτά;». Αὐτοὶ τοῦ λέγουν, «Ναὶ Κύριε»).

Ἆρά **γε** γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις**;** (ἄραγε καταλαβαίνεις αὐτὰ ποὺ διαβάζεις;).

Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἆρα εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς; (ὅταν ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, θὰ βρῇ ἄραγε τὴν πίστιν εἰς τὴν γῆν;).

Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; (τότε τοῦ εἶπε ὁ Πιλᾶτος, «Εἶσαι λοιπὸν βασιλεύς;»).

᾽Εὰν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής συνήθως προτάσσεται τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς ἡ λέξις πότερον ἢ πότερα, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ ἤ:

Πότερον θάλασσά εἰμι ἢ δράκων;

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετάφρασις τοῦ πότερον (ἢ πότερα) εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις δύναται νὰ παραλείπεται.

Σημείωσις. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ οὐ, ἆρ᾽ οὔ, οὐκοῦν κ.τ.τ., περιμένεται ἀπάντησις καταφατική, εἰς ἐρωτήσεις δέ, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ μή, ἆρα μή, μῶν κ.τ.τ. περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική:

Οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ ἐγώ σε ἠλέησα; (δὲν ἔπρεπε καὶ σὺ νὰ ἐλεήσῃς τὸν σύνδουλό σου, ὅπως καὶ ἐγὼ σὲ ἐλέησα;). (Περιμένεται ἀπάντησις: Ναί).

Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα· μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; (εἶπε τότε ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς δώδεκα, «Μήπως καὶ σεῖς θέλετε νὰ φύγετε;»). (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική).

β) **ἐρωτὴσεις μερικῆς ἀγνοίας,** ἤτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν.
Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διά τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ διά τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (τίς, ποῖος, πόσος κτλ. - ποῦ, πόθεν, πῶς κτλ.):

Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον· ἑπτά.

Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπον· Καίσαρος («τίνος εἶναι αὐτὴ ἡ εἰκόνα καὶ ἡ ἐπιγραφή;». Ἐκεῖνοι εἶπαν, «Τοῦ Καίσαρος»).

Τίς δύναται σωθῆναι; (ποιὸς μπορεῖ νὰ σωθῇ;).
Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ («ἀπὸ ποῦ εἶσαι ἐσύ;». Ἀλλ᾽ ὁ Ἰησοῦς δὲν τοῦ ἔδωκε ἀπάντησιν).

3) Πολλάκις αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐρωτήσεις, ἤτοι ἐκφράσεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ κάτι τι, ἀλλ᾽ ἁπλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. (**Ρητορικαὶ** ἐρωτήσεις). Οὕτω
α) πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη μὲ τὸ τὶ οὐ ἢ τὶ οὖν οὐ καὶ ἐκφερομένη καθ᾽ ὁριστικὴν ἀορίστου, ἢ σπανιώτερον ἐνεστῶτος, ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτρεπτικῆς, §118, 1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔντονος προτροπὴ ἢ θερμὴ παράκλησις καὶ ἅμα ἀνυπομονησία τοῦ λέγοντος;

Τὶ οὖν οὐ καὶ Πέτρον ἐκαλέσαμεν ; (=καλέσωμεν οὖν τάχιστα καὶ Π.). (πρβλ. Λιάκαινα, δὲν παντρεύεσαι, δὲν παίρνεις Τοῦρκον ἄνδρα; = παντρέψου - πάρε).

β) ἐνίοτε προβάλλεται ἐρώτησις ἀντὶ ὑποθέσεως:

Ἐξήμαρτέ τις ἄκων**;** συγγνώμη τούτῳ (= ἐάν τις ἐξαμάρτῃ ἄκων). (πρβλ. Καλὸ εἶδα ’γώ; καλὸ θὰ πῶ, καλὸ θὰ μαρτυρήσω = ἂν εἶδα καλό, κλπ.).

Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν**;** προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν (= ἐάν τις ἀσθενῇ) (εἶναι κανεὶς μεταξύ σας ἀσθενής; Ἂς προσκαλέσῃ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἂς προσευχηθοῦν ἐπάνω ἀπὸ αὐτὸν καὶ δι' αὐτὸν πρὸς τὸν Θεόν).

γ) προβάλλεται πολλάκις ἐρώτησις ἀντὶ ἐντόνου βεβαιώσεως ἢ ἐντόνου ἀρνήσεως:

Οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ; (δὲν σὲ εἶδα ἐγὼ εἰς τὸν κῆπον μαζί του;).
Τίνι γὰρ εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλων· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; (σὲ ποιόν ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους εἶπε ποτὲ ὁ Θεός: «ὁ Γιός μου εἶσαι ἐσύ, ἐγὼ σ΄ ἔχω γεννήσει σήμερα»; (= εἰς οὐδένα).

3. Οἱ χρόνοι εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἐκτὸς τῆς ὁριστικῆς
§123. Εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικήν, τὴν προστακτικήν, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἕκαστος χρόνος διατηρεῖ τὴν σημασίαν του μόνον ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἤτοι ἕκαστος χρόνος δηλοῖ καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας, ὅπως εἰς τὴν ὁριστικήν, **διάρκειαν** ἢ **ἐπανάληψιν** τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, **σύνοψιν** ἢ **ἁπλῆν πραγματοποίησιν** ἢ τὸ **τετελεσμένον** αὐτοῦ (§103, 2). Δὲν διατηροῦν ὅμως οἱ χρόνοι καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὴν ὁριστικὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν βαθμῖδα (§103, 1). ἀλλὰ
1) εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις πάντες οἱ χρόνοι καθ᾽ ὑποτακτικήν, εὐκτικὴν καὶ προστακτικὴν (καὶ εἰς τὸ ἀνεξαρτήτως ἐκφερόμενον ἀπαρέμφατον) ἀναφέρονται **εἰς τὸ μέλλον:**

Ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ (§118, 1), εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν ; (§118, 2). Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου (ἰδοὺ ἡ δούλη τοῦ Κυρίου· ἂς μοῦ γίνῃ ὅπως εἶπες).
(§119, 1). Δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης (§119, 2). ἅπτε, παῖ, λύχνον (§120). Θαρσῶν, Διόμηδες, μάχεσθαι (=μάχου) ΄Ομ.
2) εἰς τὰς ἐξηρτημένας προτάσεις καὶ τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν γενικῶς πάντες οἱ χρόνοι δύνανται νὰ ἀναφέρωνται εἴτε εἰς τὸ παρὸν εἴτε εἰς τὸ παρελθὸν εἴτε εἰς τὸ μέλλον, ἀναλόγως τοῦ χρόνου τοῦ κυρίου ῥήματος ἢ τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, καὶ ἀναλόγως τῆς ὅλης ἐννοίας τῶν συμφραζομένων:

Λέγω ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (ὁ ἀόριστος ἀναφέρεται εἰς τὸ παρὸν)
ἔλεγον ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (εἰς τὸ παρελθὸν),
ἢ ἵνα πεισθείητε,
ἐρῶ ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε (εἰς τὸ μέλλον).
Οἱ στρατιῶται ἔφασαν τοὺς στρατηγοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν (=ὅτι, εἰ καὶ ᾔδεσαν, ἔκρυπτον. Οἱ ἐνεστῶτες εἰδότας καὶ κρύπτειν ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθὸν). Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο (=ἵνα ἄρξῃ, τότε. Ὁ μέλλων ἄρξων ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθόν).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄ ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

§124. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα **συνείρονται** κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι:
1) **παρατίθεται** ἁπλῶς ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης χωρὶς κανένα σύνδεσμον. Ἡ τοιαύτη ἁπλῆ παράθεσις τῶν προτάσεων καλεῖται **σχῆμα ἀσύνδετον**, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρμοῦ τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλῶσσάν μας, (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γένει), καὶ συνήθης κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδιῶν, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν ἀφελῆ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελῆ λαϊκὰ ποιήματα. (Πρβλ. Κλαῖνε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριὰ δὲν ἔχουν. Δὲν κλαῖνε γιὰ τὸ ψήλωμα, δὲν κλαῖνε γιὰ τὰ χιόνια, ἡ κλεφτουριὰ τ' ἀρνήθηκε κλπ.).
Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὑρίσκεται συχνὰ ὄχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσης μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὅμως χρησιμοποιεῖται ἰδίᾳ ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ κάτι τι μὲ γοργότητα καὶ ζωηρότητα καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθοῦν ἠγωμένα εἰς ἓν ὅλον.
Ἐβαπτίσθη, ἐφωτίσθη, ἐμυρώθη, ἡγιάσθη, ἀπελούσθη εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀσυνδετον σχῆμα, ὅταν μία περίοδος ἢ ἓν κῶλον περιόδου ἀρχίζῃ ἀπὸ δεικτικὴν λέξιν, διότι αὐτὴ αὕτη ἡ δεικτικὴ λέξις ὡς ἐκ τῆς σημασίας της χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος τῶν ἑπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγουμένων μὲ τὰ ἑπόμενα:

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν· μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς, εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου· Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. (πρβλ. §45, 2).

2) **συνδέονται κατὰ παράταξιν,** ἤτοι μὲ παρατακτικοὺς συνδέσμους· (πρβλ. ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη, ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. §5, 1).
Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαϊκός· προῆλθε δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, ἤτοι τοῦ ἀσυνδέτου, **ἀφοῦ μερικαὶ λέξεις** (**ἐπιρρηματικαὶ** ἢ **ἀντωνυμιακαὶ**) σὺν τῷ χρόνῳ μετέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρτήτων λέξεων μετέπεσαν εἰς ἁπλᾶ μόρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἁπλῶν ὅρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις καὶ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προσέτι, ἐπίσης, καὶ φράσεις οἷαι π.χ. παίζει **καὶ** ᾄδει - ἢ - οὐρανὸς **καὶ** γῆ, ἀρχῆθεν ἐσήμαινον παίζει, **προσέτι** ᾄδει - ὁ οὐρανὸς, **προσέτι** ἡ γῆ.

3) **συνδέονται καθ' ὑπόταξιν**, ἤτοι μὲ ὑποτακτικοὺς συνδέσμους (εἰδικούς, αἰτιολογικούς, κλπ.) ἢ μὲ ἀναφορικὰς λέξεις. Διὰ τῆς τοιαύτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερική, ἤτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, δηλαδὴ δηλοῦται ποία ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ ποία τὸ δευτερεῦον, συγχρόνως δὲ ποία ἡ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας· (πρβλ. ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη - ἐπειδὴ ἔφαγε πολύ, ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. §5, 2).
Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται πρὸ πάντων εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, ὅπου ἐπιδιώκεται κατὰ τὸ δυνατὸν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προῆλθεν ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ παράταξιν.
Ἠδύνατο δὲ νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν συνδεομένων προτάσεων (ἡ δευτερεύουσα) ἔχει χάσει πλέον τὴν αὐτοτέλειάν της καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἑτέρας (τῆς κυρίας), ἕνεκα τοῦ ἐξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παράταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνείδησιν τῆς ἐσωτερικῆς, ἤτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ συνήθως δηλοῖ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. (Ἔφαγε, ἐκοιμήθη - ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη = ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη. Ἔφαγε πολύ, ἐκακοδιαθέτησε - ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε = ἐπειδὴ ἔφαγε πολύ, ἐκακοδιαθέτησε). Ἀλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατὸν κάποια λέξις τῆς μιᾶς ἐκ τῶν παρατασσομένων προτάσεων, ἐκείνης ἡ ὁποία περιέχει τὸ δευτερεῦον νόημα, (ἤτοι κάποιο ἐπίρρημα ἢ κάποια ἀντωνυμία), ἰδιαιτέρως πως τονιζομένη, νὰ νομισθῇ ὅτι αὐτὴ

τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἑτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν λογικὴν σχέσιν, ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις ὥστε ἀρχῆθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (ὡς τε = καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). Ἀλλ' αὕτη εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π.χ. ἔπεσε χιὼν πολλή, **ὥς τε** ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον: (=ἔπεσε χιὼν πολλὴ καὶ οὕτω ἐκαλύφθη κλπ.), εὔκολον ἦτο νὰ νομισθῇ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογικὴν σχέσιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληφθῇ ὡς **σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς** (ὥστε). Ὁμοίως τὸ μόριον εἰ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικὸν (=ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς μὲ τὸ (βεβαιωτικὸν) γὰρ ὡς εἰσαγωγικὸν εὐχῆς· (**εἰ γὰρ** ἐγὼ ὡς **εἴην** ἀθάνατος καὶ ἀγήραος κτλ. = μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἤμουν κτλ. Ὅμ. Θ 583· πρβλ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ εἰ καὶ αἰ προελθόντα εὐχετικὰ μόρια, εἴθε, αἴθε καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π.χ. Ἔτσι νὰ ζήσῃς, πήγαινε νὰ ἰδῇς, ποῦ εἶναι τὸ παιδί). Ἀλλὰ εἰς ἓν σύμπλεγμα προτάσεων, ὁποῖον π.χ. Ὅμ. υ, 236 **αἰ γὰρ** τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος **τελέσειε** Κρονίων· γνοίης χ' (=γνοίης κε) οἵη ἐμὴ δύναμις καὶ χεῖρες ἔπονται (=εἴθε βέβαια, ξένε, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· τότε θὰ γνώριζες κτλ.), ἦτο εὔκολον τὸ μόριον αἰ (=εἰ), τὸ ὁποῖον εἰσάγει τὴν πρώτην, τὴν εὐχετικὴν πρότασιν, νὰ νομισθῇ ὅτι εἰσάγει ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἡ πρώτη αὕτη εὐχετικὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὕτη ἐκφράζει. (Ἂν βέβαια, ξένε, ἤθελεν ἐκτελέσει αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου τότε θὰ γνώριζες κτλ.). Βλ. καὶ Ὅμ., Θ 369 κ. ἑ.

Α΄ Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν …
Β΄ Σύνδεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν
1. Εἰδικαὶ προτάσεις

§ 139. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις εἰσάγονται μὲ τοὺς εἰδικοὺς συνδέσμους **ὅτι** καὶ **ὡς** καὶ χρησιμεύουν 1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἤτοι ὡς ἀντικείμενον) ῥημάτων λεκτικῶν (λέγειν, ἀγγέλλειν, κτλ.) ἢ αἰσθητικῶν (αἰσθάνεσθαι, ὁρᾶν, ἀκούειν, κτλ.) ἢ γνωστικῶν (γιγνώσκειν, εἰδέναι, κτλ.), ἢ ὡς ἐπεξήγησις ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνήθως δεικτικῆς (τοῦτο, ταῦτα - ὅ, § 23).

Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· καλῶς εἶπας ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω.

Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν.

Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν.

Ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ἀληθινὸς ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων.

2) ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ῥημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ κτλ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς ἄλις (ἐστὶν), δῆλόν (ἐστιν), κτλ.

Καὶ εἶπε Νωεμὶν πρὸς Ῥοὺθ τὴν νύμφην αὐτῆς· ἀγαθόν, θύγατερ, ὅτι ἐξῆλθες μετὰ τῶν κορασίων αὐτοῦ (ἡ Νωεμὶν εἶπε πρὸς τὴν Ροὺθ τὴν νύμφην της· "εἶναι καλόν, κόρη μου, ὅτι ἐξέρχεσαι εἰς σταχυολογίαν μὲ τὰς ὑπηρετρίας τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ)**.**

Οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα (δὲν ἐφέραμε τίποτε εἰς τὸν κόσμον καὶ εἶναι φανερὸν ὅτι δὲν μποροῦμε οὔτε νὰ πάρωμε τίποτε μαζί μας)**.**

Τὰ θηρία ἐστὶ κρείττῳ αὐτῶν, ἃ δύνανται ἐκφυγόντα εἰς σκέπην ἑαυτὰ ὠφελῆσαι. κατ' οὐδένα οὖν τρόπον ἡμῖν ἐστι φανερὸν ὅτι εἰσὶ θεοί. διὸ μὴ φοβηθῆτε αὐτούς (τὰ θηρία εἶναι καλύτερα ἀπὸ αὐτά, διότι ὅταν εὑρεθοῦν εἰς κίνδυνον ἠμποροῦν νὰ καταφύγουν εἰς κάποιο καταφύγιον καὶ ἐπομένως νὰ ὠφελήσουν τὸν ἑαυτόν των. Κατ' οὐδένα, λοιπόν, τρόπον εἶναι εἰς ἡμᾶς φανερόν καὶ πειστικόν, ὅτι αὐτὰ τὰ εἴδωλα εἶναι θεοί. Διὰ τοῦτο μὴ τὰ φοβηθῆτε).

§ 140. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενόν των εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διά τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1· ἄρνησις **οὐ**). Ὅταν ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου, τότε συνήθως ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὁριστικῆς τίθεται εἰς τὴν εἰδικὴν πρότασιν εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου· (βλ. § 119, 2):

Ἤκουε ὅτι αὐτὸς ἐν Κιλικίᾳ **εἴη.**

Προϊδοῦσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως **δικαιοῖ** τὰ ἔθνη ὁ Θεός, προευηγγελίσατο τῷ Ἀβραὰμ ὅτι ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη (καὶ ἡ γραφή, ἐπειδὴ προεῖδε ὅτι ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς πίστεως δικαιώνει τοὺς ἐθνικούς, προανήγγειλε εἰς τὸν Ἀβραὰμ τὸ χαρμόσυνον ἄγγελμα: Διὰ σοῦ θὰ εὐλογηθοῦν ὅλα τὰ ἔθνη).

Σημείωσις α΄. Εἰς τὰς φράσεις **οἶδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια), **εὖ οἶδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαιότατα), **δῆλον ὅτι** (= προδήλως, προφανῶς), αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος εἰδικῆς προτάσεως καὶ λαμβάνονται οὕτω παρενθετικῶς ὡς βεβαιωτικὰ ἐπιρρήματα, τὸ **ὅτι** δὲν ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἀναφέρεται:

Εὖ οἶδ' ὅτι πάντες ὑμεῖς ἐλεεῖτε τοὺς ἀτυχεῖς καὶ ταλαιπώρους ἀνθρώπους (ὅλοι σας ἐλεεῖτε βεβαιότατα, ἀσφαλῶς τοὺς δυστυχισμένους).

Ἐρρήθη δῆλον ὅτι πολλά. (Ἐντεῦθεν προῆλθε τῆς νέας γλώσσης τὸ ἐπίρρημα **δηλονότι** καὶ **δηλαδή**).

Σημείωσις β΄. Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος **ὡς** διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ **ὅτι** κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ τοῦ **ὡς** συνήθως εἰσάγεται κάτι, τὸ ὁποῖον εἶναι ἁπλῆ γνώμη ἢ ἰσχυρισμὸς τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο κανονικῶς τὸ **ὡς** τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα **διαβάλλειν, πείθειν,** κλπ.:

Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ (κάποιος πλούσιος εἶχε διαχειριστήν, τὸν ὁποῖον κατηγόρησαν ὅτι σπαταλᾶ τὴν περιουσίαν του).

Τρέμουσα ἦλθε καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἥψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα (ἦλθε μὲ τρόμον, ἔπεσε στὰ πόδια του, καὶ τοῦ εἶπε μπροστὰ σ' ὅλον τὸν κόσμο τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν τὸν ἄγγιξε καὶ ὅτι ἀμέσως ἐθεραπεύθηκε).

Σημείωσις γ΄. Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἡ εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου τοῦ μὲν ἐνεστῶτος δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὁριστικὴν τοῦ ἐνεστῶτος πάλιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὁριστικὴν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελίκου:

Ἔλεγεν ὅτι ἀδικοῖεν (= ὅτι ἀδικοῦσι - ἢ - ὅτι ἠδίκουν).
Ἔλεγον ὅτι πεφευγὼς εἴη (= ὅτι πέφευγεν - ἢ - ὅτι ἐπεφεύγει).

Σημείωσις δ΄. Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον ὡς ἀντικείμενον. Οὕτω δὲ συντάσσεται κανονικῶς τὸ ῥῆμα **φημὶ** (καθὼς καὶ τὰ δοξαστικὰ ῥήματα **νομίζειν, ἡγεῖσθαι, οἴεσθαι** κτλ.)
Τὰ δὲ αἰσθητικὰ καὶ τὰ γνωστικὰ ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς). (Βλ. κατωτέρω τὰ περὶ ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς).

Τοιαύτη ὁδὸς γυναικὸς μοιχαλίδος, ἥ, ὅταν πράξῃ, ἀπονιψαμένη, οὐδέν φησι πεπραχέναι ἄτοπον (τέτοιος εἶναι ὁ δρόμος καὶ ὁ τρόπος τῆς μοιχαλίδος γυναικός, ἡ οποία, ὅταν διαπράξῃ τὸ ἁμάρτημα, νίπτεται καὶ διαλαλεῖ, ὅτι τίποτε τὸ ἄτοπον δὲν ἔχει διαπράξει).

Νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδείᾳ εἶναι ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν (ἐπειδὴ δὲ ἐνόμισαν ὅτι ἦτο μὲ συντροφιά, ἐβάδισαν μιᾶς ἡμέρας δρόμον καὶ τὸν ἀναζητοῦσαν).

Ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου μου, δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα εἶναι, ἵνα Χριστὸν κερδήσω (καὶ μάλιστα θεωρῶ ὅτι εἶναι ὅλα ζημία ἕνεκα τῆς ὑπεροχῆς τῆς γνώσεως τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου μου, χάριν τοῦ ὁποίου τὰ ἔχασα ὅλα καὶ τὰ θεωρῶ σκουπίδια, διὰ νὰ κερδίσω τὸν Χριστὸν καὶ νὰ βρεθῶ ἑνωμένος μαζί του).

Καὶ ἔδειξέ μοι τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ (καὶ μοῦ ἔδειξε τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ νὰ κατεβαίνῃ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἔχουσα τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ).

2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις
§ 141. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις
1) εἰσάγονται μὲ τοὺς αἰτιολογικοὺς συνδέσμους **ὅτι, διότι, ὡς** (= διότι ἢ ἐπειδὴ) καὶ μὲ τοὺς (κυρίως χρονικοὺς) συνδέσμους **ἐπεί, ἐπειδὴ** (καὶ σπανιώτερον **ὅτε** καὶ **ὁπότε** = ἀφοῦ).

Καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

Δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με.

Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη τεθνηκότα**,** οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη.

Φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους, ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρός με καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ.

Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησε Δαυῒδ ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;

Οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησε Δαυῒδ ὁπότε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες;

2) κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διά τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121,1) ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου· (ἄρνησις **οὐ.** Πρβλ. εἰδικὰς προτάσεις):

Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη (ὁ Κῦρος φώναζε δυνατὰ στὸν Κλέαρχο νὰ ὁδηγήσει τὸ στράτευμα ἐναντίον τῆς κεντρικῆς

γραμμῆς τοῦ ἐχθροῦ, γιατὶ ἐκεῖ βρισκόταν ὁ βασιλιᾶς).

Σημείωσις α΄. Μὲ τὸ ὅτι κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις μὲ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα (**χαίρω, ἥδομαι, θαυμάζω,** κλπ.) ἢ κατόπιν φράσεων, οἵαι **αἰσχρόν** (ἐστι), **δεινόν** (ἐστι), **θαυμαστόν** (ἐστι) κ.τ.τ.:

Τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι (ἤκουσα τὴν φωνήν σου, καθὼς περιπατοῦσες στὸν παράδεισον, καὶ ἐφοβήθην νὰ παρουσιασθῶ ἐμπρός σου ἐπειδή εἶμαι γυμνός).

Νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ΄ ὅτι ἐλυπηθήτε εἰς μετάνοιαν (τώρα χαίρω, ὄχι διότι ἐλυπηθήκατε, ἀλλὰ διότι ἡ λύπη σας κατέληξε εἰς μετάνοιαν).

Καὶ ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει (καὶ ἀπόρησαν διότι μιλοῦσε μὲ γυναῖκα).

Ἀλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλάκις πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται μὲ τὸ **εἰ** (ὡς αἰτιολογικόν), ὅταν τὸ αἴτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῇ· (ἄρνησις **μή**):

Ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν (κι ὁ Πιλᾶτος ἀπόρησε ποὺ εἶχε κιόλας πεθάνει).

Σημείωσις β΄. Τὸ αἰτιολογικὸν **ὡς** πολλάκις ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ **ὅτι οὕτω** (= διότι ἔτσι ἢ διότι τόσον):

Πολὺ δὲ εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου ἐν τῇ νυνὶ παρεστώσῃ ξυμφορᾷ ὡς ῥᾳδίως αὐτήν καὶ πράως φέρεις (= ὅτι οὕτω ῥᾳδίως κλπ. = διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ = διότι τόσον ἀγογγύστως κλπ.).

3. Τελικαὶ προτάσεις

§ 142. Αἱ τελικαὶ προτάσεις, ἤτοι αἱ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὸ τέλος, ἤτοι τὸν σκοπὸν μιᾶς ἐνεργείας

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς τελικοὺς συνδέσμους **ἵνα, ὅπως** καὶ **ὡς**, μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας, εἰσάγονται μὲ τὸ **ἵνα μή, ὅπως μὴ** καὶ **ὡς μή**, ἢ μὲ μόνον τὸ **μὴ** (= γιὰ νὰ μή, νὰ μή).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρκτικοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς:

Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου (ὅλα αὐτὰ ἔγιναν διὰ νὰ ἐκπληρωθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐλέχθη ἀπὸ τὸν Κύριον).

Ἰησοῦς ἐσταυρώθη, ὅπως ἅπαντας εἰς ἑαυτὸν ἑλκύσειε (καὶ ἑλκύσῃ).

Σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων (σὺ ὅμως, ὅταν νηστεύῃς, ἄλειψε τὸ κεφάλι σου καὶ πλύνε τὸ πρόσωπόν σου, διὰ νὰ μὴν ἰδοῦν οἱ ἄνθρωποι ὅτι νηστεύεις).

Οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν (δὲν ἐμπῆκαν εἰς τὸ κυβερνεῖον διὰ νὰ μὴ μολυνθοῦν).

Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῇς εἶναι κακὸς (= γιὰ νὰ μὴ φαίνεσαι).

Σημείωσις α΄. Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' εὐκτικῆς καὶ χωρὶς νὰ προηγῆται ἱστορικὸς χρόνος, εἴτε ἕνεκα ἔλξεως πρὸς προηγουμένην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῇ ὁ σκοπὸς ὡς μία ἁπλῆ σκέψις μόνον τοῦ λέγοντος:

Ἔλθοι, ὅπως γένοιτο τῶν δ' ἐμοὶ λυτήριος (ἂς ἔρθει, γιὰ νὰ μὲ λυτρώσει ἀπὸ αὐτά).

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' ὁριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, πρὸς δήλωσιν σκοποῦ, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ, ὅταν προηγῆται αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις, ἡ ὁποία δηλοῖ κάτι τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἔγινε:

Τότε ἔδει ταπεινὸν εἶναι, ἵνα μὴ σε νῦν ὁ Θεὸς ἐτιμωρεῖτο. (πρβλ. ἔπρεπε νὰ ἤσουν ἐκεῖ, γιὰ νὰ **ἔβλεπες,** τί ἔκανε).

Σημείωσις β΄. Μετὰ τὸν τελικὸν σύνδεσμον **ὅπως** καὶ **ὡς** τίθεται πολλὰκις τὸ δυνητικὸν μόριον **ἄν** (§119, 2), ὁπότε ὑπολανθάνει ὑπόθεσίς τις:

Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἑκουσίοις, ὅπως ἂν δύνῃ καῖ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν.

Σοὶ μόνῳ ἥμαρτον καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα, ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου (ζητῶ ἀπὸ σὲ τὴν συγχώρησιν, διότι αἱ ἁμαρτίαι, τὰς ὁποίας διέπραξα, εἶναι παράβασις τοῦ ἰδικοῦ σου Νόμου. Ἐνώπιόν σου ἐγὼ διέπραξα τὸ πονηρόν. Ὁμολογῶ ὅτι εἶμαι ἄξιος τιμωρίας διὰ τὰς ἁμαρτίας μου, διὰ νὰ φανῇ ἔτσι πόσον δίκαιον εἶχες εἰς τὰς ἐναντίον μου καταδικαστικάς ἀποφάσεις).

4. Ὑποθετικαὶ προτάσεις

§143. Ὑποθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὑπόθεσιν, ἤτοι κάποιον ὅρον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ συμβαίνῃ ἢ νὰ ἀληθεύῃ κάτι τι (ἄν θέλῃ, ἡμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ).

Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ **εἰ** (=ἐάν, ἄν, σάν, ἄμα) καὶ μὲ τὸ **ἐὰν** (**ἄν, ἤν,** τὰ ὁποῖα προῆλθον ἐξ ἑνώσεως τοῦ **εἰ** μὲ τὸ δυνητικὸν **ἄν)**.
῾Η δὲ ἄρνησις εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι **μὴ** καὶ σπανιώτατα **οὐ**, (ἐνῷ αὗται κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι προτάσεις κρίσεως). Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις προῆλθον ἀπὸ προτάσεις εὐχετικάς, αἱ ὁποῖαι ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας εἶχον τὴν ἄρνησιν **μή** · (βλ. §124, 3).

Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι (ἐὰν θέλῃς νὰ εἶσαι τέλειος, πήγαινε καὶ πούλησε ὅσα ἔχεις καὶ μοίρασέ τα εἰς τοὺς πτωχούς, καὶ θὰ ἔχῃς θησαυρὸν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἔλα ἀκολούθει με).

Ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι.

Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.

Ἔρχομαί σοι ταχὺ καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσῃς.

Καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

§144. ῾Η ὑποθετικὴ πρότασις λέγεται ἁπλῶς καὶ ὑπόθεσις (ἡ ἡγούμενον), ἡ δὲ πρότασις, τὴν ὁποίαν αὕτη προσδιορίζει, λέγεται ἀπόδοσις ἢ ἑπόμενον ἢ συμπέρασμα. ῾Υπόθεσις δὲ καὶ ἀπόδοσις ὁμοῦ λαμβανόμενα λέγονται **ὑποθετικὸς λόγος.**
῾Υποθετικῶν λόγων ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τέσσαρα εἴδη.
1. **Πρῶτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται ὡς **πραγματικόν**, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἄν ὄντως τοῦτο εἶναι κάτι τὸ πραγματικόν. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ ὁριστικῆς οἱουδήποτε χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις καθ' οἱανδήποτε ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως:

Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς.

Κύριε**,** εἰ κεκοίμηται**,** σωθήσεται**.**

Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν.

Εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη.

2. **Δεύτερον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι **ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικότητα,** ἤτοι κάτι τι ἀντίθετον πρὸς ὅ,τι πράγματι συμβαίνει ἢ πράγματι ἔγινε. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ ὁριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὁριστικῆς δυνητικῆς.

Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, ὁ ἀδελφός μου οὐκ ἂν ἐτεθνήκει.

Εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ᾔδειτε ἄν.

Εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν.

Εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν.

3. **Τρίτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι μία **ἁπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος,** ἤτοι κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἁπλῶς θέτει κανεὶς εἰς τὸ νοῦν του, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται, ἄν τοῦτο εἶναι καὶ κάτι προσδοκώμενον. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ εὐκτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις διὰ δυνητικῆς εὐκτικῆς (§119, 2) ἢ σπανίως δι' ὁριστικῆς.

Οὐκ ἄν τις ζῴη, εἰ μὴ τρέφοιτο (=δὲν θὰ ἐζοῦσε κανείς, ἄν δὲν ἐτρέφετο).

Εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι (ἐστέ).

4. **Τέταρτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἢ τὸ **προσδοκώμενον** ἢ τὸ **ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον**. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **ἐάν,** (**ἄν, ἤν**) καὶ ὑποτακτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις
α΄) ὅταν μὲν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ προσδοκώμενον, ἐκφέρεται δι' ὁριστικῆς μέλλοντος ἢ διά τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον, συνήθως δὲ διὰ προστακτικῆς.

Ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι.

Ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου.

β΄) ὅταν δὲ τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ **ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον**, ἤτοι κάτι τὸ χρονικῶς ἀόριστον, ἡ ἀπόδοσις ἐκφέρεται δι' **ὁριστικῆς ἐνεστῶτος** ἢ διά τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐνεστῶτα.

῞Ην ἐγγὺς **ἔλθῃ** θάνατος, οὐδεὶς **βούλεται** θνῄσκειν (=ἅμα ἔλθῃ... ὁσάκις ἔλθῃ...).

Ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ**,** αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ**,** πολὺν καρπὸν φέρει.

Ἀνὴρ ἐὰν κομᾷ**,** ἀτιμία αὐτῷ ἐστι.

Σημείωσις. ῞Οταν ἡ ἐπανάληψις ἀναφέρεται ὡρισμένως **εἰς τὸ παρελθόν,** ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **εἰ** καὶ εὐκτικῆς ἐπαναληπτικῆς (§119, 2, Σημ. γ΄), ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὁριστικῆς παρατατικοῦ ἢ δι' ὁριστικῆς ἀορίστου μετὰ τοῦ **ἄν**.

Πορφύριος οὐκ ἔπινεν, εἰ μὴ διψώη**. (**§117, 2, Σημ.).

Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τοὺς ὑποθετικοὺς λόγους

§145. Πολλάκις ἑνὸς ὑποθετικοῦ λόγου παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις ἢ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἀφήνεται νὰ νοῆται αὕτη ἐκ τῶν συμφραζομένων. ΄Εκ τοιούτων δὲ ἐλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν τὸ μόριον **εἰ** καὶ ἄλλα μόρια μετ' αὐτοῦ ἔλαβον διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σημασίας. Οὕτω:
1) πολλάκις ἐλλείπει ἑνὸς ὑποθετικοῦ λόγου ἡ ἀπόδοσις:

Εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον (δύναμαι πεποιθέναι…).

῾Η τοιαύτη ἔλλειψις τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι ἐκφέρονται μετά τινος πάθους (εἰ μὲν - εἰ δέ, ἐὰν μὲν - ἐὰν δέ). Τότε παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου καὶ ὡς τοιαύτη νοεῖται ἔξωθεν ἡ φράσις καλῶς ἔχει ἢ καλῶς ἔξει ἢ κάτι ἄλλο τοιοῦτον:
Εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοὶ ..., **εἰ δέ** κε **μὴ δώσωσι**, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι ἢ τεὸν κλπ. (=ἐὰν μὲν θὰ μοῦ δώσουν... οἱ Ἀχαιοί, πάει καλά· ἄν ὅμως δὲν μοῦ δώσουν κλπ.) ῞Ομ.

2) ἀλλ' εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, ὁποῖαι εἶναι αἱ ἀνωτέρω, παραλείπεται συνηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ὑποθετικοῦ λόγου, ὡς εὐκόλως νοούμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων:

εἰ μὲν τοίνυν καὶ διαγιγνώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς **ἐδίδαξεν εἰ δὲ μή,** τί σοι ὄφελος; (=εἰ μὲν τοίνυν... ἐδίδαξε, καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μὴ ἐδίδαξε , τί σοι κλπ.) Ξ. Καὶ **ἐὰν μὲν** ἐκὼν πείθηται· **εἰ δὲ μή,** ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς (=καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει - ἢ - οὐδόλως κολάζουσιν αὐτόν· εἰ δὲ μὴ πείθεται , ὥσπερ ξύλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιούτων δὲ συντακτικῶν πλοκῶν ἀποσπασθὲν τὸ **εἰ δὲ μὴ** κατήντησε κατόπιν ἐπιρρηματικὴ ἔκφρασις (**εἰδεμὴ**) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει κτλ. :

Πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετέ μοι.
(Πρβλ. Σώπασε· **εἰδεμὴ** θὰ σὲ βγάλω ἔξω).

Σημείωσις α΄. Τὸ **εἰ μὴ** καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήντησεν ἐπιρρηματικὴ ἔκφρασις, ἡ ὁποία λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μὲ τὴν σημασίαν τοῦ πλήν, ἐκτὸς μόνον, παρὰ μόνον :

Οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός.
Εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἐὰν, ἴσως. Βλ. §187, 1 Σημ.

Σημείωσις β΄. Τὸ **ἐὰν μόνον** σημαίνει ἀρκεῖ μόνον νά:

Ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ, ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι.

3) καὶ αἱ φράσεις **εἴ τις καὶ ἄλλος** ἢ **εἴπερ τις ἄλλος** (=περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον), **εἴπερ ποτὲ** ἢ **εἴποτε καὶ ἄλλοτε** ἢ **εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε** (=περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ) κτλ. προῆλθον ἐξ ἀποσπάσεως ἐξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως:

ἀνθρώπου ψυχή , **εἴπερ τι καὶ ἄλλο** τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θείου μετέχει (=περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μετέχει τοῦ θείου. Τὸ πλῆρες θὰ ἦτο: ἀνθρώπου ψυχή, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων μετέχει τοῦ θείου , τοῦ θείου μετέχει καὶ αὕτη) Ξ. Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, **εἴπερ ποτέ,** μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο (=τότε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ) Θ.

4) καὶ αἱ φράσεις **ὥσπερ εἰ, ὥσπερ ἄν εἰ, ὡς εἰ, ὥσπερ ἄν, ὡς ἄν** κατήντησαν νὰ λαμβάνωνται ὡς ἁπλᾶ (ἀναφορικὰ) ἐπιρρήματα, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἁπλοῦν **ὥσπερ** ἢ **ὡς** (=καθὼς, σὰν), ἕνεκα παραλείψεως εἰς ἐκφράσεις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδόσεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως:

Καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν.

Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὡς ἂν ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνεκφορῶν ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ **ὡς ἄν** (**ὡσὰν**) καὶ ἐκ τούτου προῆλθεν ἔπειτα τὸ **σὰν, σὰ** τῆς νέας γλώσσης μὲ τὰς ποικίλας σημασίας του (ὅπως, καθὼς - ὅταν, ὁσάκις - ἐπειδή, ἀφοῦ - ἐὰν κλπ.).

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις

§ 146. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν παραχώρησιν. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸ **εἰ καί, ἄν καὶ** (= ἄν καί, μ' ὅλον ὅτι), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικὸν (εἰ καὶ θνητὸς εἰμι), μὲ τὸ **καὶ εἰ, καὶ ἄν**, ἢ συνηθέστερον **κἄν** (= κι' ἄν, καὶ νά, κι' ἄν ἀκόμα), ἢ ἐὰν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητική, μὲ τὸ **οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μηδ' ἐὰν** (= οὔτε κι' ἄν), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν λέγοντα εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (καὶ εἰ ἀθάνατος ἦν...) ᾽Η σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταύτην πολλάκις ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος **ὅμως.**

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι παρὰ ὑποθετικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ἐπιδοτικὸν **καὶ** (ἢ **οὐδέ, μηδὲ**) παρὰ τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον (§ 126,2 καὶ 127,3 Σημ. α΄). Διὰ τοῦτο καὶ αὗται ἄρνησιν μὲν ἔχουν τὸ **μή,** ἐκφέρονται δὲ καθ' ὅν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις:

Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατῆλθες ἀθάνατε, ἀλλὰ τοῦ Ἅδου καθεῖλες τὴν δύναμιν.

Κἂν ὦσι σώφρονες οἱ υἱοί, ὅμως οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν αὐτούς.

Καὶ εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ.

6. Χρονικαὶ προτάσεις

§ 147. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις:

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους **ὅτε, ὁπότε** (καὶ σπανίως **ὁσάκις, ὁποσάκις**), **ὡς** (= ἅμα), **ἡνίκα, ὁπηνίκα** (= καθ' ἥν ὥραν, ὅτε), **ἐν ᾧ** (=καθ' ὅν χρόνον), **ἐπεί, ἐπειδὴ**, **ἕως, ἕστε, μέχρι, μέχρι οὗ** (= μέχρις ὅτου, ἐφόσον), **ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου** (= ἀφότου), **ἐπεὶ πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὡς τάχιστα** (= εὐθὺς ὡς), **πρίν, οὐ πρότερον... πρίν, οὐ πρόσθεν... πρίν**.

2) ἐκφέρονται:

α΄) δι' ὁριστικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ἓν ὡρισμένον καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις **οὐ**):

Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός.

Ἐπεὶ δὲ ἐπλήρωσε πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καπερναούμ.

β΄) δι' ὑποτακτικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις προσδοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ κανονικῶς ὁ δυνητικὸς **ἄν**, μὲ τὸν ὁποῖον οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι **ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ** καὶ **ἐπειδὴ** ἐνώνονται εἰς μίαν λέξιν (**ὅταν, ὁπόταν, ἐπὰν** ἢ **ἐπήν, ἐπειδάν**· ἄρνησις **μή**):

Καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ὑψωθήσεται ὁ βασιλεὺς καὶ μεγαλυνθήσεται ἐπὶ πάντα θεὸν καὶ λαλήσει ὑπέρογκα καὶ κατευθύνει μέχρις οὗ συντελεσθῇ ἡ ὀργὴ, εἰς γὰρ συντέλειαν γίνεται.

Ἐπὰν δε τύχῃς τῆς καλῆς μετουσίας τῶν ζωοποιῶν μυστικῶν δωρημάτων, ὕμνησον εὐθύς.

Ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε.

Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ - ὁ ἀναγινώσκων νοείτω - τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη.
(Πρβλ. § 144, 4, β,).

γ΄) δι' εὐκτικῆς (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν· (ἄρνησις **μή**):

Ὅτε Ἰησοῦς ἀσθενέσιν ἐντυγχάνοι, ἐθεράπευεν αὐτούς (ὅσες φορὲς συναντοῦσε…).
(Πρβλ. § 144, 4, β΄ Σημ.).

§ 148. Ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ **πρίν.** Τὸ **πρὶν** ὡς χρονικὸς σύνδεσμος κανονικῶς συντάσσεται.

1) μὲ ὁριστικὴν ἢ μὲ ὑποτακτικήν, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητική. (Μὲ ὁριστικὴν τὸ **πρὶν** = ἕως ὅτου ἢ παρὰ ἀφοῦ):

Οὐ φωνήσει σήμερον ἀλέκτωρ πρὶν ἢ τρὶς ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με.

2) μὲ ἀπαρέμφατον, συνήθως ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατική, σπανίως δὲ καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀποφατική· (**πρὶν** = προτοῦ νά, προτοῦ):

Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός· Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου.

Σημείωσις α΄. Μὲ εὐκτικὴν τὸ **πρὶν** συντάσσεται, ὅταν γίνεται ἀφομοίωσις ἐγκλίσεως καθ' ἕλξιν ἢ ὅταν εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ὑπάρχῃ ῥῆμα

ἱστορικοῦ χρόνου ἢ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ **ἄν,** καὶ μὲ τὸ **πρὶν** εἰσάγεται χρονικὴ πρότασις δηλοῦσα τὴν προϋπόθεσιν, ἥτις ἀπαιτεῖται, διὰ νὰ συμβῇ τὸ ὑπὸ τῆς κυρίας προτάσεως σημαινόμενον:

Οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγόρους τόπον τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος.

Σημείωσις β΄. Καὶ τὸ μόριον **πρὶν** ἀρχῆθεν εἶναι ἐπίρρημα, βαθμοῦ συγκριτικοῦ, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ πρότερον καὶ σύνδεσμος χρονικὸς μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προτοῦ.

7. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ προτάσεις

§149. ΄Αποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ ἐπακολούθημα μιᾶς ἐνεργείας. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸν σύνδεσμον **ὥστε** ἢ μὲ τὸ **ὡς** (=ὥστε), ἐκφέρονται δὲ

1) διά τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§121, 1), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονὸς ἢ ὡς δυνάμενον νὰ πραγματοποιηθῇ, (κατὰ τὸ παρόν, §119, 2 ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, §117, 2· ἄρνησις **οὐ**):

Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν.

Καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ Βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.

Ἐσμὲν πλήρως παρεσκευασμένοι καὶ δυνατοί, ὥστε ἂν νικήσαιμεν.

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἁπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἤτοι ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν, ἄν καὶ πολλάκις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις **μή.** Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν **ὥστε νὰ** ἢ **γιὰ νὰ** ἢ ἁπλῶς **νὰ** μὲ ὑποτακτικήν):

Καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων.

Σημείωσις α΄. Τὸ μετὰ τὸ **ὥστε** ἀπαρέμφατον δύναται νὰ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ δυνητικοῦ **ἄν**, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μὲ δυνητικὴν εὐκτικὴν (§119, 2) ἢ μὲ δυνητικὴν ὁριστικὴν (§117, 2):

Ὥστε καὶ ἰδιώτην **ἄν γνῶναι** (=ὥστε καὶ ἰδιώτης ἄν ἔγνω).

Σημείωσις β΄. Τὸ **ὥστε** μὲ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται προσέτι, ἵνα δηλωθῇ

1) ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα, ἤτοι **σκοπός** · (ὥστε - γιὰ νὰ):

Ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον.

2) ὅρος ἢ συμφωνία ἢ προϋπόθεσις· (ὥστε = ὑπὸ τὸν ὅρον, μὲ τὴν συμφωνίαν - γιὰ νά, ἄν πρόκειται νά). Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὅμως σημασίας ἀντὶ τοῦ **ὥστε** χρησιμοποιεῖται συνηθέστερον τὸ **ἐφ' ᾧ** ἢ **ἐφ' ᾧτε**, εἴτε μὲ ἀπαρέμφατον εἴτε μὲ ὁριστικὴν μέλλοντος χρόνου. Συνήθως δὲ τοῦ **ἐφ' ᾧ** ἢ **ἐφ' ᾧτε** προηγεῖται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ **ἐπὶ τούτῳ** ἢ **ἐπὶ τοῖσδε** (§97, IX, 3):

Ἀφιέμέν σε **ἐπὶ τούτῳ** μέντοι, **ἐφ' ᾧτε** μηκέτι κηρύττειν (=μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὅμως, δηλαδὴ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ κλπ.).(Βλ. καὶ §30, 3, β΄, Σημ.).

8. ΄Ενδοιαστικαὶ προτάσεις

§150. 1) ΄Ενδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ἐνδοιασμὸν ἤτοι φόβον διὰ πιθανὸν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τὸ ἀνεπιθύμητον. Αἱ προτάσεις αὗται εἰσάγονται μὲ τὸ (ἐνδοιαστικὸν) **μὴ** ἢ μὲ τὸ **μὴ οὐ.** Καὶ διὰ μὲν τοῦ **μὴ** (=μή, μήν, μήπως, νὰ μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνῃ κάτι τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ **μὴ οὐ** (=μὴ δέν, μήπως δὲν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως δὲν γίνῃ κάτι τι, καθόσον αὐτὸ ἀκριβῶς τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον.

2) ΄Ενδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν: α) μετὰ ῥήματα φόβου σημαντικά, ὡς φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδια, ὀκνῶ (=μὲ κατέχει φοβος κτλ.), β) μὲ ῥήματα ἢ λέξεις ἢ φράσεις, ποὺ ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φόβου, ὡς ὑποπτεύω, φυλάττομαι, ὁρῶ. (=κοιτάζω, προσέχω), - τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι κ.τ.τ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

α) μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὁριστικῆς, ὅταν τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον τὸ φαντάζεται κανεὶς οὐχὶ ὡς ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ ὡς κάτι πραγματικόν:

Πολλῆς δὲ γινομένης στάσεως εὐλαβηθεὶς ὁ χιλίαρχος, μὴ διασπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στράτευμα καταβῆναι.

Φοβοῦμαι μὴ οὐ σωθῶ**.**

Σημείωσις. Ὅρα μὴ (ὁρᾶτε μὴ) μεθ' ὑποτακτικῆς = πρόσεχε μὴ (προσέχετε μή):
Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων.

Ὅρα μὴ (ὁρᾶτε μὴ) μεθ' ὁριστικῆς = κοίτα μή, σκέψου μή:

Ὅ**ρα μὴ** παίζων ἔλεγε (= μήπως ἀστειευόμενος ἔλεγε).

β΄) μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι' ὑποτακτικῆς ἢ συνηθέστερον δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου:

Ραχὴλ εἶχε τρόμος, μὴ τι πάθοιεν τέκνα.

Σημείωσις. Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀρχῆθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἤτοι ἀνεξάρτητοι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδήλουν κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπέκρουεν ὁ λέγων μετὰ φόβου. Ἐπειδὴ ὅμως πολλάκις προετάσσετο πρὸ αὐτῶν τὸ ῥῆμα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὴν συναισθηματικὴν κατάστασιν τοῦ λέγοντος (φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπτεύω κλπ.), εὔκολον ἦτο στενώτερον συνεκφερόμεναι αὗται μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ προτασσομένου ῥήματος, ἤτοι ὡς ἐξαρτώμεναι ἐξ αὐτοῦ μὲ τὸ μόριον **μή**, τὸ ὁποῖον οὕτω κατήντησε συνδετικὸν μόριον· (πρβλ. § 124,2 καὶ 3).
Πρβλ. 1) δείδια· **μὴ** θήρεσσιν ἕλωρ καὶ κύρμα γένωμαι = φοβοῦμαι· μὴ γίνω ἄγρα καὶ λεία τῶν θηρίων. 2) **δείδια,** μὴ θήρεσσιν ἕλωρ καὶ κύρμα γένωμαι = φοβοῦμαι μὴ γίνω κλπ.
Αὐτοτελεῖς δὲ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται ὄχι μόνον μὲ τὸ **μὴ** ἢ **μὴ οὐ** καὶ ὑποτακτικήν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ **ὅπως μὴ** καὶ **οὐ μὴ** μὲ ὑποτακτικὴν ἢ καὶ ὁριστικὴν τοῦ μέλλοντος:

Ἔκρινε γὰρ ὁ Παῦλος παραπλεῦσαι τὴν Ἔφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ.
Οὐ μὴ τοῖς ἐχθροῖς σου τὸ μυστήριον εἴπω.

9. Πλάγιαι ἐρωτήσεις
§ 151. 1) Πλάγιαι ἐρωτήσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι περιέχουν ἐρώτησιν, ἡ ὁποία ἔγινεν ἢ πρόκειται νὰ γίνῃ καὶ ἀνακοινοῦται εἰς κάποιον. (Πρβλ. Θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ; = **Μὲ ρωτάει, ἄν** θὰ ταξιδέψω καὶ ἐγώ. Ἦρθα **νὰ σὲ ρωτήσω**, ἂν θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ).
Αὗται εἰσάγονται
α) ἐὰν μὲν εἶναι ἐρωτήσεις ὁλικῆς ἀγνοίας (§ 122,2, α΄) μὲ τὸ (ἐρωτηματικὸν) **εἰ** (= ἄν), αἱ δὲ διμελεῖς μὲ τὸ **εἰ - ἦ** (= ἄν - ἤ), **πότερον** ἢ **πότερα - ἤ, εἴτε - εἴτε** (= ἄν - ἤ). Εἰς δὲ τὸ δεύτερον μέλος διμελοῦς πλαγίας ἐρωτήσεως ἡ ἄρνησις δύναται νὰ εἶναι **οὐ** ἢ **μή.**
Σημείωσις. Μετὰ τὸ ἀπορηματικὸν **εἰ** ἡ ἄρνησις εἶναι **οὐ** (εἰ οὐ), ὅταν ὁ ἐρωτῶν προσδοκᾷ ἀπάντησιν καταφατικήν, **μὴ** δέ, ὅταν ὁ ἐρωτῶν ἀμφιβάλλῃ ἄν ἡ ἀπάντησις, ἡ ὁποία θὰ δοθῇ, θὰ εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατική:

Ἐρωτᾷς, **εἰ οὐ** καλή μοι **δοκεῖ** εἶναι ἡ ῥητορικὴ (= ἄν δὲν μοῦ φαίνεται). Βούλεται ἐρέσθαι, **εἰ** μαθὼν τίς τι μεμνημένος **μὴ οἶδεν** (μὴ τυχὸν δὲν γνωρίζει).(πρβλ. § 122,2, α΄, Σημ.).

β) ἐὰν δὲ εἶναι ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, μὲ τὰς ἐρωτηματικὰς, ἀντωνυμίας καὶ τὰ ἐπιρρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἰσάγονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (§ 122,2, β΄) ἢ συνηθέστερον μὲ τὰς ἀντιστοίχους ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἐπιρρήματα, μάλιστα δὲ τὰ ἀοριστολογικὰ (**ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος** κτλ. = τίς, ποῖος, πόσος κτλ. - **ὅπου, ὅποι, ὁπόθεν** κτλ. = ποῦ, ποῖ, πόθεν κτλ., § 52,3, β΄).

2) Πλάγιαι ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν
α) μετὰ τὰ ῥήματα ἐρωτᾶν, ἀπορεῖν, θαυμάζειν, σκοπεῖν ἢ σκοπεῖσθαι, λέγειν, δεικνύναι, αἰσθάνεσθαι, γιγνώσκειν καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.
β) μετὰ τὰ ῥήματα ἐπιμελεῖσθαι, φυλάττεσθαι, πειρᾶσθαι καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.
γ) μετὰ λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν παρομοίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα σημασίαν.
3) Αἱ πλάγιαι ἐρωτήσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἐγκλίσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις. Ὅταν ὅμως αὗται ἀκολουθοῦν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, συνηθέστερον ἐκφέρονται δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, μάλιστα δὲ αἱ ἀπορηματικαὶ πλάγιαι ἐρωτήσεις:

Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. (Εὐθεῖα ἐρώτησις: Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ;).

Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε. (Εὐθεῖα ἐρώτησις: Τί φάγωμεν, τί πίωμεν καὶ τί ἐνδυσόμεθα;).

Ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη ταῦτα.

Ἐπεχείρησας σαυτὸν **ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης;** (Εὐθεῖα ἐρώτησις: Τίς εἰμι;).

Ἐκ τούτου **ἐρωτῶσιν, εἴ τις ἐθέλοι** συμπορεύεσθαι. (Τὸ ἐρωτῶσιν ἱστορικὸς ἐνεστὼς = ἠρώτησαν. Εὐθεῖα ἐρώτησις: Τίς ἐθέλει κτλ.).

Ἀρίστιππος Σωκράτη **ἤρετο, εἴ τι εἰδείη** ἀγαθόν. (Εὐθεῖα ἐρώτησις: Οἶσθά τι ἀγαθόν;).
Ἡρακλῆς **ἠπόρει, ποτέραν** τῶν ὁδῶν **τράπηται.** (Εὐθεῖα ἐρώτησις: Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι;).

Σημείωσις α΄. Μετὰ τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φροντίζειν, ἀκολουθεῖ συνήθως πλαγία ἐρώτησις εἰσαγομένη μὲ τὸ **ὅπως** καὶ ἐκφερομένη διὰ μέλλοντος ὁριστικῆς ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον:

Τὸν ποιμένα δεῖ **ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως** σῶαι **ἔσονται** αἱ οἶες.

Κῦρος **ἐπεμέλετο**, **ὅπως** οἱ δουλεύοντες **μὴ** ἄσιτοι **ἔσοιντο**.

Ἐνίοτε δὲ τὸ **ὅπως** μὲ ὁριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἢ, ἔντονος προτροπή:

Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε (= κοιτάξτε λοιπὸν νὰ φανῆτε ἄξιοι κλπ.).

Σημείωσις β΄. Πλάγιαι ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοιαστικαὶ ἢ τελικαὶ προτάσεις εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **ὅπως, ὅπως μὴ** ἢ **μὴ** πολλάκις συμπίπτουν κατὰ τὴν σημασίαν.

Ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν (πῶς θὰ τὸν σκοτώσουν ἢ γιὰ νὰ τὸν σκοτώσουν).

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις

§ 152. 1) Ἀναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (§ 52) ἢ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα (**οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὡς, ὅπως** κλπ.) καὶ μὲ ταῦτα ἀναφέρονται (ἤτοι ἀποδίδονται) εἰς κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον:

Καὶ συνετέλεσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐποίησε.

Καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ.

Ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν οὐ φάγεσθε ἀπ᾽ αὐτοῦ· ᾗ δ᾽ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ᾽ αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.

Καὶ σὺ Βηθλεέμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

2) Μία ἀναφορικὴ πρότασις δύναται νὰ ἀναπληροῖ κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως κύριον ἢ δευτερεύοντα, ἤτοι μία ἀναφορικὴ πρότασις δύναται νὰ λαμβάνεται
α) ὡς ὑποκείμενον: Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε.
β) ὡς κατηγορούμενον: Οὗτός ἐστιν, **ὃς ἀπέκτεινε** τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βάαλ (οὗτός ἐστιν **ὁ φονεὺς** τῶν ἱερέων).
γ) ὡς ἀντικείμενον: Ἀνήγγειλάν τε ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν.
δ) ὡς προσδιορισμὸς οἱοσδήποτε: Καὶ ᾠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα (παράθεσις).

Ὁ δὲ Παῦλος εἶπεν· εὐξαίμην ἂν τῷ Θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ οὐ μόνον σέ, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους, οἷοίος κἀγώ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων (ἐπεξήγησις).

Καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ…ἔστη ἐπάνω, οὗ ἦν τὸ παιδίον (ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός).

§ 153. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως τοῦ νοήματος αὐτῶν πρὸς τὸ νόημα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται διακρίνονται
1) εἰς ἀναφορικὰς **προσδιοριστικὰς** ἢ **διασαφητικάς.** Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, οἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν, ἵνα ἀκριβέστερον ὁρίσουν ἢ διασαφήσουν ἕνα ὅρον μιᾶς προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον. Αὗται κατὰ τὸ περιεχόμενόν των δύνανται νὰ εἶναι ἢ προτάσεις κρίσεως (ἄρνησις **οὐ**) ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας (ἄρνησις μή), καὶ ἐπομένως ἐκφέρονται διὰ πάσης ἐγκλίσεως:

Λέγει πρᾶγμα, **ὃ** (οὐ) **γίγνεται, ὅ** (οὐκ) **ἐγένετο, ὃ** (οὐ) **γενήσεται, ὅ** (οὐκ) **ἂν γένοιτο**, **ὅ** (οὐκ) **ἂν ἐγένετο, - ὅ** (μὴ) **γένοιτο, ὅ** (μὴ) **ποιῶμεν, ὅ** (μὴ) **ποιεῖτε**, **(ὃ ποιήσατε), ὅ μὴ ποιήσητε**.

Καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ οἱ ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐπὶ τῆς γῆς.

2) εἰς ἀναφορικὰς **αἰτιολογικάς**. Οὕτω λέγοντα αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν αἰτίαν· (ἄρνησις **οὐ**, ἐγκλίσεις δὲ αἱ τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων, § 141):

Ὁ μὲν κατώκτιρε τὴν γυναῖκα, οἵου ἀνδρὸς στέροιτο.

3) εἰς ἀναφορικὰς **τελικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σκοπόν. Αὗται ἐκφέρονται δι' ὁριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις **μή**· πρβλ. § 142):

Δώσω ὑμῖν ἡγεμόνα, **ὃς** ὑμᾶς διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς ἄξει (γιὰ νὰ σᾶς ὁδηγήσῃ).

4) εἰς ἀναφορικὰς **ἀποτελεσματικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὗται ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διά τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 149, 1· ἄρνησις **οὐ**), ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 149, 2· ἄρνησις **μή**).

Οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, **ὅστις** πόλεμον πρὸ εἰρήνης **αἱρεῖται** (= ὥστε νὰ προτιμᾷ).

Ὁ Τίγρης ποταμὸς ἐστι ναυσίπορος, **ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα** ἄνευ πλοίων διαβῆναι (= ὥστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ.).

Οὐκ ἦν ὥρα, **οἵα** τὸ πεδίον **ἄρδειν** (= ὥστε ἄρδειν).

Σημείωσις. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἀποτελεσματικὰς ἐκφερομένας διὰ τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου, ἐκφέρονται καὶ δι' ὁριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις πάλιν μή):

Παῖδές μοι οὔπω εἰσίν, **οἵ με θεραπεύσουσιν** (= ὥστε θεραπεύειν με).

5) εἰς ἀναφορικὰς **ὑποθετικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν· (ἐγκλίσεις αἱ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρνησις δὲ **μή**).
α) Ἃ **μή προσήκει,** μήτ' ἄκουε, μήθ' ὅρα (= εἰ μή τινα προσήκει). (Βλ. § 144, 1).
β) Οὐκ ἄν ἐπεχειροῦμεν πράττειν, **ἅ μὴ ἠπιστάμεθα** (= εἴ τινα μὴ ἠπιστάμεθα). (Βλ. § 144, 2).
γ) Ἐγὼ ὀκνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, **ἅ ἡμῖν Κῦρος δοίη** (= εἴ τινα ἡμῖν δοίη). (Βλ. § 144, 3).
Καὶ ὅσα Παῦλος ὑπ΄ἄλλων ἐρωτῶτο, ταχὺ ἀπεκρίνατο (ἐπανάληψις εἰς τὸ παρελθόν). (Βλ. § 144, 4, β΄, Σημ.).
δ) Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην.(Βλ. § 144, 4, α΄).
Ὁ κεραυνός, **οἷς ἂν ἐντύχῃ,** πάντων κρατεῖ (= ἐὰν τισιν ἐντύχῃ). (Βλ. § 144, 4, β΄).
Σημείωσις. Ὅταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος, τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἁπλῆ εὐκτικὴ ἀντὶ ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἄν:

Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μανθάνειν **οἷς προσέχοιεν** καὶ μνημονεύειν **ἃ μάθοιεν**. (Πρβλ. Αἱ ἀγαθαὶ φύσεις ταχὺ μανθάνουσιν, **οἷς ἄν προσέχωσι** καὶ μνημονεύουσιν, ἃ **ἂν μάθωσι**).

§ 154. Οὐχὶ σπανίως προτάσεις (συνηθέστερον κῶλα περιόδου ἢ περίοδοι) εἰσαγόμεναι μὲ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν **ὅς, ἥ, ὅ** συνδέονται λίαν χαλαρῶς μὲ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικαὶ προτάσεις, κατ' ἔννοιαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδεόμεναι παρατακτικῶς μὲ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικὰς προτάσεις ἡ ἀντωνυμία **ὅς (ἥ, ὅ)** ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν **οὗτος** (§ 45, 2) μὲ κάποιον παρατακτικὸν σύνδεσμον **(καί, δέ, ἀλλὰ** κλπ.):

Ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν.
Σημείωσις. Βλ. καὶ § 52 καὶ ἑξῆς.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ
§ 155. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει εἷς ἄλλος γνῶσιν ἢ **ἀμέσως**, ἤτοι ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ **ἐμμέσως**, ἤτοι πληροφορούμενος αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρότερον. (Βρέχει. **Λέει** πὼς βρέχει - Θὰ φύγω αὔριον. ᾽**Ο Πέτρος εἶπε** ὅτι θὰ φύγῃ αὔριον - Στεῖλε μου τὰ βιβλία. ᾽ **Ο Πέτρος εἶπε** νὰ τοῦ στείλω τὰ βιβλία).
2) Οἱ λόγοι τινὸς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπό τινος (π.χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως)
α) αὐτολεξεί, ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς ἀνεξάρτητον λόγον, μὲ πρόταξιν ἁπλῶς τῆς λέξεως: **λέγει, εἶπε, ἔφη** κ.τ.τ. ἢ **ἐρωτᾷ**, **ἠρώτησε** ἢ **ἤρετο** κ.τ.τ.:

Καὶ ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός, καὶ ἔθηκε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χείρα ἐπ' ἐμὲ **λέγων· «**μὴ φοβοῦ· ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος καὶ ὁ ζῶν, καὶ ἐγενόμην νεκρός, καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου…»

β) μεταβεβλημένοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον, ἀναλόγως τῆς μορφῆς τῆς διηγήσεως, καὶ εἰς ἐξηρτημένον λόγον (μὲ μεταβεβλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ῥήματος, τὴν ἔγκλισιν κλπ. Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).
3) ᾽Ο λόγος τινός, ὅταν μεταδίδεται εἰς ἄλλον ἐξηρτημένος ἀπὸ ἔν λεκτικὸν ἢ αἰσθητικὸν ἢ γνωστικὸν ἢ ἐρωτηματικὸν ῥῆμα, λέγεται **πλάγιος λόγος** .
4) Εἷς πλάγιος λόγος δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικήν, δύναται ὅμως νὰ προέρχεται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ πρότασιν δευτερεύουσαν:

Ὁ Πέτρος λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. (Εὐθ. λόγος. Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ).

Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. (Εὐθ. λόγος. Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ;).

Ἐκέλευον αὐτοὺς **πορεύεσθαι** . (Εὐθ. λόγος. Πορεύεσθε).

Ο Κύριος εἶπε ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός του μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπεν ἂν ἡμῖν. (Εὐθ. λόγος. Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν).

§ 156 . Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

Α΄) **αἱ κύριαι** ἢ **ἀνεξάρτητοι προτάσεις** τοῦ εὐθέος λόγου
1) ἐάν εἶναι προτάσεις κρίσεως, μετατρέπονται εἰς **εἰδικὰς προτάσεις** (μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ γνωστικά, § 139 κ.ἑ.) ἢ εἰς **ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις** (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, μετὰ ῥήματα λεκτικὰ) ἢ εἰς **μετοχικὰς προτάσεις** (μὲ κατηγορηματικὴν μετοχήν, μετὰ ῥήματα αἰσθητικὰ ἢ γνωστικά):

Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.(Εὐθὺς λόγος).
Ὁ Πέτρος λέγει *ὅτι* ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.
Ὁ Πέτρος λέγει τὸν Χριστὸν εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ.
Ὁ Πέτρος ἔγνω τὸν Χριστὸν ὄντα τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ.
Ὁ Πέτρος ἔγνω ὅπως ὁ Χριστὸς εἴη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.
Ὁ Κύριος οἴχεται. (Εὐθὺς λόγος).
Οἱ μαθηταὶ εἴκαζον τὸν Κύριον οἴχεσθαι.

2) ἐὰν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας (διαταγαί, ἀξιώσεις, εὐχαί, κ.τ.τ.), μετατρέπονται εἰς **ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις** (μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ κελευστικὰ ἢ εὐχετικὰ κ.τ.τ.):
Ὁ Χριστὸς ἐκέλευσεν φέρειν τοὺς ἰχθύας. (Εὐθὺς λόγος: ὁ δὲ εἶπε· φέρετέ μοι τοὺς ἰχθύας).

Ὁ ἄγγελος προσέταξε ταῖς γυναιξί εἰπεῖν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν. (Εὐθὺς λόγος: Ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν.

3) ἐὰν εἶναι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἤτοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς **πλαγίας ἐρωτήσεις**:

Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. (Εὐθ. λόγος. Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ;). Βλ. § 151 κ. ἑ.

Β΄) **αἱ δευτερεύουσαι** ἢ **ἐξηρτημέναι προτάσεις** τοῦ εὐθέος λόγου 1) μετὰ ῥῆμα ἀρκτικοῦ χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλάγιον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἔγκλισιν τοῦ εὐθέος λόγου:

Λέγουσιν **ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἕξει.** (Εὐθὺς λόγος: ΄Επειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην κτλ.).
᾽Ορῶ σε, ὦ ᾽Ηράκλεις, ἀποροῦντα, **ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπῃ.** (Εὐθὺς λόγος: Ποίαν ὁδὸν τράπωμαι; ἀπορῶ.).

2) μετὰ ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν δυνητικὴν ὁριστικὴν ἢ τὴν δυνητικὴν εὐκτικήν, τὴν δὲ ἁπλῆν ὁριστικὴν ἢ τὴν ὑποτακτικὴν (μετὰ τοῦ **ἂν** ἢ ἄνευ τοῦ **ἂν**) συνήθως τὴν μετατρέπουν εἰς εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, τὴν διατηροῦν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσαν ταύτην πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὡς ἰδικήν του σκέψιν, ἀλλ᾽ ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος:

Ὁ Κύριος εἶπε ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός του μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπεν ἂν ὑμῖν. (Εὐθὺς λόγος:ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν).

Πέτρος ἔλεγεν ὅτι Ἰησοῦς εἴη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. (Εὐθὺς λόγος: Ἰησοῦς ἐστι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ).

Ηὔξαντο **σωτὴρια θύσειν, ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφίκοιντο**. (Εὐθὺς λόγος: Σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφικώμεθα).

Εἶπεν **ὅτι, ἐπειδὰν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν.** (΄Ηδύνατο νὰ λεχθῇ καί: Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξειε, εὐθὺς ἀποπέμψοι αὐτόν. Εὐθὺς λόγος: ΄Επειδὰν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψω σε).

Σημείωσις. Πολλάκις εἰς τὸν πλάγιον λόγον πρότασις αἰτιολογικὴ εἰσαγομένη μὲ τὸ **γὰρ** ἢ ἄλλη τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι᾽ ἀπαρεμφάτου ἀντὶ νὰ ἐκφέρεται δι᾽ ὁριστικῆς ἢ εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου:

Ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα **ἐκέλευεν** ἰέναι· **οὐ γὰρ εἶναι** κύριος αὐτὸς (= οὐ γὰρ ἦν - ἢ - εἴη κύριος αὐτὸς = διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.). (Εὐθὺς λόγος: ῎ Ιτε εἰς Λακεδαίμονα· οὐ **γὰρ εἰμι** κύριος ἐγώ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον

§ 157. 1) Τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχῆθεν εἶναι ἀφῃρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, πτώσεως δοτικῆς (καθαρᾶς, ἤτοι τοῦ σκοποῦ, ἢ τοπικῆς. Πρβλ. § 28,6 καὶ 7.).
Μὲ τὴν ἀρχικήν του δὲ σημασίαν **τοῦ σκοποῦ** ἢ **τοῦ ἀποτελέσματος** κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὰ ῥήματα **βαίνειν, φέρειν, διδόναι, καταλείπειν, αἱρεῖσθαι** (= ἐκλέγειν), **πέμπειν** καὶ ἄλλα συνώνυμα:

Κἀγὼ οὐκ ἤδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν.

Τὴν πόλιν **φυλάττειν** αὐτοῖς παρέδωκαν (= νὰ τὴν φυλάγουν).

Σημείωσις. Μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὸ ἄρθρον **τοῦ** :

Δώρησαί μοι τοῦ ὁρᾶν τὰ ἐμὰ πταίσματα.

2) ῾Η ὀνοματικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συνεκφέρεται μετὰ τοῦ (οὐδετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτῶσιν:
Τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου οὐκ ἔστιν ἐμόν.
Τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι **τοῦ λαλεῖν**.
Νίκησον ὀργὴν **τῷ λογίζεσθαι** καλῶς.

῾Η δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ τὸ ῥῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενόν του εἰς τὴν αὐτὴν πτῶσιν μὲ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οἰκείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διάθεσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν· (§ 117, 2 καὶ 119, 2 κ.ἐ.):
Ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἔσπειρε ζιζάνια.
§ 158. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πρβλ. § 156, 1) καὶ τότε λέγεται **εἰδικὸν** ἀπαρέμφατον ἢ πρὸς οἱανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πρβλ. § 156, 2) καὶ τότε λέγεται **τελικὸν** ἀπαρέμφατον. Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν, (ἡ ὁποία κυρίως εἰπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως (ὅτι... πὼς...), τὸ δὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλητικῆς, ἤτοι διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς:

Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;

Ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με.

§ 159. Σύναρθρον τὸ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται κανονικῶς μέν, ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτῶσιν, ἢ ὅταν συνάπτεται μὲ προθέσεις, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν ἢ ὡς ἐπεξήγησις:

Τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπεστέρησεν.
Τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι **τοῦ λαλεῖν**.
Ἀντὶ τοῦ ἀγαπᾶν με, σταυρῷ με προσηλώσατε.
Ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἔσπειρε ζιζάνια.
Οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ.
Τοῦτό ἐστι τὸ ἀδικεῖν, **τὸ** πλέον τῶν ἄλλων **ζητεῖν** ἔχειν.

§ 160. Τὸ **ἄναρθρον** ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται
1) **ὡς ὑποκείμενον** : Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον.
Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρή, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι. (§ 164).
2) **ὡς κατηγορούμενον** : Τὸ λακωνίζειν ἐστὶ **φιλοσοφεῖν**.
3) **ὡς ἀντικείμενον** : Ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. (§. 163).
4) **ὡς ἐπεξήγησις** : Ἔδοξε γὰρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας. (§ 23).
5) **ὡς προσδιορισμὸς** τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Οὕτω δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὰ ἐπίθετα: ἀγαθός, ἐπιτήδειος, ἱκανός, δεινός, ἄξιος, ῥᾴδιος, χαλεπός, ἡδὺς κ.ἄ.τ.

Οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι Υἱός σου.
Ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἑτέρους διδάξαι.
Δεινὸς **λέγειν.**
Ῥᾴδια πάντα Θεῷ **τελέσαι**.

6) **ἀπολύτως,** εἰς μικρὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν κάπως τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι: ἐκών εἶναι (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι (= ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτον) τὸ ἐπὶ τούτῳ εἶναι (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον), τὸ νῦν εἶναι (= ὅσον γιὰ τώρα), ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκεῖν (= ὅπως νομίζω ἐγώ, κατὰ τὴν γνώμην μου), ὀλίγου δεῖν ἢ μικροῦ δεῖν (= λίγο λείπει ἢ ἔλειψε σχεδὸν), ὡς εἰπεῖν ἢ ὡς ἔπος εἰπεῖν (= γιὰ νὰ πῶ ἔτσι), ὡς συντόμως ἐπεῖν ἢ συνελόντι εἰπεῖν (=γιὰ νὰ μιλήσω συντόμως) κ.ἄ.τ.:

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφατον δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπαρέμφατον τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς, τὸ ὁποῖον ὅμως προσδιορίζει οὐχί μίαν λέξιν, ἀλλ' ὁλόκληρον πρότασιν. Ἀμφότερα δὲ πάλιν τὰ ἀπαρέμφατα ταῦτα κυρίως εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ σκοποῦ (§ 157, 1).

7) **ἀντὶ προστακτικῆς**, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντὶ **εὐκτικῆς** (εὐχετικῆς):
Ὢ ξεῖν΄ ἀγγέλειν Λακεδαιμονίοις.

Κύριε, μ**ὴ με** δουλείας **τυχεῖν** (μὴ τύχοιμι, εἴθε νὰ μὴ μοῦ τύχῃ).

8) **ἐπιφωνηματικῶς**, εἰς ἀναφωνήσεις:

Ἐμὲ τάδε **παθεῖν,** φεῦ! (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!).
Σημείωσις. Βλ. καὶ· § 157,1.

§ 161. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. (Ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις). Ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι
1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον. (Ταυτοπροσωπία):

Ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. (αὐτὸς ἐβουλήθη, αὐτὸς ἀπολῦσαι).

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον ἢ ἄλλο ὄνομα. (Ἑτεροπροσωπία):

Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; (λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι, εἶναι τὸν Υἱόν).

Σημείωσις. Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ **τινὰ** ὡς γενικὸν καὶ ἀόριστον ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν προσδιορισμοὶ αὐτῆς:

Ἀδύνατόν ἐστιν πονηρὸν **ὄντα** καλοὺς κἀγαθοὺς φίλους κτήσασθαι (= κτήσασθαί τινα ὄντα πονηρὸν = νὰ ἀποκτήσῃ τις ὢν πονηρὸς).

§ 162. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου, ἂν ὑπάρχῃ, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐν γένει ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πτῶσιν αἰτιατικήν. Ὅταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος κατὰ πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικήν, τότε τὸ κατηγορούμενον ἢ προσδιορισμός τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αὐτὸς κατὰ πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικήν, δύναται ὅμως νὰ ἐκφέρεται καὶ κατ᾽ αἰτιατικήν:

Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;

Ἰδόντες αὐτόν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἔδοξαν φάντασμα εἶναι**.**

Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρός σε ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα.
Σημείωσις. Ἀρχῆθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξεφέροντο κατ᾽ ὀνομαστικὴν πτῶσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντὸς ἐν γένει ῥηματικοῦ τύπου. Ἡ δὲ λεγομένη **ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις,** ἤτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μὲ ὑποκείμενον κατ᾽ αἰτιατικὴν (ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας), προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάσεις εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον ῥήματα συντασσόμενα μὲ ἀντικείμενον κατ᾽ αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάσεις δηλαδή, ὁποία π.χ.

μένειν αὐτοὺς ἐκέλευσε, ἡ αἰτιατικὴ, **αὐτούς**, ἡ ὁποία κυρίως εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως **ἐκέλευσε** (= τοὺς διέταξε νὰ μένουν), ἦτο δυνατὸν νὰ συνδεθῇ στενότερον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον **μένειν** καὶ νὰ νομισθῇ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (= διέταξε αὐτοὶ νὰ μένουν).

Ἀπὸ τοιαύτας λοιπὸν προτάσεις σὺν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις· ἤτοι, ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς ἐνομίσθη ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ᾽ αἰτιατικήν, ἤρχισε νὰ τίθεται αἰτιατικὴ μετ᾽ ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὁποῖα δὲν συντάσσονται μὲ ἀντικείμενον κατ᾽ αἰτιατικήν, ἀλλὰ μὲ γενικὴν ἢ δοτικήν, ἢ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων:

Δέομαι **ὑμᾶς** συγγνώμην ἔχειν (πρβλ. δέομαί τινος).
Κίνδυνός ἐστι **πολλοὺς** ἀπόλλυσθαι.

Τέλος δὲ ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆται ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως:

Ἐ**μὲ** παθεῖν ταῦτα, φεῦ!

§ 163. Ἄναρθρον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἤτοι) ὡς ἀντικείμενον δέχονται πλεῖστα ῥήματα.
1) **Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ λεκτικὰ καὶ τὰ δοξαστικά, ὡς: λέγω, φημί, ὁμολογῶ κτλ. δοκῶ, νομίζω, οἴομαι κτλ. (ἄρνησις κανονικῶς **οὐ**, σπανιώτερον **μή**):

Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ εἶναι ἀνάστασιν.

Ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται. (Βλ. καὶ § 140, Σημ. δ΄).

2) **Τελικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον, πλὴν μέλλοντος) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ ἐφετικά, τὰ κελευστικὰ ἢ προτρεπτικά, τὰ κωλυτικὰ ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνητικὰ καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν ὡς ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ, ἐθέλω, βούλομαι, φοβοῦμαι δέδοικα (= ἐκ φόβου δὲν θέλω τι) κλπ., κελεύω, λέγω (= διατάσσω), προτρέπω,συμβουλεύω, πείθω (= προσπαθῶ νὰ πείσω), ἀπαγορεύω, κωλύω, δύναμαι, ἔχω (= δύνομαι), πέφυκα (= εἶμαι πλασμένος, εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), ἐπίσταμαι, οἶδα (= γνωρίζω ἢ εἶμαι ἱκανός), μανθάνω κτλ. (ἄρνησις **μή**):

Ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν.

Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι.

Πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ὑπισχνοῦμαι, ἐπαγγέλλομαι, ὄμνυμι, ἐλπίζω, προσδοκῶ κανονικῶς συντάσσονται μὲ ἀπαρέμφατον μέλλοντος χρόνου, διότι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς κάποιαν μέλλουσαν πρᾶξιν, ἡ δὲ ἄρνησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου κανονικῶς εἶναι **μή**, διότι διὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων ἐκφράζεται κυρίως κάποια ἐπιθυμία τοῦ ὑποκειμένου:
Προσδοκῶ γενήσεσθαι ἀνάστασιν νεκρῶν.

Ὤμοσαν **μὴ προδώσειν** ἀλλήλους (= ὅτι δὲν θὰ προδώσουν ἢ νὰ μὴ προδώσουν). (Βλ. καὶ § 115, Σημ.).

Τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον
Ἀπρόσωπα ῥήματα
§ 164. 1) **Ἀπρόσωπα** (ἢ τριτοπρόσωπα) ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ΄ ἑνικὸν πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὡς: χρή, δεῖ, μέλει, μεταμέλει, μέτεστι, παρεσκεύασται, παρεσκεύαστο κτλ.

Δεῖ χρημάτων (= ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων).
Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρή (δὲν πρέπει), ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι.

Μετὰ τοῦ ἀπροσώπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ προσωπική , § 71,5):

Μ**έλει μοί** τινος (= μὲ μέλει γιὰ κάτι τι).

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν οὐσιαστικὸν ἢ ἀπὸ τὸ οὐδέτερον κάποιου ἐπιθέτου καὶ τὸ ῥῆμα **ἐστί**, ἢ ἀπὸ κάποιο ἐπίρρημα καὶ τὸ ῥῆμα **ἔχει,** συντάσσεται συνήθως **ἄναρθρον** ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον αὐτῶν. Οὕτω συντάσσονται
α΄) μὲ **τελικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 158) τὰ ἀπρόσωπα ρήματα χρή, δεῖ, πρέπει, προσήκει, δοκεῖ (= φαίνεται καλόν), μέλλει (= πρόκειται), εἵμαρται, εἵμαρτο, ἔστι, ἔνεστι, πάρεστι, οἷόν τέ ἐστι (= εἶναι δυνατόν), ἔξεστι (= ἐπιτρέπεται), ἐγχωρεῖ, ἐνδέχεται, συμβαίνει κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωπαι φράσεις καλῶς ἔχει, ἀναγκαίως ἔχει, κλπ. ἀνάγκη (ἐστί), ὥρα (ἐστί), καιρός (ἐστι), ἄξιόν (ἐστι), δυνατόν (ἐστι), ἀδύνατόν (ἐστι), ῥᾴδιόν (ἐστι), χαλεπόν (ἐστι), εἰκός (ἐστι = φυσικὸν ἢ ἐπόμενον εἶναι) κλπ. (ἄρνησις **μή**):

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρή (δὲν πρέπει), ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι.
Ἀδύνατον ψεύσασθαι Θεόν.
Ὥρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι.
Οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστι.
Ὃς ἐὰν μὴ ἔχει καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ΄αὐτοῦ.
Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες…
(§ 162).
β΄) μὲ **εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 153) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **λέγεται, ὁμολογεῖται, ἀγγέλλεται, ᾄδεται, θρυλεῖται, νομίζεται, δοκεῖ** (= φαίνεται, νομίζεται) κ.ἄ.:

Ὁ**μολογεῖται** τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην **εἶναι** (= ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν ἐστι).

Σημείωσις. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου προσωπικὴ σύνταξις καὶ οὕτως ἐξαίρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει, ὅ,τι σημαίνει τὸ ἀπαρέμφατον:

Πολλοῦ **δέω ἐγὼ** ὑπὲρ ἐμαυτοῦ **ἀπολογεῖσθαι** (= πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τὸ νὰ κτλ.᾽Η ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο: πολλοῦ **με δεῖ** ὑπὲρ ἐμαυτοῦ **ἀπολογεῖσθαι**).

Ἡ προσωπικὴ σύνταξις εἶναι συνήθης ἐπὶ τοῦ **δοκεῖν**, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ φαίνεσθαι ἢ νομίζεσθαι:

Ὃς ἐὰν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ΄αὐτοῦ.

2. ᾽Η μετοχὴ
§ 165. 1) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῖ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ ῥῆμα. (πρβλ. λύων, λύουσα, λῦον· λυόμενος, λυομένη, λυόμενον - λύσας, λύσασα, λῦσαν· λυθείς, λυθεῖσα, λυθὲν κλπ.).
Ἡ ῥηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τούτου, ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ᾽ αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μόριον **ἄν**.
2) ᾽Η μετοχὴ χρησιμοποιεῖται
α΄) ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατηγορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμός. (Ἐπιθετικὴ μετοχὴ - κατηγορηματικὴ μετοχή).
β΄) ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός. (᾽Επιρρηματικὴ μετοχή).

§ 166. ᾽Επιθετικὴ μετοχή. 1) Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἐκφέρεται συνήθως μὲ τὸ ἄρθρον, δύναται δὲ νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν εἰσαγομένην μὲ τὸ **ὃς** ἢ **ὅστις**, (διὸ λέγεται καὶ ἀναφορικὴ μετοχή):

Ἐγὼ εἰμὶ ὁ Ὤν.

2) ᾽Η σύναρθρος ἐπιθετικὴ μετοχή, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπίθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ:

Ὁ παιδεύων κακοὺς λήψεται ἑαυτῷ ἀτιμίαν (= πᾶς ὅστις…).

Ὁ ἀγαπῶν παιδείαν, ἀγαπᾷ αἴσθησιν, ὁ δὲ μισῶν ἐλέγχους ἄφρων. (Πρβλ. § 26).

§ 167. Κατηγορηματικὴ μετοχή. Ἡ μετοχὴ ὡς κατηγορούμενον ἢ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ:

Αἰτεῖτε καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη.
Καὶ τὴν πόλιν τὴν Ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

Α΄) Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ **ὑποκείμενον** αὐτῶν συντάσσονται
1) τὸ ῥῆμα **εἶναι** καὶ ῥήματα ἢ φράσεις ποὺ σημαίνουν ἰδιαίτερόν τινα ὡρισμένον τρόπον τοῦ **εἶναι,** ὡς τυγχάνω (= τυχαίνω, κατὰ τύχην εἶμαι, καὶ ἔπειτα = εἶμαι, ἁπλῶς), λανθάνω (= μένω ἀπαρατήρητος, εἶμαι κρυμμένος), φαίνομαι, φανερός εἰμι, δῆλός εἰμι (= εἶμαι φανερός, εἶναι φανερὸν ὅτι ἐγώ…), οἴχομαι (= ἔχω ἀπέλθει, εἶμαι φευγᾶτος), φθάνω (=ἔρχομαι πρωτύτερα, προφτάνω), διάγω, διαγίγνομαι, διατελῶ (= περνῶ τὸν καιρόν, εὑρίσκομαι διαρκῶς εἰς…). Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχὴ ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥῆμα τὸ δευτερεῦον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μετάφρασιν τὸ μὲν ῥῆμα δύναται νὰ ἀποδίδεται μὲ ἐπίρρημα ἢ κάποιαν ἐπιρρηματικὴν φράσιν, ἡ δὲ μετοχὴ δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥῆμα:

Μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων.

Διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους.

Δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν καὶ μηδὲν προπετὲς πράσσειν.

2) τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: χαίρω, ἥδομαι, βαρέως ἢ χαλεπῶς φέρω, ἀγανακτῶ, ἄχθομαι (=δυσαρεστοῦμαι), αἰσχύνομαι, μεταμέλομαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ποὺ ἢ τὸ νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα)·

Ἔχαιρεν ἀκούων ταῦτα (= ποὺ ἄκουε, νὰ ἀκούῃ).

Ἐλυποῦντο οἱ δυνατοὶ καλὰ κτήματα **ἀπολωλεκότες**.

Τοῦτο **οὐκ αἰσχύνομαι λέγων** (=ποὺ τὸ λέγω, νὰ τὸ λέγω).

3) τὰ ἐνάρξεως, λήξεως, ἀνοχῆς, καρτερίας καὶ καμάτου σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: ἄρχομαι, ἄρχω, ὑπάρχω (= ἀρχίζω πρῶτος), παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγορεύω (ἀόρ. ἀπεῖπον, πρκμ. ἀπείρηκα), κάμνω (= κουράζομαι) κ.ἄ τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα):

Οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας;

Οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι ᾽Ιησοῦν τὸν Χριστόν.

4) τα ῥήματα εὖ ἢ καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι ἢ χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἡττᾶσθαι, λείπεσθαι (= ὑπολείπεσθαι, ὑστερεῖν) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ καὶ ἢ ποὺ ἢ νὰ ἢ μὲ τὸ νὰ ἢ εἰς τὸ νὰ κ.ἄ.τ. καὶ μὲ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα):

Καλῶς ποιεῖς προνοῶν.

Κακῶς ποιεῖς τοὺς φίλους διαβάλλων.

Β΄) Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ **ὑποκείμενον**, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ **ἀντικείμενον** αὐτῶν συντάσσονται τὰ ῥήματα
1) τὰ αἰσθήσεως, γνώσεως, μαθήσεως καὶ μνήμης σημαντικά, ὡς: αἰσθάνομαι, ὁρῶ, περιορῶ (= ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω), ἀκούω, πυνθάνομαι, εὑρίσκω, καταλαμβάνω (= εὑρίσκω), οἶδα, ἐπίσταμαι γιγνώσκω, ἀγνοῶ, μανθάνω, μέμνημαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ τὸ πὼς ἢ νὰ ἢ ποὺ νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα):

Καὶ τὴν πόλιν τὴν Ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

Πᾶσα ἡ κτίσις ἡλλοιοῦτο φόβῳ, θεωροῦσα σε ἐν σταυρῷ κρεμάμενον Χριστέ.

Μανθάνουσι περιερχόμεναι τὰς οἰκίας.

Ὁ**ρῶμεν** πάντα ἀληθῆ **ὄντα**, ἃ λέγετε (= ὅτι εἶναι).
Μέμνημαι τοιαῦτα **ἀκούσας** σου (= ὅτι ἄκουσα).

Μ**έμνημαι** καὶ τοῦτό σου **λέγοντος** (= πὼς ἐσὺ ἔλεγες).

2) τὰ δείξεως, ἀγγελίας καὶ ἐλέγχου σημαντικά, ὡς δείκνυμι, δηλῶ, (ἀπο)φαίνω, ἀγγέλλω, (ἐξ)ελέγχω κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ πὼς καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα):

Ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες.
Ῥᾳδίως ἐλεγχθήσεται **ψευδόμενος** (= ὅτι ψεύδεται).

	μετὰ μετοχῆς	μετ' ἀπαρεμφάτου
ἄρχομαι... φαίνομαι αἰδοῦμαι... αἰσχύνομαι.. γιγνώσκω... ἐπίσταμαι... οἶδα...	= ἀρχίζω νά, εὑρίσκομαι εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς ἐνεργείας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος: ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων (=κα-τὰ πρῶτον θὰ διδάξω). =ἀποδεικνύομαι, εἶναι φανερὸν ὅτι, προφανῶς: φανήσεται ταῦθ' ὡμολογηκὼς (=θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι κλπ.). = ἐντρέπομαι πού, μὲ ἐντροπήν μου κάμνω τι: αἰσχύνομαι λέγων τοῦτο (= ποὺ τὸ λέγω). = γνωρίζω ὅτι, ἐννοῶ ὅτι.	= ἀρχίζω νά, πρώτην φορὰν καταπιάνομαι ἀπὸ κάτι τι: πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν; (= νὰ σὲ διδάσκῃ) Ξ. = φαίνομαι πώς, παρέχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι: ὁ γελωτοποιὸς κλαίειν ἐφαίνετο. = ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπήν μου δὲν κάμνω τι, αἰσχύνομαι εἶπεῖν τἀληθῆ (=νὰ εἴπω). = ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι.- ἠξεύρω νά: ὁ Ἀγησίλαος ἔγνω

§ 168. 1) **Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ** ἄλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ποὺ ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **συνημμένη** ἐπιρρηματικὴ μετοχή, ἄλλοτε δὲ ἔχει ὅλως ἰδιαίτερον ὑποκείμενον, ἤτοι ὄνομα ποὺ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **ἀπόλυτος**.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα **ἀκούω** καὶ **αἰσθάνομαι** συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι: 1) μὲ γενικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχήν, ὅταν δηλοῦται ἄμεσος ἀντίληψις, 2) μὲ αἰτιατικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχήν, ὅταν δηλοῦται ἔμμεσος ἀντίληψις καὶ 3) μὲ αἰτιατικὴν καὶ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον, ὅταν δηλοῦται ἔν ἀβέβαιον γεγονός, κάποια φήμη.
Ὁμοίως μὲ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μὲ μετοχὴν καὶ ἄλλοτε μὲ ἀπαρέμφατον καὶ ἄλλα ῥήματα, ὡς:

	= γνωρίζω, ἠξεύρω ὅτι: Περικλῆς ἔγνω τὴν εἰσβολὴν ἐσομένην. τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα. = γνωρίζω ὅτι: οἱ Ἕλληνες οὐκ ἤδεσαν Κῦρον τεθνηκότα (= ὅτι εἶχε φονευθῆ).	διώκειν τοὺς προσκειμένους. ὁ Φαρνάβαζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν. ἐπίσταμαι θεοὺς σέβειν. =γνωρίζω νά, ἠξεύρω νά: οἶδα μάχεσθαι (= νὰ μάχωμαι).
μαθαίνω... μέμνημαι.. ἐπιλανθάνομαι	= μαθαίνω ὅτι, καταλαβαίνω πώς: ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις ; = ἐνθυμοῦμαι ὅτι: μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου. = λησμονῶ ὅτι, πώς: ἐπιλελήσμεθα γέροντες ὅ τες .	= μαθαίνω νά: τοὺς προδότας μισεῖν ἔμαθον. = ἐνθυμοῦμαι ὅτι: μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου. = λησμονῶ νά: ἐπελαθόμεθα εἰπεῖν .

Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν γενικήν. (Γενικὴ ἀπόλυτος):

Θεοῦ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ **μὴ διδόντος** οὐδὲν ἰσχύει πόνος.

2) Καὶ ἡ συνημμένη καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἀναλόγως τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας αὐτῆς εἶναι

α) **αἰτιολογική**· (ἄρνησις **οὐ**· πρβλ. § 141). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἄτε (δή), οἷα (δή), οἷον (δὴ) ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ **ὡς** ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως:

Ὁ δὲ Πιλᾶτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι…
Ἄτε ἐξαίφνης **ἐπιπεσόντες** πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον.
Ἐνταῦθα δή, **ὡς** εὖ **εἰπόντος** τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν (= ἐπειδή, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀ.).

β) **τελική**· (ἄρνησις **μή** · πρβλ. § 142 καὶ § 157,1). ᾽Ως τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος, συνήθως μὲ τὰ ῥήματα τὰ κινήσεως σημαντικὰ ἢ καὶ μὲ ἄλλα ῥήματα, ἀλλὰ τότε μὲ τὸ μόριον **ὡς** πρὸ αὐτῆς:

Παραστήσομαι τῷ θρόνῳ εὐθύνας ὑφέξων τῶν πολλῶν μου κακῶν.

γ) **χρονική**· (ἄρνησις **οὐ** ἢ **μή**· πρβλ. § 147). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην κάποιου χρονικοῦ ἐπιρρήματος, ὡς: ἅμα, αὐτίκα, εὐθύς, μεταξύ, ἔτι κ.ἄ.τ.:

Δρυὸς **πεσούσης** πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται.

δ) **ὑποθετική**· (ἄρνησις **μή**· πρβλ. § 144 κ.ἑ.):

Δίκαια **δράσας** σύμμαχον ἕξεις Θεόν (= ἐὰν δράσῃς).

ε) **παραχωρητικὴ** ἢ **ἐνδοτική**· (ἄρνησις **οὐ** . πρβλ. § 146). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιδοτικοῦ καὶ ἢ τοῦ καίπερ, (σπανίως τοῦ καίτοι), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ πέρ, (τοῦ ὁποίου ἀρχικὴ σημασία εἶναι πολύ):

Γνόντες τὸν Θεὸν οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν.

στ) **τροπική**· (ἄρνησις **οὐ**). Συνήθως κατ᾽ ἐνεστῶτα:

Ἔρχονται πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν φέροντες.
(πρβλ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελῶντας, περπατῶντα ἢ περπατῶντας κ.τ.τ.).

Συνηθέστατα λαμβάνεται ὡς τροπικὴ ἡ μετοχὴ ἔχων, (ἔχουσα, ἔχον = μέ):

Ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν **ἔχων** ναῦς ὀλίγας (= μὲ ὀλίγα πλοῖα).

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ μετοχὴ δύναται πολλάκις νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μὲ τὸ οἰκεῖον ρῆμα καὶ τὸν σύνδεσμον καί:

Λῃζόμενοι ζῶσι (= ληστεύουν καὶ ζοῦν).

§ 169. Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος. Τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 164 κ.ἑ.) ἡ μετοχή, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν αἰτιατικὴν ἐνικοῦ (καὶ σπανιώτερον πληθυντικοῦ): δέον, ὄν, παρόν, ἐξόν, χρεών, δοκοῦν, δόξαν, δόξαντα, μέλον, τυχόν, προσταχθὲν, δεδογμένον, προστεταγμένον, εἰρημένον, γεγραμμένον κλπ. - δυνατὸν ὄν, οἷόν τε ὄν, ἀδύνατον ὄν, ῥᾴδιον ὄν, ἄδηλον ὄν κλπ.:

Ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι.

Σύνδεσις μετοχῶν πρὸς ἀλλήλας.
§ 170. Δύο ἢ περισσότεραι μετοχαὶ ὁμοιόπτωτοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν
1) συνδέονται μεταξύ των διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων, ὅταν εἶναι ὁμοειδεῖς, ἤτοι ὅταν προσδιορίζουν καθ᾽ ὅμοιον τρόπον τὸ ρῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὅρον τῆς προτάσεως:

οὗτοι **προσελθόντες καὶ καλέσαντες** τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν Ξ. Κλέαρχος ᾔδει καὶ **ἀπειρηκότας** τοὺς στρατιώτας **καὶ** ἀσίτους **ὄντας** Ξ.

2) ἐκφέρονται ἀσυνδέτως
α) ὅταν εἶναι ἑτεροειδεῖς, ἤτοι ὅταν προσδιορίζουν κατὰ διάφορον τρόπον τὸ ρῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὅρον τῆς προτάσεως:

προϊόντες λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον **πεπτωκότες** Πλ. (᾽Η πρώτη μετοχὴ χρονική, ἡ δευτέρα κατηγορηματική).

β) ὅταν ἡ μία προσδιορίζῃ τὴν ἄλλην:

Κῦρος **ὑπολαβὼν** τοὺς φεύγοντας **συλλέξας** στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον Ξ. (=ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συνέλεξε στράτευμα, καὶ συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει).

᾽Η ἑτέρα ἐκ τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην δυνατὸν νὰ ἀποτελῇ μετὰ τοῦ ρήματος μίαν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ἡ ἑτέρα:

ἡ πόλις **ἀγωνιζομένη** περὶ πρωτείων **κινδυνεύουσα διατετέλεκεν** Δημ. (Πρβλ. ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων **ἀεὶ ἐκινδύνευεν**).

γ) κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, χάριν ἐμφάσεως:

τὰ δέκα τάλαντα **ὀρώντων, φρονούντων, βλεπόντων** ἔλαθον ὑμῶν ὑφελόμενοι Αἰσχίν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ, ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ:
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ, http://www.oedb.gr:8080/oedvLibrary/user/presentDoc.jsp?docId=195&docType=1&fileName=book195.xml, http://www.agiazoni.gr/agiagrafi.php?cat=palaia&id=genesis, http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/composition/contents.html, http://concordance.biblos.com/, http://www.oedb.gr:8080/oedvLibrary/user/presentDoc.jsp?docId=176&docType=1&fileName=book176.xml#176_1_1, http://omilias.blogspot.com/2009/03/blog-post.html, http://sites.google.com/site/kainidiathikineoellinika/home, http://diakonosg.wordpress.com/, http://analogion.gr/glt/.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄ ΕΙΣΑΓΩΓΗ
Α΄. Πρότασις καὶ εἴδη αὐτῆς. Σελ. 3
Β΄. Συστατικὰ μέρη τῆς προτάσεως. Σελ. 3
Γ΄. Συμφωνία τῶν ὅρων τῆς προτάσεως. Σελ. 5
Δ΄. Ἔλλιπὴς πρότασις. Σελ. 6
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄ ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΙΣ Σελ. 7
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄ ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ Σελ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄ ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ Σελ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄ ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ Σελ. 15
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄ ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ Σελ. 26
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄ ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ Σελ. 28
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ (ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄)
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄ ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ Σελ. 30
Α΄ Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν Σελ. 30
Β΄ Σύνδεσις προτάσεων καθ’ ὑπόταξιν Σελ. 30
ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ Σελ. 40
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ Σελ. 42
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ, ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ Σελ. 48